Et ꝙ incubi ſint ⁊ ſuccubi demones. prout probatur per exempla et ꝑ auctoritates.

Capitulum. x. Que ſit mundicia ⁊ immundicia carnis et ſpiritus. ꝙ̃ periculoſus ſit contactus maris et femine. Incubi vtrū generet. Quō q̄dam virgines in conceptu ⁊ partu aureolā nō ꝑdunt virginum remedia fugandi incubos dātur. Et quō quedā fantaſtice ſolū ſe cōcepiſſe putāt.

Capitulum. xi. Homo ꝑfectus eſt triplex ꝑticularis homo. Ex duplici cauſa aliq̄ poſſidentur. Sex modis demones ſolent poſſidere. Nō poſſeſſi eukariſtiā recipe poſſunt: et quid valeant exorciſmi.

Capitulum. xij. Stipes. radix. gemma. flos. folia. ⁊ fructus. quid ſignificat. De herbis petris ⁊ melodijs an demonē arcere poſſint. De varijs modis poſſidēdi hominem aliq̄n fantaſticis per maniam. Et de remedijs contra maniā.

Explicit tabula Capitulorum

Incipit Liber Primus

Thema tocius libri

Vade ad formicā O piger et conſidera vias eius et diſce ſapiētiam: que cū non habeat ducem ac preceptorem nec principē parat eſtate cibum ſibi. Et cōgregat in meſſe qđ comedat. Ait diues ille Salomon primus in hoc philoſophus et theologus. ꝓuerbiorum. vi. Quo in loco tria te docet. O piger attēdere principaliter. Primo pij preceptoris mandatū. cum ꝓmittit. Vade ⁊ diſce ſapiēciā. Secūdo ꝓprij temporis exceſſum. vbi ſubiungit. O piger. Tercio gnari animalis exemplū. qn̄ cōcludit. Ad formicam. cū ſuis ꝓprietatibus. quas ſi humanis applicaueris moribus: veram reuera diſces ſapienciam. Eandē enī ob cauſam olym in principio noſtri ordinis noſter frater Thomas brabantinus librū moraliȝauit de apibus. Eiſdem applicās exempla et miracula ſuo facta tempore: ne talia aboleret obliuio mater ingratitudinis. Non autē ut reor leui ex cauſa materiā aſſumpſi de formicis pocius ꝙ̄ de alijs minutis animalibus: quia inter talia omnia nihil reperi natura ſagacius: ⁊ morali diſcipline hominis accōmodacius.

Qua in re nedum ſapientiſſimi
ſalomonis verumeciam per
eum loquentis ſpiritusſancti
auctoritatem imitor dicentis.
prouerbiorum tercio. Qua
tuor ſunt minima terre. et ip
ſa ſunt ſapienciora ſapienti
bus. formice populus infirmꝰ
qui quidem preparant in meſ
ſe cibum ſibi. et de lepuſculo
locuſta et ſtellione. Poſterius
p ordinem loquitur. Formica
rum preterea ex inſpectione
prouida olym malchus qui
captiuus dicitur monachus
ſue compunctionis hauſiſſe ſe
gitur documenta ſalubria. ut
beatus Iheronimꝰ in eiuſdem
ſcribit legenda. Cogitans in
quit beatus malchꝰ dum cap
tus in heremo pecudes paſce
rem aſpicio formicarū angu
ſtum gregem, videre videns
onera maiora q̄ corpora. Alie
herbarum quedam ſemina forci
pe oris trahebant. Alie egere
bant humū de foueis et aqua
rū meatus aggeribus excludē
bant. Ille venture hyemis mo
res ne madefacta humꝰ in her
bā horrea verterent illata ſemina
preſcidebant. Hee luctu celebri
corpora defuncta portabant.
Quodqꝫ magis mirum eſſet
in tanto agmine egredientes
non obſtabant intrantibus:
quin pocius ſi quam ſub faſ
ſe vidiſſent et onere concidiſſe.
ſuppoſitis humeris adiuuabāt.
Quid multa? pulchrum nempe
mihi et non modici ponderis
ſpectaculum. dies illa prebuit.
Vnde ipſe namqꝫ recordatus
ipſiꝰ ſapientiſſimi ſalomonis
ad formice ſolerciam nos mit
tentis. et pigras mentes ſub
tali exemplo ſuſcitans. cepi
tedere captiuitatis et monaſte
rij cellulam querere ac formi
carum illarum ſimilitudinem
deſiderare. Ubi laborant in
medium et cum nihil cuiuſq̄
proprium ſit. omnium omnia
ſunt. Cū igitur inter ꝑua am
miranda animalia non excipi
endo breuem in volatilibꝰ apē
nullatenus formica reperiatur
ſagacius. Similiter qꝫ morali
diſcipline hominis accommo
dacius. Idcirco iuxta genera
lem premiſſam tradicionem eius
proprietates in ſequentibus
huiꝰ opuſculi libris ac tracta
tibus recitando nihil tamen de
talibus formicarum proprie
tatibꝰ ſcribendo. niſi quod be
atus Iſidorus Plinius Soli
nus et ipſe Ariſtoteles tradunt
Similiter quoqꝫ Et dominꝰ
Albertus magnus in ſuis de
animalibus libris. aut: quod
ego propria vidi experiencia.

¶ Eſt itaqꝫ inter formicarū
ꝓprietates in genē· iuxta com
paracōis gradus triplices: quī
tuplex differentia· ſm quas
quinqꝫ erūt libelli ad mores
hominū bonos vl' malos appli
cabiles ¶ Prima differēcia ex
operacōne formicaꝝ ſumitur
Quia quedā mortuos ſepelire
videtur Alie in alijs laborib9
lucroſis ſedulo occupantur
Alie vero ſtant in vijs publi
cis iter quodāmodo oſtende
re conantes: ne erret aliqua·
¶ Secūda differētia ex mo
tu ſumitur· q2 quedam repūt
tm̄ mō Alie alas acquirūt Alie
volant ¶ Tercia differētia in
qītitate conſideratur q2 q̄daꝫ
ſūt parue Alie maiores Alie
maxime ¶ Quarta differētia
in proceſſu etatis videtur· cū q̄
dam ſint iouis Alie vermiculi
nati nouit' Alie autē que iam
poſſunt generarē ¶ Quīta dif
ferentia eſt in colore q2 q̄daꝫ
nigre Alie rubre Alie forme ꝛ
qualitatis alteri9 ut ī ethyo
pia ¶ Piger q2 me formicaꝝ
ꝓpria intueri iubes ꝛ ibi diſce
re ſapiētiam: Vellem ut eaꝝ
condicōnes ſingulas exprime
res· ut hijs quaſi p exemplar
habitis: facilius deinceps ꝛ de
lectabilius mores valeamus
diligere· ¶ Theologus Vn
noueris ergo ꝓut ex prefato
rum doctorum dictis elici po
teſt autenticis· cōditioēs for
micaꝝ annectam ſexagenas
numero· cuiqꝫ libello tradēdo
duodenariū ¶ Sub pmo ſit
hec in ordine· Prima: in opacō
ne ſua formice drīt triplicit'
ut premiſſum eſt Secūda hec q̄
ſunt nigre· pue ſunt mole cor
poris· ſꝫ virtute excellunt ma
iora animalia Tercia q̄uis vi
uant in grege: non tn̄ regem
habēt ducem nec preceptorē
Quarta ciuilitas eaꝝ eſt dif
ferēs multū ab apum politia
dū iſte regnum habeant mo
narchicū· non aūt ille· Quin
ta ꝛ ſi monarcha careant· tn̄
ſibi mutuo trāquillit' obtem
perāt· Sexta de ſua republica
ineſt eis quedam racō cura et
memoria· Septima domū ſibi
ſiue ciuitatē conſtruūt· quam
diſtinctam habitaculis diu'
ſis plantaꝝ tegūt particulis
Octaua in ſuis domib9 vias
rectas et occultas fabricant
quibus ſatis occulte ſepe inhi
tant· Nona tam mares q̄p fe
mine ad laborem egrediūtur
vniu'ſe p turmas· Decima vi
as ſuas multū ordinate obſer
uant· ne ille que exeūt reintra
re volentes obuiādo īpediāt
Vndecima extra domum· via

ſatis rcā ꝗ apta ambulant ut
nccaria acquirat paſcua. Duo
decima. Non more apum ſibi
cibos faciunt. ſʒ a deo ꝗ natura
donatos recōdunt. ¶ Pro libel
lo ſcdo ſit pma formicaꝝ dif
ferēcia. In motu trína eē dinoſ
ſcitur ut pmiſi. Secunda. p
noſticāt ꝗ pſētiūt frigꝰ ꝗ plu
uias ꝗ tempeſtates aerū. Ter
tia. gemīos hñt oculos ꝗbuſ
corpe regūtur. Quarta. ampu
tatis oculis in vijs patentibꝫ
errāt. Quita. cecitatē incurrēs
videnteꝫ fortiſſiē amplectitur
nec dimittit niſi ad caſā redu
cta. Sexta. via vna egrediū
tur a ſuis domibꝰ que verſus
finē ꝓpter ꝗrenda paſcua plu
rificari vidr. Septima. p vnā
lineam ſatis regiam ad nidū
redeūnt. nec in via vna aliā im
pedit. ſed aliqñ ſibi oſculo vel
ore pacis fedeā porrigere vide
tur mutuo. Octaua. oēs vnū
locū obſeruant in quē theſau
ros ponūt ꝗ recondūt. Nona.
nidꝰ earum acutū quēdam et
ponticū atqꝫ odorem emittit
delcābileꝫ. Decima. fetida ꝗdā
ut ſulphur. organū ꝗ cornu
aduſtum ceruinū adeo odiūt.
vt ſi talium ſuper eaꝝ domos
ſpgantur fumigaciones aut
cineres. de loco migrēt. Vnde
cima. oēs circa ventrē ſtricte

pue ꝗ ꝗſi cincte ſunt. Duodecimā
ꝗ vltima formicaꝝ drña ē ꝗꝛ
in ſenio tm̄ more auiū aſſum
ptis alis volant. ¶ Pro libel
lo tercio ſit condicio formice
Prima in qñtitate eaꝝ triplex
ut in pſenti non longe antea
tetigi repitur drña. Secūda.
qñ i via viſu priuantur. vix ā
nllā tenꝰ ad domū reuerti poſ
ſūt. Tercia. ab vrſis deuoran
tur. quos ſanāt ſi egrotāt. vn
de ab eis ſagaciſſime ꝗrūtur.
Qrta. philomene formicas ꝗ
eaꝝ oua auide ꝗrunt et come
dūt. quia ex hijs conualeſcūt
egrote ꝗ ſonore efficiuntur.
Quinta. formicaleon cibū for
micarū rapit ꝗ edit in hyeme
quia in eſtate improuidus nl
ſibi de cibo reſeruat. Sexta. ꝗꝛ
uis nidus formicaꝝ odore bo
no redoleat. tamē ſi ſuper eo
ligna noua et tenera aut ex
hijs lagena terantur duriter
ꝗ fricentur. fetorem quēdam
notabilem cōtrahere expiun
tur. Septima. qñ lucri cauſa
incaute extra domos ābulant.
ſepe a formicaleon īſidioſe ne
cantur. Octaua. formice vbi
ſūt nociue. faciliter fugantur
ſi ibi orbiculariter cineres ſp
gātur. Nona. formice dicun
tur eſſe in ethyopia grandes
adeo ut canibus ſimiſentur.

decima. Aurūm tales pedibꝫ ex arena leguntur fodē. Vndecima. Eedem a ſe effoſſum aurū qđ eis par aut nihil prodeſt cuſtodire diligēti9 dicuntur. Duodecima homines q̄ eis aurū furtiue ſubtrahūt. euigilantes ad necē pſequūtur.

¶ Pro libello quarto. Prima eſt condicio. q̄ in etatis pceſſu gradu trino pcūntur pretacto. Secunda. oua formicaꝝ colore ſunt alba. ſed qn̄titate parua ꝛ rotūda. oblonga et columnalia. Tercia. oua earūm ſunt odorifera et infirmis quibuſdam animalibus medicina. Quarta. incrementum oua eaꝝ ſuſcipiūnt in loco calido. ꝛ verſus ſolem. vbi poſita a pn̄tibus p̄mo in vermes albos. et exinde in formicam complentur. Quinta. turbata domo: oua ſtudioſe ſolent tollere ꝛ ad nidū reportare. Sexta. cibus formicarum ſunt fructus ꝛ herbaꝝ ſucci q̄rum etiaꝫ ptes ſepant. et cum eis ad nidū reuītuntur. Septima. formicis pre alijs eſt ꝓprium. q̄ in maiore ſua etate virtute creſcunt. Octaua. grana frumenti eligūt. ſed ordeū modicum curant. Nona. grana deſiccant cū humida ſint ꝛ compluta. Decima. grana ſollerter colligunt ꝛ corticāt ne germinēt. ꝛ ſecreto recondūt. Vndecima arte multiplici onera reddunt portabiliorā. Duodecima. hyeme quieſcunt ꝛ cibo fruūntur eſtate collecto.

¶ Pro libello vltimo. Primo ponitur colorē denicꝫ prima eſt formicarum differentia. Secunda. que domos edificāt extra ſolitudinē ꝓpe homines deuaſtationes crebro patiuntur. Tercia. frigus grāue ouis eaꝝ ſuperueniens prolem impedit. aut retardat. Quarta. alis carentes vel nimiū progredientes in publicum ab alijs beſtijs faciliter necantur. Quinta. viſcoſis humoribus ꝛ tempeſtate ab inceſſu ꝛ a labore prepediuntur. Sexta. que ſibi a vino vel a vippa non cauēt. ſubito iebriantur ꝛ grauāt. Septima. comeſte ab hominibus eis nocent. non beſtijs omnibus. ſed quibuſdam proficiunt. Octaua formicarum ab9 nōnumq̄ ſūt cadauerā animaliū mortuorum. Nona ſe ledētes homines humorē acuto pūgunt. Decima manus inquinant hominis. ſi multum tangūtur. Vndecima radices ledunt arborum vbi iuxta eas nidificare ſinuntur. Duodecima ad ſummitates ſcandunt

arborum. et ibi earundem arborū floēs ⁊ gemma ledunt et rodunt/cauantqꝫ fructus tenerrimos. Vides igitur piger/quot ꝑmitabilium proprietatum diuersitates eterna ſapientia in minuto animali locaueit. ¶ Piger: Video ⁊ forteſſis inuideo. qui me iā vice tercia non proprio/ſed noīe ꝓbroſo pigrum vocitas/quem a tempore quo religionem approbatam profeſſus ſū/ſcis accidiam odiſſe/⁊ ſi nō totam euaſerim. Nam auctores alij qui ſuis cum diſcipulis de exemplis habuere dyalogum honeſto eos allocuti ſunt nomine ꝓprio aut appellatiuo. Tu vero inchoas a cōuicio. ¶ Theologus: Te pigri hominis vicio irretitum eſſe non re ipſa autumo/ſed ſolo nomine mutue collacionis gracia. Nulli ſcias nomen qualecumqꝫ oberit/ſi de ſigti vicij actu caruerit. Quid enim obfuit Thadeo apoſtolo. qꝫ cum proditore criſti ūnda par/nomen habuit. vbi de morum in aliquo conſtat differencia/parum refert quid ſit de nominis conuenientia. Sicuti namqꝫ ſolum vocabulum nulli hominum bonitatē tribuit/ita nec cuicumqꝫ nota vicioſi nominis ipſum virtutis donum adimit. Alij falſa mens iſta fuit Criſoſtomi cum ait in quadam ſentencia Si dyaboli nomen aureis litteris ſcripſeris. malignitate tamen non carebit. Et ſi nomen dei tetris non nullis depinxeris caracteribus nihil diuine bonitati nocebit. Vocum itaqꝫ prurientia vocabula nō curemus magnopere. ſed virtutes prout cepimus de formice proprietatibus ſatagamus proficere. ¶ Piger: Tranquillatus a murmure video eſſe ut aſſeis. Vnde queſo cepta morali doctrina eandem velis deinceps proſequi.

¶ Theologus: Prima formicarum prerecitata eſt differencia et proprietas qꝫ in operacionibus ſuis formice plurimum differunt/quia quedam mortuos ſepeliunt. Alie lucro ſis occupantur ſepe laboribꝰ Alieqꝫ ſtare videntur in vijs publicis. iter quodammodo oſtendere molientes alijs ne deuient per que datur intelligi qꝫ nulli homini preſertim minus eccleſiaſtico licet vacare accidie vicō ſed cunctis ſtudendum eſt vtili aliquo ſemper occupari exercicio. Sunt enim in cetu ipſiꝰ eccleſie ad

inſtar formicaꝝ exercitia va
ria Et tres operaconum diffe
rentie plurimū diſtātes apud
deum in merito. Quidā ſunt
in mūdo detenti licitis ſꝫ circa
corpalia preſſi laborib⁹. puta
mechanica. pro ſuſtentacōne
ſua et ſuorum neceſſariorum Et
maxime hij qui in opacōnibꝫ
miſericordie corpalib⁹ proxi
mo obſequūtur/ quib⁹ tn̄ nō
ſemp debēt inſiſtere. ſꝫ eiſdem
interdū obmiſſis vacare meli
oribus In ſeculo enī vel in in
firmitate exiſtētes veſut mor
tui ſunt. vel in morte quadā
cōſtituti. iuxta illud cantici ec
cleſie Media vita in morte ſu
mus Supra enī tota vita eſt
in celo. Infra tota mors eſt in
inferno Hic aūt in media vi
ta ſum⁹: q̄ quedā mors. Unde
eſt ꝙ ad meliorem vitā xp̄us
quēdam vocare volens. ſibi
dixit math. viij. Sequere me.
et pmitte mortuos ſepelire mor
tuos ſuos. Vn̄ Bernh. xix.
Notādum eſt in hac ſenten
tia. ꝙ aliqn̄ minora bona p̄ter
mittenda ſunt ꝓpter vtilitatē
maiorū. Sunt alij lucro ſ in
ſudantes laboribus. ſꝫ ſpūa
libus bonis videlicet rligioſi
et clerici qui p oracōes et lau
des canonicas a ſuis et aliorū
aīabus nocte dieq3 hoſtes ſu
gant inuiſibiles De quib; ait
Apoſtolus. i. Thio. v. q̄ bene
preſūt preſbiteri. dupſici ho
nore digni habeātur. remuneratioe
ſcilicet diuīa pariter et humana.
ut gloſa inſinuat. Sunt p̄te
rea alij qui in plebeoꝝ oculiſ
tota die ſtare ocioſi videntur
eo ꝙ corporalib⁹ ſe non inuol
uūt exercicijs. qui tn̄ in via mo
rum veri duces ſūt hominum
ſimplicium. eis methodū oſtēdē
tes mandatoꝝ dei/ quēadmo
dum ſūt boni doctores et p̄lati
eccleſie De quibus ad Eph.
iiij. dicit apoſtol⁹ Ipſe dedit
quoſdam quidē apl'os/ quoſ
dam aūt ꝓphetas/ alios vero
euāgeliſtas. alios aūt paſto
res et doctores ad conſūmacō
nem ſanctorū in opus mini
ſterij in edificacionē corporis
criſti. Primi ergo boni. Secūdi
melioēs. et t'cij optimi: formi
carū imitantur opa Piger
vellem ꝙ ſingula in ſequētibꝫ
capitulis probares p moder
na aliqua miracula ſicuti ipſa
iam roborasti ſacre ſcripture
auctoritatibꝫ. et formicarū p
prietatibus. Theologus
Si ſacre ſcripture auctoritas
et veterꝝ tibi miracula ad credē
dum non ſufficiūt: Iudaice p
fidie videris eſſe primo. Iudei
inquit apoſtol⁹ ſigna q̄runt

ſicut greci ſapiēciam et ſaluatorē Mathei ſeptimo. Multi dicent mihi ī illa die domine domine nonne ī noīe tuo ꝓphetauim⁹ et ī nomine tuo demonia eiecimus et ī nomine tuo virtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis quia nū ꝙ noui vos diſcedite a me q̄ operamini iniq̄tatem. Super quo beatus grego. ij. li. mora. Hac ſententia datur intelligi ꝙ ī hominib⁹ caritas humilitas: nō autem debeant virtutū ſigna venerari. Vñ nūc ſancta eccleſia etiam ſi qua ſūt hereticorum miracula deſpicit: q2 probacio quidem ſanctitatis nō eſt ſigna facere, quia hec ſanctitatis ſpeciem nō eſſe cognoſcit: ſed primum ut ſe diligere. de deo vero. de primo meliora ꝙ de ſeipō ſcire. Et beat9 Aug9. li. lxxxiij. dicit. Intelligimus quedam miracula eciam ſceleratos homines facē: qualia ſancti facere non poſſunt. Et ſtatim cauſā huius ad iūngit idem dicens. Nō nō ideo pocioris loci apd̄ deū arbitrādi ſūt eſſe ſcelerati ꝙ iuſti. Nō enim acceptiores erant apud deum magi pharaonis ꝙ populus iſrahel quia nō poterat ille populus facere quod illi faciebant ꝙuis moyſes ī vir-tute dei maiora potuerit. Vnde reueā mali non poſſent illa facere niſi permiſſi. Boni aūt ſi daretur eis a domiō poſſent et illa et maiora facere non tamē ſine recta ordinacōne diū eſt ꝙ nō datur hec poteſtas ſicut et malis. Vnde ſubdens cauſā quare non detur eis dicit. Ideo nō omnibus ſanctis iſta tribuuntur: ne pernicioſiſſimo errore decipiantur infirmi. exiſtimantes ī talibus factis eſſe maiora dona ꝙ in operibus iuſticie: quibus eterna vita comparatur. Propterea dominus prohibet hīc gaudere diſcipulos cum ait. Nolite ī hoc gaudere quoniam ſpiritus vobis ſubiecti ſunt. ſed gaudete quoniam nomina veſtra ſcripta ſunt ī celis: luce decimo. ¶ Biger: Miracula adduci non deſidero. ut veritati ipſe credam fidei et diſciplinis moralibus. Sed propter puſillos fidei: quorum multitudo eſt nō minima hoc exigo. qui nouis adeo donatis prodigijs mouentur ad virtutes feruencius. Referunt exinde viri ſolidi deo grates amplius: et vniuntur caritate perfecta ob id ſuo fini altiſſiō artius inherentes. ¶ Theologus: Has ob cauſas exemplū

p̄mo miraculum in noſtris fa
ctum tēporib⁹ refero: de labo
rantibus in ſeculo licite. Fuit
vir quidā plebeus laborator
ſimplician⁹ mūdo: ſ; deo reue
ra prudētior. in ciuitate Nurē
bergenſi . bambergenſ dyo
ceſ meo tempore. cuius modo
non nomē ꝓpriū: ſ; vite fama
bona occurrit. filius confeſſio
nis hic extitit p̄deceſſoris mei
in prioratu Nurēbgenſi. fra
tris Eberhardi videlicet. viri.
ut adiacens mihi teſtari pōt
patria. fide digni valde. Cui⁹
enī relacōne didici que ſequū
tur. Hic igit̄ Simplician⁹
tempali quidē ſubſtantia nō
mendicus fuit: ſ; rebus viue
bat ſcđm ſeculum mediocriter.
ad dīna vero fuit deuot⁹ plu
rimū. Nam opibus miſericor
die de labore et rebus ꝓpriis
paupibus erogabat largiter.
pegrinacōnibus longis aliq̊
ciens corpus macerabat acrit̄:
⁊ in meditacōe dominice paſſi
onis ſe exercere ſolebat multi
plicit̄. Et q̄ ex hiis piis opā
tionib⁹ ad deū dietim eius aī
mus cepit inardeſcere. Idcir
co deſideriū aliquociēs in an
no ſumendi diuiniſſimū euka
riſtie ſacramentū ī eo non de
ſtitit creſcere. Verū in prefata
ciuitate maſculin⁹ ſexus rari⁹
q̄ femineus ad eukariſtie ſac̄
mentū ſolet accedere: q̇ď iſti
etiam licenci⁹ plerūq; pleba
ni q̄ illi ſolēt tradere. Formida
bat ꝓpterea dei famulus ſacra
mentum q̇ď cordis eſtu affe
ctabat contra morē crebrius
petere ne ſingularis videretur:
iuxta illud memorādum beati
Bern. Qui facit q̇ď nemo: mi
rantur oēs. Excogitabatq;
tandem dīno nutu modū ali
quem quo mediante acquire
ret ꝑ equipollētiam: q̇ď ſumē
nequibat ꝑ ſacramēti preſen
tiam. Sciebat enī q̄ ſemꝑ dei
miſericordia volūtatem bonā
ꝓ facto acceptat: qn̄ ꝓpria ne
gligentia opus extrinſecum
non vetat. Fecit igitur qūtum
in ſe fuit quicquid potuit. ſe
ad ſacramentū eukariſtie p̄
parando: die preſertī a hora q̄
eukariſtiam habere veriſimili
ter a ſacerdote ꝓprio nō valu
it. Nam p̄mū ſi opportunitas
arriſerat ſacramētaliter p̄con
feſſus ē. Cibū p̄cedenti die ſup
ſit moderacius vice ieiunii. De
inde deuocōne vera ꝑ meditacō
nes ſtans in ara cordis coram
dei viuētis oculis mactare ſe
et actuarē ſolebat ſollicit⁹ quo
potuit. Et tādem īfra miſſe of
ficiū ⁊ potiſſime cōmunionis ho
ra oīni quo deſiderio poterat

ā diuina petijt clementia. ut ſe
tāti ſacramēti ꝑticipem effice
ret: a bonā voluntatē ꝓ facto
acceptarꝫ. In cuius euidētiā ut
corpus ſubiceret ſpūi · et ut di
uina bonitas bone voluntatis
munꝰ acceptarꝫ pro facto. Jd
circo cū ſacerdos ore ꝓprio ſa
cramētum ſub ſpecie panis ſo
lebat accipe. iſte dei famulus tim
ſo pectore · tūc etiam labia ſua
aperuit. Et ecce mira res Nam
diuino ut pie credi pōt miācu
lo accidit: ut qn̄ ita ſe diſpoſu
it. illico lingue eius hoſtie cōſe
crate / quedā ꝑticulā adherere
cepit deuote dulcit a ſenſibili
ter: adeo / ut neceſſariū videre
tur ei aut iſtā quā ſenſit ꝑticu
lam de ore qđ verebatur ponē.
aūt qđ faciebat ꝑcepta degl u
tire. de quo cū miraretur ſepiꝰ
a tandē dubitarꝫ · an illud ad
ueniret diuinitus · quadam die
cum diuina audiſſꝫ a ꝑcepiſſꝫ
ut ꝓtactum ē. finito miſſe offi
cio cercōnari volens. digitum
ori īpoſuit · linguā tangere vo
luit · ſꝫ digito alba quedā ꝑti
cula ut viſus oſtēdit ī hēſit ſenſi
biliter / quā ori reimpoſitā ſup
ſit ut antea. Sed deinceps per
decurſum ſue vite nunq̄ ſimile
meruit percipere: licet a bonis
operibus non minus q̄ prius
deſiſteret. ¶ Piger: Scire

vellem. cur hoc donū deus ſuo
famulo voluit ſubtrahere: qui
nihil illiciti opis videbatur in
tactu facere. ¶ Theologus:
Ut ſatis reor nihil boni grātui
ti a virtuoſi huic diuina cle
mencia abſtulit deinceps; ſed
ſolum ſentimentum quoddā
ademit corporeum / in quo puū
vel quidem nullum ꝯſiſtit ſm̄
noſtrā ſophyā atqꝫ doctrinā
meritum / quod pocius non
nunq̄ imꝑfectorum eſt p̄miū
ne in via deficiant q̄ ſit meri
tum. Unde eciam forcioribus
ſepe in dei vinea laborantibus
talia ſubtrahuntur ſentimen
ta dulcia / que opus eſt ut ali
quando dentur infirmioribus
ut docet beatus Bernardus
ī epiſtola ad fratres de mōte
dei. Et fortaſſis eciā delicto pe
nitus non caruit: poſt multas
boni oraculi viſas circumſtan
cias / ſicut zacharias ambigē
vbi dubitare nō licuit.

Capitulū Secūdū.

Procedo ad formicarꝫ
condicōnem aliam q̄
eſt. q̄ hee q̄ nigre ſunt
pue quidem ſunt mole corpiſ
ſꝫ virtute et animi īduſtria ex
cellūt maiorā aīalia ꝓ q̄ datur
ītelligi q̄ q̄uis q̄dā dei famuli

ſint in exteriori apparentia puu
li ⁊ humiles: reuera tñ corã deo
⁊ dei angelis primo in dei eccle
ſia ſãctitate ⁊ iuſticia pcellũt
ceteros. qui ĩ hominũ aſpectu
ſepenumero magni ee viden
tur a merito Per coloris ꝗꝑ
pe nigredinẽ humilitatẽ Et per
puritatem corporis ſimplicita
tem debere intelligi/nemo ig
norat qui ſacrã ſcripturam di
dicit Unde eſt ꝙ come ſponſi
Canticorum .v. nigre eſſe deſcri
buntur ideſt mundo deſpica
biles ut gloſa dicit. Et math.
xviij. ipſe humanatꝰ q̃rẽtit a
reſpondit dicens Quis putas
maior ẽ in rgno celorum? Et ad
uocans Jheſus puulũ ſtatuit
eum ĩ mediũ eorum dicẽs Amẽ
dico vobis niſi conũſi fueritis
et efficiamini ſic puuli/non in
trabitis ĩ regnũ celorum Quicũ
qꝫ ergo humiliauerit ſe ſicut p
uulus. hic eſt maior in rgno
celorum Sepe ſiquidẽ in paupe
ribus ⁊ ſimplicibꝰ ac a mun
do abiectis hominibꝰ maiora
vidimꝰ virtutum/⁊ nõnunq̃
miraculorum ĩmorum indicia q̃ i
hijs qui alios in dignitatibꝰ
vel ſciencijs pire videtur De
ridetur inq̃t beatus Job ibidẽ
ca. xij. iuſti ſimplicitas q̃ ẽ lã
pas contempta apud cogita
cões diuitũ. ſꝫ parata ad tem
pus ſtatutũ Diuites enĩ ut ſu
per eodẽ Dicit beatus greg. vi
tam ſimplitũ i hoc mũdo hũ
milem abiectamqꝫ deſpiciunt
Si tñ añ oculis iudicis ocu
los emicãt: honorari metuũt
deſpici nõ refugiũt corpus cõ
tinẽcia afficiũt/⁊ ſola ĩ animo
dilectione pĩgueſcunt. Di
gerꝰ poteris ne de ſimilibꝰ tali
bꝰ exemplũ noſtro factũ tem
pore ꝓ pñti recolere? Theo
logus Poſſum et ſpero multũ
accõmodũ noſtro ꝓpoſito. Ui
uebat ſatis nouit ſoror qdã
in monaſterio qd Tues dicit
Conſtãcienſ dyocꝫ. ſimplex
et recta ac deũ timens. Zela
trixqꝫ ſue religionis. int multi
tudinẽ ſororum ſatis impfe
cta ⁊ ut notum eſt locũ noſcẽ
tibus. Hec ſacriſtie perat et ſa
crarum veſtiũ ꝓ eccleſie officio:
cui ad honorẽ ſanctorum q̃ ſũt
in patria multo tempe deuote
obſecuta fuerat. Intrauit autẽ
Jam iſta vgine ſatis ꝓuecta
exiſtente morbꝰ epidimie pe
ſtis monaſteriũ: ⁊ ſacriſtanã
iſtã cũ multis egrotare fecit
ſãctimonialibꝰ Cumqꝫ deuote
ſumptis eccleſiaſticis ſacmẽ
tis omnibꝰ ab iſta ſãcta vgi
ne due ſorores iã ꝓpe agoniã
conſtituerẽtur iacẽtes in alia
camera diſtanti q̃ infirmitatẽ

ignorabāt eiuſdē virginis: ce
perūt audiē ⁊ videre celeſtē ar
moniā et angelorū pn̄tiaȝ cir
locū ſācte virginis. dixerūtq̄ȝ
ſibi fu(g)ientibꝰ. Nū auditis ⁊ vi
detis quid celeſtes exercitus ca
nūt ⁊ fatiūt cir ſororē noſtraȝ:
quā egrotaē nō nouimus ſed
felicit' iam migrare videmus:
Sicq̄ȝ anima illiꝰ beate virgi
nis in magna alacritate corpu
ſculū reliquit ꝓpriū: ⁊ i pace
requieuit magna cum admirati
one ſororū. Alliud exēplū. Prete
rea fuerēt patri noſtro puītia
li referēte audiui. q nup pdo
nes ⁊ raptores quidā vias di
uerſas obſeruabāt. Un ne ali
quē vir capere valerēt. a quo
p vim lucr tempalis emolimē
ti cōquirerēt. Fuit aūt protūc
in ciuitacula impiali pua Swe
uie q̄ Alen dicitur. Ciuis q̄dā
ſimplex ⁊ rectus: qui i ſuis ne
gocijs itinerās in manus pdi
ctorum raptorum venit. A quo
cū q̄rerent vnde eſſ&. Reſpon
dit q de Alen. Cui illi. Captus
ergo es. At ille reſpōdit. Ita ſit
in nomine ihesu. Quo audito:
vnus pdonū ſubintulit velut
alter Cayphas. Hāc inq̄t ca
ptiuitatem quo ad nos nūq̄
bona ſequetur fortuna. Et ita
ut creditur diuinitus in virtute
nominis ihesu venit. Nā q̄uiſ
virū caute multū verſus capti
uitatē ducerent. tn̄ miris mo
dis manꝰ eorum euaſit. ⁊ ad
ꝓpria inuitis raptoribꝰ liber
et ſaluꝰ rebus et corpe redijt:
qui nomē ihū idest ſaluatoris
in ſua neceſſitate fideliter inuo
cauit ſimplicit' ⁊ veracit'. Eſt
etiā hodie i quodā rure ꝓpinq̄
ſatis ciuitati Nurēbergenſi.
virgo q̄dam ex pauperculis ꝓ
genita pntibꝰ. Hec cū eſſ& Juni
or. mō enī eſt grandeua. venu
ſta fuit corpe ⁊ recta anio ac
ſimpliciſſiā. Illa circa p̄mos
ſue pubtatis ānos. xp̄o ſuam
virginitatem dedicaē ſtuduit:
leuitates iuueniles fugere. et
eſtus ōnes ſui cordis in xp̄m
dei filiū velut in ſpōſū ſuum ce
pit dirigere. Temptauit tūc
ex aduſo ⁊ multis annis poſt
modū demonis neq̄cia cōtra
hāc pugilem ſe erigere. et no
cturno tpe nunc ſtrepitibus
horribilibȝ nūc vēo iopiat' pi
etū cōcuſſionibȝ et tādē domꝰ
quā ihitabat. ruina fātaſtica
a ſcīs q̄s faciebat orōibȝ ſcām
vginē terere conatus ē. ita cep
to ꝓpoito decidē. Sȝ mētita ē ini
q̄tas ſibi. Nā virgo vbis ſacre
ſcripture ⁊ ofeſſorȝ prudētū cō
ſilijs ꝓpijſq̄ȝ cōfortata orōibȝ
mediāte diuina gratia nō mō ho
ſtis conatꝰ puipēdit: ſȝ diuina

ex prouidētia in ea cepit hijs
ventorꝝ temptacōnibꝰ ignis
diui amoris circa ſuū ſponſum
inflāmari amplius. Affectus
eñ eo tpe amoris cuiuſdā ad
xpi deſponſacōez maximꝰ cor
angebat virginis. Nullo q̄
dem fedo aut terreno pmixtus
amore. ſ; geſtiebat. q̄tenꝰ ali
qua ſpecificaretur certitudie
ſe a xpo velut ſponſā diligi. de
quo in p̄dicacōnib; ad virgi
nes audieāt deuotas exclama
ciones ſepius fieri. Oracioq;
eius ad hoc tēdebat deſideriū
nō abſolute ſ; condicōnaliter
videlicet ſi id dei voluntati fo
ret bn̄placitū. Cum aūt in tali
deſiderio multis pſeueraſſ; mē
ſibus: quadā die in orto de cu
ius ope victitabat deſideriū
paupis exaudiuit dn̄s. Nā cū
a iuuentute rerꝝ careret afflu
encia: ortū ſibi p victu ꝓpriū
coluit ⁊ vaccam emit vnicam
cuiꝰ lac ⁊ orti herbas varias
frequēter ciuitati intulit ⁊ hijs
venditis victū acq̄ſiuit tenuē.
Vix vllū ſmonem factū ad po
pulum in eadem ciuitate ſole
bat negligere nec differre in
fra quīdenā a circit' ut recipet
digniſſimū eukariſtie ſacramē
tum p̄miſſa prius ſacramēta
li confeſſione. Igitur dū in or
to poſt diuturna petite arre

rota laboraret more ſolito: ſubi
to in hanc verborum prupit
ſentēciam. O vtinam fili dei ſi
gnū aliqd̄ tue deſponſacōnis
ego paupcula ⁊ indigna me
rerer accipere in tali huiꝰ orti
locello quo nūc oculis corpo
reis viſum dirigo. Et ecce in
eodē momēto et locello vidit
tres aut duos circit' violarꝝ
amenos floſculos. Erat autē
ꝓtunc tempꝰ autūnale ⁊ cir
feſtum beati martini qn̄ in no
ſtris ptibus nedum omnium
florꝝ emarceſcere ſolet amen
tas. Verumeciam tunc gla
cierꝝ ⁊ niuiū gelicidia omniū
fructuū et foliorum vires ab
arboribus cōſueuerūt decerpe
re et enecare ħbas in quibuſ
libet ortuſ. Pauiſa eſt itaq;
xpi virgo et ex ā miracōe terri
ta de tā inſolito ſpectaculo. vi
olas manu collegit ꝓpa ⁊ cōſ
uauit ſollicite ut exinde amor
⁊ ſpes artius ad ſuū ſponſū ḡ
te ſuccreſcerent. Verꝰ qꝛ poſt
mod ex ſimplicitate nimia tē
ptacō quedam ⁊ ambiguitaſ
in eam īcidit. An ne hoc ſignū
ſufficiēs eſſ; arre illiꝰ quā tā
ſedule a xpo popoſcerat. Jdeo p̄
cēs nouas et ſuſpiria acriora
prioribꝰ ſuo ſpōſo cepit por
rigē ut ēdificaret' āpliꝰ. Cūq;
in ſequenti anno iterꝝ in orto

ſuo laborarꝫ quodā die· ⁊ ibi-
dem in locū certū intuitum di
rigerꝫ· optādo ex ymo cordis
deſiderio q̃tenꝰ ibi repiret in ſi
gnū xpiſere deſpōſacōis anu
lū aliquē Si dn̄e voluntatis
id eēt Et en altera vice nō ſpre
uit deꝰ p̄ces hūilis virginis ſꝫ
repit materialē quēdam anulū
quē vidi poſtmodū Erat aūt
coloris albi· de minera qua ne
ſcio argento mūdo videbatur
ſimilior Et in clauſurā vbi iun
gebatur in circulū due manꝰ
artificōſe inſculpte extiterunt
cācellatim ſibi mutuo fidē por
rigētes ⁊ ſeſe arte ↄſtringentes
Fuitqꝫ locus inuencōis huiꝰ
muneris tā inopinatus hūane
cōiecturacōi· ut oio deſtus ab
alijs videretur homibꝰ· Hūc
anulū virgo gratiſſiē ſeruauit
in poſterū ⁊ altiſſiō ſuo ſponſo
deinceps ut antea in laboē ma
nuū ſuarū viuē ſtuduit q̄ꝫ an
tea lecius Addidit etiā is quē
diligebat vice ētia in q̄damvi
ſione nocturna ſe virgini puē
ī loco quodam ut videbatur
mūdo ī ea forma oñdere ⁊ ad
amplexādū porrigere· in q̄ ſo
let ꝑ fideliū libris ſimplitū de
pingi puulꝰ virginis et mris
tractatꝰ manibꝰ tpe pueritie
Vides igr̄ ī p̄ma virgine poſt
hanc vitā q̄ erat hūilis exal-

tatā· ⁊ aliā ſimplicē ꝫ a xpō cō
ſolatā in p̄ſenti nequā ſeculo·
Piger: Miror cur in ea re
hāc puellā cōmendas in qua
pocius deum temptaſſe videt̃
q̄ꝫ donū aliquod meruiſſe per
certitudinē enī dn̄u amorem
ſibi inexiſtentem agnoſcere·
et huiꝰ notitiaꝫ ꝑ ſignū a deo
poſcere· vbi ꝑ ſolam fidem am
bulaē iubet ſacra ſcripturā· dei
temptacō eſſe videtur· Sūt ī
quit Eccīaſ· ix· Iuſti atꝫ ſapiē
tes ⁊ opeā eoꝝ in manu dei Et
tn̄ neſcit homo vtrū amore an
odio dignꝰ ſit Theologꝰ:
nō ex motiuis minimis p̄fatā
laudaui virginē cuius vitam
ſimplicitate colūbina plenā·
⁊ v̄tutibus refertā eē· ſepe ipē
preſens ⁊ ab alijs fidedignis
didici Noſcere enī debes q̄ꝫ in
ſimplicitate cordis deū pure
querentibus eius clemenciā
quoſdā actus aut ad nullum
aut ad modicū vitiū īputat
quales ꝑpetratos ab alijs na
turali vel gratuita induſtria
p̄ditis ſepe pro culpa accuſat
Ignorācia ſiquidem eoꝝ que
non ſunt de neceſſitate ſalutis
p̄ſertim in ſimplicibus homi
nibus actus quoſdaꝫ excuſat
in toto vel in tāto· Qualis ig
norancia ut conſtat in ſimpli
cibꝫ habūdat ⁊ aliqñ ibi ī eis

meretur gr̄ciam qn̄ in ſagaci
oribus factū incuſat et auget
peccatū. Legis ꝓpterea i vitaſ
patrū paulū ſimpliciſſimū vi
rum in naturalibus ꝑ minas
quodāmōdo ꝓpoitas quibꝫ
ſe aſſeruit nolle cibū ſumē ni
ſi demō ab obſeſſo p⁹ recedēt
corpoē. Illic ad votū exauditū
eſſe vbi alius fortaſſis deum
temptando: irā eius meruiſſet
Appropinquāt ꝓpterea tales
deo ſeruiētes in ſimplicitate aī
mi puerili. Innocentie cui nec
ecclia graues penas infligit ꝓ
actib⁹ quos in adultis punit
grauit. Quid ergo mirū ſi de
us in infinitū miſericors cū ſim
plici aīo querētibus exaudit
ꝑuilegialiter. Memoretis de
niqꝫ illi⁹ Gregoriane ſenten
tie q̄ ait. Nō miracula nō ſunt
imitāda ſꝫ miranda. Et rurſū
iſti⁹ regule iuridice. Nō ꝑuile
gia paucoꝝ non faciunt legē
cōmunē. In benigniſſimo igi
tur dn̄o cōfido q̄ ſimplicitas
et feruor dn̄i amoris quē ad
criſtum humilit̄ habuiſſe cre
ditur hāc virginē excuſauit
a temptacōnis dn̄e vicio. ⁊ in
ſup impetrare meruit dei filio
quodāmodo ſubarrai ānulo
quā arrā tāta poſtmodum in
ſimpliciſſima ſequebatur hūi
litate. caritate. ⁊ paciētia deuo
ta. vt multis palam fieret. q̄
corā deo moāles formice ſint
magne q̄ntitate virtutis que
tamē in mundi facie ꝑue viden
tur imbecilles ⁊ modice

Sequitur Capitulum Tertium

Quamuis formice vi
uant in grege nō tn̄
regē habēt ducem ā
p̄ceptorē ut dicit Salomon
prudētiſſimus in ꝓuerbijs. In
quo mirabili⁹ eterna ſapien
cia opatur in formicis q̄ i grui
bus. in allecib⁹. in apib⁹. vel
etiam in hominib⁹. in quibus
tn̄ differēcijs animaliū ſemp
aliquē p̄ceptorē ducē aut re
gē poſuit de ꝓpria ſpecie. Nec
ita intelligēda eſt ſalomoīs
p̄fata ſententia ut penit⁹ nul
lum formica habeat ducē ac
p̄ceptorē nec principē ſꝫ nullū
de ꝓpa ſpecie aut de ſuo gene
re queadmodū apes ⁊ quedā
alia habēt animalia. Nam a
ſupmo deo ci⁹ vniuerſi pn̄cipis
regimie ⁊ ducatu nihil ſecludi
pōt in reb⁹ creatis. ut de hijs
referta ē ſacra pagina. Et ut
ait mundi phus. Ab hoc ente
ſcilicet deo celū dependet ⁊ to
ta eius natura. cui concordat
ſui cōmentatoris hec qua ait
auctoitas. Natura recte ⁊ or
dinate agit tanq̄ directa et

vim ph̄i p^o li^o de celo ⁊ mundo

rememorata ab agentē infal
libili. Agens aūt ifallibile eſt
ſolus deꝰ anthonomatice Po
terit itaqȝ antefata formicarū
cōdicō quibuſdā ſanctis hoī
nibus cōpetere in dei eccleſia.
pſertim in monaſterijs degē
tibus/vbi nec viua regula ho
m̄ plati nec ſcripta ſuat̄ nor
ma a multitudine. Vbi tamē
nōnunqȝ boni homines reperi
untur vtriuſqȝ ſexus. quaſi ſi
ne rege ſui ordinis. Hij enim
qȝuis viuant in grege. nō ta
men regem habent ducē aut
pceptorē. ſolo xpō dempto q̄
eſt rex regum et dominꝰ domi
nancium cuiꝰ ad inſtinctū gu
bernant̄ i arduis. licet i alijs
cōmunibꝰ a ſupioribus r̄gan
tur. Sicuti in multis vidimꝰ
heu ſolo nomine clauſtris et
monaſterijs deformatis nimi
um q̄ reuera apptura ſunt/ et p
ditorū hominum pociꝰ aliqn
latibula qȝ ſint virtutū taber
nacula. et diſſolucōnū verius
ſūt tuguria qȝ dei tēpli paſto
toria. In quibus tamen aliq̊
ciens repiuntur aliqui qui re
cto ſpiritu dei ſoluis Illud btī
Job. iij. ad lrām dicē poſſent.
Cōſurgens in turba clamabā
frat̄ ſui draconū et ſocius ſtru
cōnum. De quo et illud Deut̄ꝰ
xxxij. apte poteſt intelligi qꝺ
de electo iſrahel dicitur Inuenit
eum t̄ra deſ̄ta i loco horroris
et vaſte ſolitudinis. Circūdu
xit eum et docuit et cuſtodiuit
quaſi pupillā oculi ſui. Domi
nꝰ ſolus dux eius fuit. et reliq̄
que ibi ſequūtur Tal̄ in vetei
teſtamento ſanctꝰ propheta
Micheas extitit. qui con̄ qua
dringentos viros pphetas no
mine. ſolus veritatem vite et do
ctrine ſuauit. ut t̄cius narrat
regum liber. xxij. Tal̄ in vteo
ſāificatus Iheremias fuit. q̄ adū
ſus ficte religionis viros cla
mauit ſuo tpe. Nolite audire
verba pphar̄ veſtrorū Men
daciū enī pphetāt vobis Ihere
mie. vij. Talis inſup btūs pat̄
Benedictꝰ fuit multo ſue vite
tpe. qui a falſ̄ monachis tan
dem electꝰ in abbatem mortis
poculū p vite ſtipendio ab eiſ̄
ſuſcepit q̊s regimine et loco de
ſeruit ut dic̄. beatus gregoriꝰ
ſecundo li. dyalogorum Di
ger̄ potes ne ſimilez aliquem
qui circa noſtra vixerit tempo
ra in exemplum producere?

Theologus: Poſſum qȝ tūc
memorie occurrit. Nam eo
tempore q̊m ſtudio ſteti Co
lonieſi. filiū cōfeſſiōis habui
virū fidedignū Canōicū Tun
garenſ̄ eccīe. licēciatum in ar
tibus et ſacdotē vita et ordine.

Ex^m de quodam vago abbate [illegible]
a vagis fratribus qui [illegible] omnes suos reformavit
[illegible] vagos per suam conformationem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Libertinū nomine a quo ea q̄
ſequūtur pcepi q̄ꝰ miraculoſe
quodāmodo videlicet mōſte
riū ſancti Jacobi in leodio bt̄i
benedicti ordinis de fece defor
macōnis ad ſtatū bone refor
macionis deductū ſit ꝓpe nrā
tpa· Viuebant enī antea ibi
monachi diſſolutiſſiē vbi de
regulari obſeruātia pene nul
lum repiebatur in victu ⁊ ami
ctu ꝗ cerimonijs veſtigiū or
dinis Erantqꝫ ibidē degenēs
vita q̄ꝺ peius extitit multi de
nobiliū ⁊ potentū genere ꝓ
geniti quales cū dominaī ī ma
lum geſtiūt freti diuicijs ⁊ aī
cicia ſecularīū: nihil boni fieri
ſinunt Seuiſſima enī eſt. ut
ait phs in politicis. iniuſticia
ferēs arma Venit tn̄ neſcitur
quoꝝ merito tempꝰ quo patꝛ
miſericordiaꝝ loco antedicto
ſuccurrere voluit Naꝫ abbas
loci defunctꝰ eſt et die ſtatu
ta a mōchis notabilibus no
uus pater eligi debuit canōi
ce Aderant tūc de gremio mo
naſterij pauciſſimi deo deuoti
qui ſm dictamē timorate con
ſcientie elegerūt vnum ex eis
ydoneū Sed ex aduſo affuit
diſſolutoꝝ monachoꝝ multi
tudo omni fere rligiōe vacua
q̄ de ſuo grege morbido ele
git ⁊ obtiñuit quēdā ī naturali

bꝰ q̄dē ſatis induſtria mūda
na ꝑditū Sed maloꝝ mori
bus inſignē et omnibꝰ maliſ
accōmodū Qui poſtq̄ꝰ mag
nipendit mentis oculis ſe ele
ctum eſſe in paſtorē ⁊ ducem
gregis tā morbidi ex timplo
motus ⁊ viſitatꝰ diuina grtīa
atqꝫ mūtatus in viꝝ alteꝝ vi
tā quā geſſit horruit pteritaꝫ
formidauitqꝫ humeꝝ īfirmū
oneri nouo ſubmittere et du
bitare cepit an cōfirmacōem
expectare vellet cū ꝓpoſito ſe
emēdandi efficaciter: Vel an
electioni reſignandum foret
vitato tn̄ ſcandalo: ne eligētur
deterioꝛ ꝓmū elegit· utputo
iterū inſpiratus diuinitus Ob
hinc cepit abſcondite q̄ꝰtum
licuit regulā quā pfeſſus fue
rat beati bn̄dicti inſpicere ve
ſtes religioni cōgruas ⁊ lecti
ſternia cuti ſue adicere et ſm
cibū et potū regulariter ſe ec·
in alijs cerimonijs regere ut
conſtanter ſuis aduenīete cō
firmacōe verbo ⁊ exēplo canē
et dicere valēt Venite et nō
ſolū ite Obtenta itaqꝫ confir
macōe ⁊ in ſede paſtoāli cum
attinencijs tpalis dominij col
locatus: Cognatoꝝ ſuorum
potentia ad cohercendum rebel
les monachos inuocata. clan
culo die ſtatuta domū intrāūt

capituli· Capitulū p̄mū ſuis
tenuit ⁊ mētē ſuā oīmitus im
mutatā mō apuit Addiditq;
Ecce me vidiſtis hacten⁹ mlt'
to tp̄e virū heu vr̄is morib; p
uſis ſilē; ⁊ fortaſſis ob id ele
ctū a maiori fratꝝ mlt'itudie
Promitto corā vob̄ deo ⁊ bea
to Bn̄dicto iā vice altera me
de cetero nō ut antea ſꝫ vos vel
le verbo p̄cedere deīnceps ⁊ ex
emplo Secuti eſtis errantem
ſequimini correctū ⁊ penitētē;
Et q̄cumq; me ſequendo regu
lam quā ꝓfeſſi ſumus tenere
voluerit a me velut ouis a ſuo
pio paſcetur paſtore· Qui cū
q; vero rennuerit: me vltorē;
habebit vſq; ad carceres īclu
ſiue· dixit ⁊ hec facta ſunt hec
omnia cūctis qui audiere ſtu
pentibus· Nam obedientes
ad plenum reformauit· et re
belles aut penis afflixit graui
bus· vel a loco fugauit· et ſic
velut vinea domini ſabaoth
vſq; hodie dictum monaſteri
um pſeuerat in regulari obſer
uantia· ¶ Piger: Illud opus
mūtacōis manus dextre a deo
factum nō minus autumo fu
iſſe miraculum· q̄ꝙ q̄ꝙ d̄mo nu
mine corp⁹ aliqd̄ de morte eſ
ſet ſuſcitatū· ¶ Theologus:
Aſſentio in hoc beati Aug⁹· ſe
tencie q̄ ait maiꝰ eſſe miracu

lum iuſtificare ipium· q̄ꝙ crea
re mūdū Hic enī nihil reſiſte
re poteſt diuine potentie· ibi
vero libertas humana recalci
trare valet· ¶ Piger: Satis
apud me verſāt' in dubiū vnū
qd̄ protuliſti ī exēplo quō ei
verꝫ eſſe poteſt queſo q̄ꝙ in mo
naſterio omni quaſi regulari
obſuācia ſpoliato quoſdā aſ
ſeris mōchos fuiſſe licet pau
cos deo deuotos· Nam ſine
ꝓprietatis vicio nl'latenus vi
dent' poſſe viuere· qui de com
munib; bonis monaſterij nō
prouiſi coguntur velut ſecu
lares viri temporalia oīa ſibi
prouidere· Sileo de corporū
incōtinētia· ⁊ de aīaꝝ īobediē
cia ſine q̄b; in t'libus vix viui
tur mōſterijs. ¶ Theolog⁹:
ſup hoc dubio nō ſolū vaie ſꝫ
contrie ⁊ diuſoꝝ adūſe dantur
ſnīe· Quidā dicē nō verentur
oēs exn̄tes in t'lib⁹ mōſterijs
eē extra ſtatū ſalutis q̄b; non
aſſencio· Sunt alij q̄ ex adūſo
affirīre audēt oēs exn̄tes ī tali
b; mōſterijs eē in ſtatu grē ſi p̄
cepta ſcl'arib; hoīb; debita ſer
uauerint ⁊ī more ꝯſueto in mō
ſterijs vltra p̄miſſa vixerint·
Quoꝝ dogma incautū eſſe cre
do ń alit' reſpōſū ſuū diſtinxe
rint Sunt preterea alij ad viā
quaſi declinātes mediā quoꝝ

doctrina quicq̄ꝫ tradit regulas
ꝑ quas quiſqꝫ q̄ ſaltē ad lo
cum reformatū venīē neq̄t ut
inquiūt · rligioſus · diſcere po
terit in diſſoluto ⁊ deformato
monaſterio · An ꝑ viā ſalutis
incedat · Prima ſi ſeruat ea q̄
ecīa a ſeculari homine ſb̄ p̄cep
to ſeruanda ſunt q̄ꝛ in hijs p̄
ma ⁊ xp̄iana p̄ncipalit̄ conſi
ſtit religio · Secūda ſi ſeruat
ſm̄ que ī regula ⁊ ſtatutis ſu
is ꝓfeſſus eſt q̄ ⁊ vbi ſub pre
cepto cadūt q̄ꝛ contr̄ hec facie
do eo ꝙ p̄cepta ſūt. votū ꝓfeſ
ſionis videtur directe cadē · Et
huic contr̄ire eſt deū grauit̄
offendere ⁊ qui talia violat
animam ꝓpriā damnat · Ter
tia ſi de cōmunib⁹ bonis couen
tus nō ꝓuiſus neceſſaria ſuo
ſtatui tenet tp̄alia ſolū ad in
certū vſum de licētia ſui p̄lati
Alioquī ꝓꝓctari⁹ eſſe videtur
Fuit hec doctrina venerabilis
Huberti ſup regulā beati Au
guſtini ſuo tp̄e · ⁊ ſimilit̄ dn̄i
Alberti · q̄ cū eſſet ꝓuincialis
theutonie ī p̄dicatoꝝ noſtro
ſcilicet ordine · ſic ſcribit dicte
ꝓuincie in epiſtola cuius ini
ciū · inſtancia ⁊ ſollicitudo · Ne
inquit ꝓprietatis vitiū ſacre
ꝓfeſſiōi paupertatis noſtre poſ
ſit ſubrepe · Volo ut nullus
frater aliquā habeat diſp̄ēſa

cōnem numoꝝ / aut q̄rūcūqꝫ
reꝝ / que ad ci⁹ cōſiliū ſiue in
eius vtilitatē voluntatem ſiue
alioꝝ modo quoſlibet conūtā
tur niſi conſcio p̄lato ſuo vbi
ſit illa pecunia vel res alia ⁊ q̄
liter diſpenſetur · Nam ſi q̄s
ſecus faceret ⁊ prelato inſcio
huiuſmodi res diſpenſaret ā
diſpenſādus ſuo conſilio ſeu
arbitrio reſeruaēt: eū ꝓprietā
riū reputarem · et tanq̄ pro
feſſionis violatorē regularit̄
cōdemnare · Hec albert⁹ · Quā
ta regula eſt ſi in hijs quib⁹
de licētia p̄lati habūdat tp̄ali
bus / que velut deo dicata cen
ſenda ſūt non ut multi diſſipat ·
ſꝫ primo p̄ſerti fratri neceſſi
tate pacienti ſubuenerit q̄ꝛ ad
hoc pluſq̄ ſecularis pſona ob
ligatur religioſus / q̄ multipli
ci iure aſtringitur cōfratri do
mus ſue ſubuenīē cici⁹ q̄ ſecu
lari extraneo primo · De quo
beat⁹ Joh̄ · dicit ī ſua canonica
Qui habuerit ſb̄ſtātiā hui⁹
mūdi et viderit fratrem ſuum
neceſſitatē habere ⁊ clauſerit
viſcera ſua ab eo · quō caritas
dei manet in eo: Filioli mei nō
diligam⁹ verbo neqꝫ lingua
ſꝫ ope ⁊ veritate · p̄ma Joh̄ · iij ·
Quīta r̄gula ē ſi firmū hꝫ ꝓpoſi
tū reſignandi tp̄alia ſibi ad
incertū vſū cōceſſa p̄ p̄latum

qn̄ idem debitū petierit ⁊ in re
formacōne mōſterij· qn̄ opor
tunitas aruiſerit qꝫ tum ſua in
tereſt· intendit cooparı fideli
ter pro loco ⁊ tempore· Ego
igit͛ in confeſſionis audientia
ul̄ modo requiſitus quādo ſxc
que iſta ab initio tradit opīo
a religioſa quacūqꝫ pͤcipio ſ͞
uari pſona· eam in ſalutis ſta
tu eſſe credo· ſi nō erro quē er
rorem ſi ē patus ſum corrigē

Quatuor dubia occurrunt de religioſis

¶ Piger: Quatuor mihi hic
occurrūt dubia· q̄ ſi racōnabi
le eſt queſo enodare velis Pri
mū quid de hijs ſentiēdū ſit q̄
adhuc in ſclo ſunt liberi· ⁊ p̄
dicta ſeruare ꝓponunt ⁊ ſic de

p[rimu]m dubium

formata intrant monaſteria.
Secūdū quid de hijs qui in
ſeculo ſunt· voto tamen de reli

2m

gionem intrando ſūt aſtricti·
non recipientes introitum niſi
in locis deformatis· Tercium
quid de hijs qui iam in defor

3m

mato monaſterio ſūt recepti
⁊ ad loca reformata venīe poſ
ſent ſed nolūt· p̄dictas tamen
qn̄qꝫ ſeruātes· Quartū quid

4m

de hijs qui p̄mū probati in re
formatis mōſterijs· ⁊ deinde
ibidē ꝓfeſſi poſtmodum ſine
neceſſitate aut cauſa racōnabi
li ad loca migrant deformata
quos multi litterati et graues
viri vocāt ſemi apoſtatas· iux

ta illud criſti· Luce· ix· Nemo
mittens manum ad aratrum·
⁊ reſpiciens retro· aptus eſt
regno dei· ¶ Theolog9: Nae
ſup talibus ⁊ ſup ſimilibus ra
ris q̄ſtionibus ſine diſtinctio
ne multiplici reſpōſionem pu
to rem eſſe magnī pͤiculi· Co
nari eciā ad diſtinguendū in
talib9 multimode· metū cōfuſi
onem grandē pere ⁊ tedio le
ctorem poſſꝫ afficere eo qꝫ vni
ca circūſtācia ſepe valde caſus
variat in pͥcularib9 de quibꝫ
q̄ris· vni enim īfinita poſſunt
accidere· Scim9 pͥterea qꝫ int͛
litteratos vnuſquiſqꝫ ī ſuo ſe
ſu habūdat· Non inſup meoꝝ
ſum quēqꝫ p̄ceptoꝝ meorum
ad p̄fata dubia expͤſſe ſcriptꝭ
rn̄diſſe qꝫ obrem de rn̄ſo meo
nūc ſupſedeo· vtriqꝫ noſtꝝ ſuf
ficiat qd͛ in loco reforᷓto ē· Si
aūt quēqꝫ alioꝝ dubij alicui9
p̄fati catēna cōſtringit ꝑ ab
ſolucōne ſui magnum aliquē

ſingulas

ſi pōt q̄rat in regno celoꝝ id ē
in eccīa· Magnus autē ē iſte
quē agnoſcē docet ſupremus
mgr̄· q̄ dic· math· v· Qui autē
fecerit ⁊ docuerit h magn9 voca
bit͛ in regno celoꝝ· Qualiſcū
qꝫ enim moralis in tali ambi
guo tatoꝝ formica· ſi qd ı ſe ē
fecerit ducē aliquē recipiet ſui iti
neris aut inſtinctu dīuo aut nūtu

alio ab alto· ut tute in aliquo
viuat grege·

Sequitur Capitulũ Quartum·

QUiuitas formicaꝝ
multũ eſt differẽs
ab apũ policia· cũ
iſte habeant regi
mẽ monarchicũ· non aũt ille
Diſtingnit pypateticoꝝ pri
ceps ĩ ſuo libro· iij· politicorũ
Q̃d tres ſũt ſpẽs politici prin
cipatus Regnũ vicȝ Ariſtocrã
cia et Timocratia· Regnũ eſt
monarchia ſiue principatus
vni⁹ pſone qñ ſcȝ vna pſona
pfecta in oĩbus virtutib⁹ que
rens in oĩb⁹ bonũ cõmune· et
bonũ ꝓpriũ ſingulorꝝ pricipa
tur toti reſidue multitudini ho
minum· Secũda ſpẽs eſt Ari
ſtocratia· in qua plures virtu
oſi pfecti virtute et ſapiencia
dñantur· ſingulis officijs p̃
ponẽtes v̾tuoſos hões ⁊ pru
dentes· qđ corrũpitur qñ re
gũt vicioſi hões ⁊ iniuſti· Ter
cia eſt Timocracia in q̃ multitu
do dñatur hoim· qui ſup equa
les in honorib⁹ cõſtituti que
rentes bonum tam diuitũ q̃
pauperum· Hec regimĩa licet
oĩa ſint bona· Primũ tñ regi
men eſt optimũ· Tertiũ inſi
mũ et ſcđȝ meli⁹ vltimo. Hiſ
principatib⁹ correſpondent ex

aduerſo tres corrupcões pñ
cipandi· nõ recte dicende pñ
cipatus politici· ſȝ trãſgreſſio
nes eorum· Primũ qđ tyrãni
des dicitur et peſſimũ regimẽ·
et vbi rex vertitur in tyrãnum
qui querit vtilitatem ꝓpriam ĩ
oĩbus nõ ſubditorꝝ vtilitatẽ·
Secũdũ eſt minus malũ qđ
olligarcia nũcupatur· in quo
pauci et vicioſi dñantur colle
cti· ⁊ diuitibus ⁊ paupibus·
non bonũ cõmunitatis intendẽ
tes· ſȝ tm̃ bonum ſuũ ⁊ amicorꝝ
ꝓcurãtes· ſcilicȝ diuitũ ⁊ pau
perum· ⁊ exinde officia talib⁹
diſtribuũt· Tercium vocatur de
mocracia tolerabilius· in quo
multi non mediocres ſȝ dñan
tur populares· Non tamẽ de
dãnis curantes diuitũ· ſed ſuo
rũ pauperũ tm̃modo· Primi q̃
tyrãni ſunt nullius a ſe bonũ
querũt· Secũdi bonum tm̃ q̃
runt ſuorꝝ amicorũ diuitum ⁊
pauperꝝ· Tercij vero tm̃ ſuo
rũ plebeorꝝ ſcȝ bonũ ꝓcurant·
Principatus p̃fatos tres iſra
hel· dei electus populus olym
ſucceſſiue habuiſſe videtur·
Primũ quidẽ in terris monar
cham vnicũ moyſen· quẽ ſu
prem⁹ mũdialis monarchie
de⁹ miſit Exo· iij· d· Veni mit
tã te ad pharaonẽ ut educas
populũ meum filios iſrahel de

egypto · Secūdū quidē quā
do Numeri vndecimo domin9
ait moyſi Cōgrega mihi ſep
tuaginta viros de ſenioribus
iſrahel quos tu noſti ꝙ ſenes
populi ſint ac magiſtri ⁊ aufe
ram de ſpiritu tuo tradamqꝫ
eis ut ſuſtētent tecum on9 po
puli · ⁊ non tu ſolus grauerís
Tertium vero regimē vel qua
ſi idē populus iſrahel ſuſtinuit
Judicum decimoſeptimo vbi
dicitur In diebus illis nō erat
rex in iſrahel · ſed vnuſquiſqꝫ
qđ ſibi rectum videbatur hoc
faciebat · Dixi autem iſrahel vni
uerſum in terra primum mo
narcham vnicum habuiſſe ·
quia ponendo moyſen ſe de ce
lo non de terra eſſe regem iſra
hel voluit cuius regimen vſqꝫ
ad tempora ſaul durauit vnde
iratus deus iſrahel regem pri
mo deſideranti in terris ad ſa
muelem orantem Primi regū
octauo dixit · Audi vocem po
puli in omnibus que loquun
tur tibi · Non enim te abiece
runt · ſed me ne regnem ſuper
eos Et ibidem decimo Samu
el populo ait. Vos hodie ꝓ
iecistis deum veſtrū qui ſolus
ſaluauit vos de vniuerſis ma
lis et tribulacōnibus veſtris
Eſt itaqꝫ apud Apū gregem
ſimilitudo monarchie ſeu reg

nī in quo de grege vn9 eſt rex
⁊ princeps · Inter formicarū
vero multitudinem null9 rex
habetur eiuſdem ſpeciei · Sed
a natura omnia naturante deo
ſcilicet regūtur ad fines debi
tos. In hac autem condicōne
quidam ⁊ pauci homines ple
bei ⁊ ſimplices formicis ſunt
ſimiles · qui in multis non ab
humano imperio · ſed reguntur
a dei mirabiliter conſilio · qua
les in mlťis locis reperi · In illis
precipue vbi rarus ⁊ precōſus
eſt ſermo dei ⁊ ī locis iſtis vbi
clerus q̄ nō ſolū dū̄ precepta
neccā · Verumeciam xp̄i conſi
lia euāgelica ſuadere deberet
nec vita pretendit nec doctri
na ſibi cōmiſſum populū ꝑmo
potius ꝑfectōnis vias volen
tes aggredi pro virib9 impe
dit Si enim animarum cōdi
tor paterno ſuo inſtinctu ſpe
ciali in locis taliuſmodi beni
uolꝰ nō ſubueniret hominibꝫ q̄
nec īformātes hn̄t paſtores
nec libros ſacre ſcripture va
lent a ſeipſis itelligere vt q̊s
mundus et pentela vt pluri
mum conatur ad malum tra
here : quomō q̄ſo in veritate
ſtaret illđ xp̄i quod ſuis cōſo
latorie ꝑmiſit math · vltio Ec
ce ego vobiſcū ſū ōmibꝫ dieb9
vſqꝫ ad cōſummacōem ſeculi ·

Si preterea ut omnes phīi
quiūt ⁊ videm⁹ expientia pn
tes i omni ſpecie ſuis ꝓuident
filijs in hijs q̄ eis ſūt neceſſaia:
Pat miſericordiaꝝ ⁊ de⁹ toci
us cōſolacōis nunq̄d iſta ob
mittet erga ſuos filiolos: Ab
ſit hoc nephas prī pijſſimo aſ
ſcribere q̄d lupine feritati vix
attribuit ꝑdicādo nāq3 aliqn̄
ꝑ loca almanie varia. q̄dā aī
maꝝ paſtores eccleſiaſtici ꝓ
ut reperi publice coī̄ fragilez
ſexū virginis alme volētem ſe
qui veſtigia nō verebātur di
cere ſine diſtinctōne quacūq3
Meliorē ⁊ vtiliorē eſſe vaccā
ſingulis āniſ generantē vitu
los. q̄ꝫ vitulā, iuuenculaz ⁊ ſte
rilem Per hanc ſentēciam dā
tes plebi itelligere q̄ꝫ femine
generātes in mrīmonio pferrē
de forēt puellis mānētibus in
ſtatu v̄gineo Quales p̄dica
tores reuera in hoc malicia ex
cedūt vigilācij heretici: q̄ mri
moniū virginitati nō ptulit ſ3
errādo equare ſtuduit: quē ve
lut eccleſie hoſtem ⁊ ſane do
ctrine inimicū late beat⁹ Jero.
ī ſua cōfutauit epiſtola Pare
errorem nōnulli viduis ſemi
nant quas inferiores eſſe ſuo
ſtatu matrōis matrimonij af
firmāt De talibus aīaꝝ ſedu
ctorib⁹ apte ad ſuam plebecu

lam caſtiſſim⁹ ait euāgeliſta
in ſua canonica p̄ma Johs. ij.
Filioli mei Nouiſſima hora
eſt. Et ſicut audiſtis q̄ꝫ anxpī
venit, nūc anxpi multi ſūt Et
cōcludit poſt pauca ſ3 vos vn
ctionē habetis a ſpū ſancto ⁊
noſtis omnia Et iteꝝ, hec ſcri
pſi vob̄ de hijs q̄ ſeducūt vos
⁊ vos vnctionē quam accepi
ſtis ab eo maneat ī vob̄ De ſi
milib3 Apls Rō. viij. ait. Qui
cūq3 ſpū dei agūtur hij filij dei
ſūt et beat⁹ iacob⁹ adoraē doc3
ut videlicet ſpū ſapiētie quis
in necītate r̄gatur a deo dicēſ
Si quis veſtrū indiget ſapi
entia: poſtulet a deo qui dat
omnib3 affluent ⁊ nō impro
perāt ⁊ dabitur ei poſtulet aūt
in fide nihil heſitans. Pigez
ꝓbare digneris iſta exemplo
Theologus, Fuit mee iuuē
tutis tpe quedā in Conſtācie
ſi dyoceſi ī rurali villagio vl
tra opidū impiale ⁊ ſatis ꝓpe
lindaro in tra non vinifera ſed
multum virginifera Fuit ing̃
ibi virgo adulta facie pulchr̄
et elegācior morib⁹ In huı⁹
aſpectu captus ē quidam ut
ipſa mihi retulit cleric⁹ ⁊ q̄ꝫ
tum conicio erat ſuus pleba
nus vir leuis morib⁹, ⁊ religi
oſus fere nomine Rui vuln⁹
ſue mētis vltr̄ celare nō valēſ

uenit ad lauatoriū dc̄e virgi
nis· honeſtis verbis pͥmum ſe
reth demonis exhibens· tan
dem ad amorē ſui virginis au
ſus eſt verb̄ dumtaxat prouo
care animum· Q̄d illa diuino
inſtinctu pcipiens ⁊ mētē ce
libatus ſic paulatī perdere in
telligēs· ſi ſerpentis caput nō
cōtereret. illico intacta mente
⁊ corpore rn̄dit virilit· Dn̄e.
cū verbis talibus domū meā
frequentetis nullatenus Alio
qn̄ repulſā ſuſtinebitis verecū
dia mediāte Cui ille Et ſi me
diligē modo rennuēis verbis
monita dulcib;, me amab̄ tibi
promitto non poſt modicum
opib; artata rāis Erat eīm vir
iſte ſuſpectus incantator ⁊ de
maleficiꝯ Verba hec virgo ꝑ
uēto habuit Nec ſe ad amorē
viri ſēſit vllatenꝰ pro tūc affe
ctā ſ; deuoluto non mlto tpe
ymaginacōnes amoroſas de
viro iſto cepit habere vel pa
ti pocius neſciens quid accide
rit Senſualitas eīm ī ea velut
ſerpēs ad rōis aliquociēs pul
ſauit hoſtiū ut ad amorem il
licitū apire vellet· Q̄d illa pci
piens diuitus iſpirata ad ma
trem mīe ꝯfugit ⁊ dei virginē
deuotiſſime pro auxilio a filio
impetrādo implorauit Stati
q; honeſtā ſocietatem reqres

nō bn̄ quod [illegible] pulſat ad hoſtium cordis [illegible] virg[illegible] [illegible]

peregrinari cepit ad locum here
mitarū in p̄fata dyoceſi vbi ec
cleſia graciōſa multū eſt in ho
nore ꝯſecrata dei genitricis Qua
ibi inuocata ꝯfeſſa ē ſacramēta
ſit· ne in ea aliquē locū habē
poſſ; malignus ſpūs; ſicq; ꝑ
tinus oīs in ea ceſſauit hoſtis
ſupſticiōſa machinacō q̄ eam
poſtmodū nūq̄ tetigit· Ibidē
eciā tūc īformata eſt diuinitus
q̄lit ſe hr̄e deberet ſi eam intrarē
ꝯtingeret mr̄imoniū· qua īfor
macōe tāta donata eſt grā virgi
ni· ut poſtea a parentibus virgo
pura tradita nuptui cū viro
oī laude digno tā deuote vi
xit· q̄n̄te me nō recolo copulā
repiſſe mr̄imonialē· Statim
enim poſtmodū impiale opi
dum intrauerunt ⁊ corpore ⁊
animo cum honeſta paupta
te deo ſeruierunt· Ubi viro
vxor prudencior maritū deo
oī conatu ſuire docuit Om
nium hominum leuem leticiā
cum tota domo ſua vitauit
Filios plures ſancte Indolis
habere cepit. virtutum ſpecta
cula ⁊ filiam conſeruauit deo
deuotam virginem Sicq; in
mundi verſata eſt ſtrepitu·
pro domꝰ tm̄modo neceſſa
rijs· ut eam ſi videres diebꝰ
feſtiuis ⁊ quotidie in eccleſia
deuocōnibus extaticis raptā

esse crederes in celū non min⁹ q̄ virginē aliquā deuotissimā in suo mōsterio ¶ Piger: Ex adiutorio sup̄mi regis presti to huic virgini elicio documē ta nōbilia, p̄mū q̄ gratiose de us simplices se pure q̄rentes inspirat, deīn de q̄ cōtra malefi cos mentis innocētia et sacra mētalis ofessio cū sanctoꝝ in uocacōne multū adiuuat. De mū tn̄ mihi vid̄r mirabile cur terrā p̄dictā sic ōmēdas. Naz vidi locum et patriā quā lau das esse virginiferā et quā in habitasse hanc feminā asseris Est aūt terra inculta in vinetis collib⁹ et montibꝫ aspera et ad arandū inobediēs, ꝓpriē inobe dientissima in qua ad lr̄az inco le non vuas nec ficus sed spi naꝝ et tribuloꝝ metunt fru ct⁹ amarissimos. Et q̄d huic ē rarius nulla ibi virginū sūt mōsteria nec loca religiosoꝝ reformata nec beginagia ibi sunt, velut in reni linea Cū na thanaele ergo dicē possum a tam sterili loco terrenoꝝ fru ctuū et spūalium hoīm pōt ne aliquid boni esse. ¶ Theolo gus. Per ea p̄ que tu locū vi tupas, et patriaꝫ, spūi p̄ doneā esse commendas Nunq̄d per Job. xxviij. eterna ait sapien tia. Sapiētia nō reperitur in ter ra suauit' viuentiū, nā plato et sui discipuli loca reliquerūt fructifera et p̄ sapiētia acq̄ren da terras inhabitauē pestilen ticas Et sic ī terra galilee ab iecta et sterili in cōpacōne ad alia vicina loca in nazareth. Primū in vtēo cetus est nob sol iustitie xp̄us spōsus virgi nū. Ita hodie loca sterilia pl⁹ d̄me inspiracōi et celibatui q̄ fructifera deseruiūt. Igitur in de tanq̄ expto potes credere me in nullā pte almanie cete ris paribus tot castas et im maculatas virgines repisse. sicut in terra prope nurēbgā. de qua locutus sū, viuūt enim de labore manuū suaꝝ tm̄mō ī paternis domibꝫ ut plurimū et in textrina arte Oppida enī aliq̄ ibi modica sūt que hijs tm̄tū habūdant virginibꝫ, ut hoc āno q̄dā castitatis emu li eas ī republica accusauerit. q̄ essent in tāto numero de q̄ li futuri mariti necessarijs spo liarentur vxoribꝫ In villagijs deīn qꝫ adiacentib⁹ nō minor est copia virginū vbi tn̄ acri us impugnātur a clero disso lutissimo, et a tp̄ali dn̄o q̄ eas invitas plerūqꝫ otra iura na turalia mr̄imoniali lege subi cē mititur. Et q̄ q̄ ibi sepe ma gna fames d̄mi verbi existat

alibi tñ ſicut ibi non repi hoi
nes a deo immediate recte ꝗ ſi
ne erroribꝫ inſpiratos, vñ exp
iencia ptūc didici q̄ vera ſint
que p̄mittūtur de d̄mo ꝗ ſup
no regimine in quo pvnctōe
dant necceſſaria documēta hu
mane vite. Ita ut q̄uis ſpiritu
ales ille formice monarcha ꝛ
pn̄cipe ac doctore egeant tre
no tñ diuina inſpiracōe ſufful
te rege non carere videntur
ſup̄mo

Capitulum Quītū.

Et ſi formice monar
cha careāt ſibi mutuo
tñ tranquillit̄ obtem
pant Nec odicōi pacem ꝛ con
cordiā iugem in eis cuſtodit
quā in paucīſſimis aīalibꝫ re
pimus In quo etiam ſtatui in
nocēcie ſatis appropinquant
In q̊ inter hoīes nulla fuiſſet
diſcrepātia. Si ꝓthoplaſti p̄
ma dei p̄cepta ſuaſſent. Hac
eñ ob cauſam de⁹ ait gen. ij.
Nō eſt bonū hoīem ēē ſolum.
faciam⁹ ei adiutoriū ſimile ſi
bi Ade enim nō inueniebatur
ſilis adiutor Immiſit ergo do
minus ſopore in adam, cumqꝫ
obdormiſſꝫ tulit vnā de coſtiſ
eius ꝗ repleuit carnem p ea ꝛ
edificauit dñs deus coſtam
quā tulerat de adam in mulie
rē ꝗ adduxit eā ad adam Per

que oīa ut glō. innuit pacē
ꝛ cōcordiam innuē creator vo
luit ꝛ ī mrīonio q̄ncīaīa forꝫ
mutua obtempancia quā na
tura a deo profluēs tā manife
ſte in formica poſuit In q̄ etiā
docet p̄cipue qual' ēē debeat
ſtatus int' iunctos in matrio
mo ſcꝫ obtempans et pacifi
cus de quo p increatam ſapiē
tiam Eccī. xxv. dicitur. In tbuſ
eſt bn̄placitū ſpūi meo, que
ſūt probata coram d̄o ꝗ hoī
ibꝫ concordia fratrꝫ et amor
proximorum: ꝛ vir ꝗ mulier bñ
ſibi ꝯſentiētes. Piger: Rep
iſti ne. tuo tpe taliſmōi copu
lam matrimonij que miāculo
ſe ſibi ꝗ pacifice conuiueret.

Theologus: Inueī ut recor
nō ſemel ſed plures admiran
dā ſtupendāqꝫ caſtitatem a q̄
buſdam ſuari in ꝯiugio Et ſb
gradu t'plici Quidam eī caſte
viuebant ad modū natural'
legis Alij ad inſtar b. Nicolai
vtriuſqꝫ pntū. vna vel pauca
concepta ſobole, oracōi deīn
ceps vacare ceperunt Alij eti
am propoſſe imitaī conati ſūt
Joſeph celibatum ꝗ beatiſſiē
virginis Fuerunt enim meis
temporibus vir quidam ꝗ ſua
vxor circa ciuitatē Nureber
genſem Babergenſ dyoce
ſis. perſone deuote deo ꝛ fama

Exempla de tplici [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

redolentes apud hoīes q̄ bona
matrimonij pn̄cipalia·fidē·ꝓ
lem·scilicet ⁊ ſacramētum tā
illibate cōſeruare geſtiebant.
ut marit⁹ debitū cōiugale nū
q̄ exigeret a cōiuge niſi ſemel
in anni ſpacō.eo dūtaxat tp̄e
quo veriſimile fuit ꝓlem cōci
pi. Nec caſtiſſima femina alio
tp̄e reciprocū vnq̄ petiuit de
bitū quīymo illico quo ſe con
cepiſſe ſenſit: illud marito celi
bi ſtatū innotuit ut ſic vtq̄ʒ
caſte viuēdo creatorī animarū
ſupplicaret ꝓ fetu cōcepto ne
ſine baptiſmo vita ꝑuaretur
Quoꝝ oracō tā fuit efficax ut
in ꝓle proſperaretur votiue.
¶ Fuerūt p̄terea circa p̄tactū
locū alie tres matrimonij co
pule omni deuocōne plene q̄s
noui. que oēs poſt v̄ginitatis
florē p matrimonij legē ꝑdi
tum trāſactis duob⁹ quinq̄ʒ uł
ſex circit̄ annis infra quos ꝓ
les genuerūt ex cōſēſu mutuo
amore caſtitatis ⁊ dn̄i obſe
quij deinceps ſe ꝓpter regnū
dei nō ferro ſʒ religiōe caſtrrūt:
nō velut Origenes ad lrām: ſʒ
nulli deinceps veneree volup
tati dātes opam Erāt aūt int̄
has copulas q̄dā pſone mul
tū paupes quedā mediocres
in diuicijs q̄dā vero habūdā
tiſſime in opulētijs. Hoēs pene

iuuenes pſone erāt pulchre ⁊
fecūde ꝓlificacōi future. ⁊ qd̄
hijs mai⁹ eſt cōtinue in eadē
camerā licet nō in eodem lecto
dormiētes celibatū tn̄ viduale
ſeruare. In eadē aūt dormiebāt
camera ne alt̄ de aliena notā
valeret pſona vere vel mēda
citer ut ſepe fieri cōptum eſt ī
ſepatis cōiugib⁹ ab eadem ca
mera. Noui inſup in eiſdē
ptib⁹ Iuuenculū ⁊ iuuenculam
deuocōne p̄cipuos q̄ a pn̄tib⁹
traditi nuptui. pari voto ſeſe
p̄mum clam cōſtrinxerūt ut ī
virginitate pſeuerantes nulli
vnq̄ daret opam corrupcōi:
ſʒ tm̄mō in matrimoniale con
ſentiret cohabitacōem caſtā
⁊ virgineā. Ita eni matrimo
nij ſacramētum ſuſceperūt in
eodem ꝓpoſito iam multis an
nis vſq̄ʒ ad ſeniū cōtinuarunt
⁊ in deo fide ita pſeuerabant
¶ Digen. Hec que aſſeris haut
dubiū magna dei ſūt miracula:
que ego non minora reputo
q̄ ꝓdigiū triū pueroꝝ: qui ī
ignem piecti tp̄e modico ille
ſi euaſerūt dn̄itus. Hij aūt vi
ri pariter ⁊ femine de quibus
affirmas die nocteq̄ʒ ⁊ annis
plurimis ad ignē applicate ve
neris dei nutu ſon⁹. illeſe pmā
ſerūt Quis eni picē tangere
poterit ⁊ ab ea nō inquinat⁹

abire. Quis q̄ſo arida a ligna
fragilia igni applicauerit. ⁊ ad
vſtionē eorū non ſentiet. Quis
deniq̧ ſcorpioni tā diuturno
tp̄e cohitās torico non lede̅
tur vulnē. ¶ Theologus: Bn̄
ſentis. qꝛ reuēa mulier viro ca
ſto ignis a ſcorpio eē poterit.
a q̄b; ſi deus cuſtodierit ut pre
mittit̄. miraculū ē ⁊ ſolius dei
digitus Teſtat̄ illa btūs am
bro. in li. de offi. vbi di. Janua
dyaboli via iniq̄tatis ſcorpio
nis pcuſſio nociuūq̧ genus ē
fēia Cū primat ſtimulat ignē
accēdit flāmigēo igne pcutit
oſciam pitez habitātis. ⁊ eruit
fūdamēta montiū Si viris fēie
cohabitēt. viſcariū non deerit
dyaboli. ¶ Piger: Sūt ne ta
les modi quos pmiſiſti caſte
viuēdi in mr̄ionio ſuadēdi cō
iugib; An prohibēdi potius.
qd̄ ideo moueo qꝛ pcepi aliq̄ci
ens q̄ calli de ſacerdotū q̄dam
tales ſolēt pſequi. ¶ Theolo
gus: Nec paſſim ſuadēda ſūt
iſta īdr̄nt pluimis. nec vbiq̧
vitāda Sup̄ eñ audiſti. qꝛ mi
racula nō ſūt ad oſequētiā tra
henda. ⁊ qꝛ p̄uilegia paucoꝝ
nō faciūt legem cōmunem In
carne aūt p̄ter carnē viuē an
geloꝝ nō hoīm ē cōiter Sūt
p̄terea q̄dam oſtituti in mr̄io
nio adeo fragiles. ⁊ hoꝝ infini
tus eſt nūerus. q̄b; p̄fati mōi
caſte viuēdi ſūt īpoſſibiles. ⁊ p
eos attēptati laquei fierēt de
mōis Tlib; idcirco Aplus p̄.
cori. vij. talem tradit gn̄alē
regulā. Nolite fraudai inuicē.
niſi forte ex cōſenſu ad tēpus.
ut vacetis oroni Et iterū Reū
timini in idipſū. ne tēptet vos
ſathanas ꝓpt̄ incōtinētiā vrā;
Sūt aūt ſꝫ raro in ōiugio ali
qui virtute mūiti ab alto. cai̅ſ
mata emulātes meliora Sp̄s
eñ vbi vult ſpiāt Si igit̄ a ſa
piēti viro vterq̧ cōiugū oib;
attentis circūſtācijs repit̄ an
dcē ōtinēcie accōmodus ⁊ p
babilit̄ inſpiratus ōinitus. nō
ſūt retrhēdi tales a ſuperoga
cōnis opib;. Spm̄ inq̄t apo
ſtolus nolite extinguē Et id
circo vbi p̄us immediate ſub
iūgit Hoc aūt dico ſꝫm indul
gēciā ſc; reddicōem debiti ⁊
exactōem. non ſꝫm impium.
Volo aūt oēs hoīes eſſe ſic
meipſū. Sed vnuſquiſq̧ ꝓp
um donum habet a dō Alius
quidem ſic alius vero ſic. Ve
rū tamen eſt ut dicis qꝛ hec ca
ſtitas et omnis virginalis cō
tinencia deteriores hēt hoſtes
in cleicoꝝ nūero Hoꝝ vic; q̄
ā ſcripturas ſācta s a ſāctoꝝ
ignorāt doctrinā. ā eoꝝ q̄ ve
nēis defluentes voluptatibus

in alijs ex malicia v̄tute ̄ caſti
tatis odiūt.qua ſe turpit ſuū
ſolemne votū ſpoliatos eē cō
ſpitiūt Et q̄ uis auctoitate a
poſtolica predicti tres grad⁹
matrimonialis cōtinētie ſatꝭ
roborāti ſint Eoſdem tñ breui
bus exēplis naturalib⁹ et hi
ſtoicis declaro Prim⁹ enī mo
dus quo nūq̄ petatur debitū
in coniugio niſi conceptus p
babilis tpe naturali legis con
formis eſt.q̄ a primis pntib⁹
ſi pſeuerasſent in originali iu
ſtitia tent⁹ fuiſſꝫ in ſtatus pri
meui innocētia, Eundē modū
int̄ cūctaꝝ beſtiaꝝ volucrū ꝛ
iumentoꝝ genera ſeruāt femi
ne q̄ cōcepto fetu marē nō ad
mittunt.excepta ſolū equa ut
Albertus li·xviij· trādit in ſuis
animalib⁹ Secūdus etiā gr̄
dus quo vna ſuſcepta ple uꝉ
pluríb⁹ pari ꝓpoſito cōtinen
cia in matrimonio incipitur.
Multa ſāctoꝝ ſāctaruꝫ ha
bet ille grad⁹ exemplaria Sic
enī pntes yſaac vixiſſe viden
tur Licet iam vetuli In cuius
ſignū ſara ſe cōcipere debere au
dies Angelo dixit geñ ·xviij·
poſtq̄ cōſenui ꝛ dñs me⁹ ve
tulus ē:voluptati operā dabo:
Sic parētes Johis· de cuius
matre dicitur Luc·pmo/ poſt
dies cōcepcōnis ſcilicet occul

tauit ſe elizabeth menſib⁹ du
obus ex verecundia videlicet
ſm gloſam quia ſenibus ope
ram dare amplexibus dignū
videbatur eſſe rubore Sicq̄
q̄d magis pbat ꝓpoſitū.mlꝉ
te adhuc plificacōibus apte
feciſſe legūtur.ut beati Nicolai
parētes qui poſt vnicū fetum
oracōimb⁹ impetratū deincepꝭ
cōtinent̄ vixerūt Sic mat̄ ſā
cti gadmundi Cantuaienꝭ ar
chiepi marito monaſteriū in
trare pſuaſit ꝛ ipſa i ſeculo de
uotiſſime deo miniſtrauit Pari
modo beate memorie Maria
de aegnies.que multis claruit
miraculis in matrimonio.tan
dem a viro et a deo pcibus ob
tinuit ut ſimul vitam celibem
ducerent Et teſte btō Jeroni
Melania romana nobiliſſiā
in āno etatis decimotcio viro
tradita cū eodē ſeptē ānis vix
it et eidē viginti ānis r̄nuncia
uit ipmqꝫ viꝝ ſuū ad cōtemp
tū cōuertit ſeculi. miniſtratrix
facta omniū paupū occidētal
eccleſieq̄ue extra omīa late de
ſcribit Vincētius i ſuo hiſto
riali ſpeculo Tercius graduſ
eſt pfectiſſim⁹ matrimonij.q̄
retentatur virginalis integri
tas q̄ pfeſſores miſtos i vtro
qꝫ ſexu habuit· Primo quidē
criſti genitricē ꝛ Joſeph xp̄i

n̄utritium. Deinde ut in vitaſ
patrum legit᷑. Eukariſta pa
ſtor ouium et maria eius con
iunx que ſingulis noctibus ī
ſaccis dormiētes ſua vita pau
percula ↄ virginali. ſanctorū
duorum abbatum vitā ange
lo teſte ſupabant. Pariformit᷑
Sanctus Johannes abbas
videns ad nominacionem et
p̄ncia cuiuſdā caſti ruſtici ex
iſſe a poſſeſſo homine demonē
quem nullatenus iohānes ex
pellere poterat: ruralem iſtum
quē vndecim ānis didicit nūl
lo cōſcio vxorē cōſeruaſſe vir
ginē. caſtimonie ſue p̄tulit ut
Caſſian⁹ tradit in colla. abb'
neſtoris. Jta thomas braban
tin⁹ in ſuo li. de apibus deſcri
bit. Eliſabeth quandā nobilē
virginem. cuius caſtitati pa
rentes inuidentes. eam nup
tui cuidam tradiderunt mili
ti, a quo per annum impolluta.
data eſt monaſterio. vbi an
gelica cōſolacione ↄ criſti ap
picione mirabili ſepe foueba
tur. Sancta Radegūdis nup
ta imperatori lothario ↄ ab eo
dem virgo monaſterio tradi
ta. ibidem in ſup̄mo miſericor
die opera paupēibus exhibu
it. Et anaſtaſi⁹ cū theogenia
vxore ↄ virgine peplo illeſo
ardentes prunas eam portaſ

ſe didicit vt vtrumq; vincen
cius recitat vbi ſup̄. Legim⁹
q; ſimiliter Sancti Heynrici
imperatoris cōiugem kunegū
dim virginem ſemper permā
ſiſſe. Sicut ↄ ipſe virgo perſe
uerauit. licet ad ſiniſtram īfa
miam ipſa ſuper ignitos vo
meres illeſa tn̄ ābulaſſ;. Pi
ger: Duo tn̄ mihi cur̄ hec du
bia declara. ↄ q̄etus ad audiē
dum alia ꝓperabis. Primū cur
ſecūdū modū caſtitatie p̄fers
p̄mo. Cum teſte quodā qui
in ſecūdo mō vixit in matrimo
nio ſe fateretur facilius poſſe
in antea ſemper caſtum ꝑma
nere q̄ʒ reddere vel exigere de
bitum dūtaxat cōceptus tem
pore. Scimus aūt q̄ʒ difficul
tas auget meritū ↄ meriti maio
ritas eminētiorē gradum ↄſti
tuit. Hic etiā plures facilius ꝑ
ſp abſtinē volūt ab eſu carniū
q̄ʒ eaſdē iterpolatī ſine exceſſu
gule p̄ſumāt comedē. Scd̄m
dubiū qualit̄ ſe prudens cōfeſ
ſor vel cōſiliari⁹ erga tales ꝑ
ſonas ꝓpoito caſtitatis in mr̄i
moio inſpiratas gerē debeat.
¶ Theologus: Primū notici
am noueris q̄ʒ in operacione
aliqua ſeu omiſſione eiuſdem.
Aliquando difficultas eſt ex
genere ↄ natura operis puta.
quia difficile in ſe ↄ arduum

Aliqñ vero ſolū eſt vel princi
paliter ex pte opantis Prima
difficultas augꝫ meritū No ſe
cunda que ē ex vitio ſubiecti ꝛ
ita eſt in exemplis añ traditis
Idcirco grad⁹ cōtinētie ꝯiuga
lis ſtāt debite. Ad ſecūdum ſci
to ꝙ pͥmo ei op⁹ eſt cū ſūma
diligentia naturas ⁊ cōdicōes
ac circūſtancias pſonarū ſic
affectaꝝ ad caſtitatē agnoſce
re Deinde ſi quis talia omnia
reperit caſtitati alludētia caue
at ne votū ad id firmādū ſta
tim admittat ꝓinde occaſio
nes incōtinentie doceat exclu
dere Ibi tñ ꝓuideat ne ex ſepa
cōne pſonaꝝ ſi fieri ꝯgruit no
cturna ī alia videlicet camera
iacēdo diuiſim de icōtinētia ad
ulteriꝫ nullū poſſit ſiniſtrꝫ int
uenire īuditū ad qḋ demon
multū machiātur Poſtremo
doceat iugiť dñum implorā
dum eſſe auxiliū ꝛ in nulla for
titudine cōfidāt ꝓpria memo
res eni eſſe debēt illud ſapien
tis Sap. viij. pͥmo ipſi⁹ ſalo
monis ut dicit gloſa. dicētis
Puer erā ingenioſus ꝛ ſortit⁹
ſū animaꝫ bonam Et cū eſſem
magis bon⁹: veni ad corpus
cōinq̄natū Et ut ſciui qm̄ aliť
non poſſum ēē cōtinens niſi de
us dederit Et hoc ipm erat ſa
pientie ſcire cuius eſſꝫ hoc do
num Adij dñm ꝛ depcatus ſū
illū ⁊ dixi ex totis pcordijs me
is deus patꝝ meoꝝ Vide ſi li
bet reliq̄ deuocōe plena ibidē
ca. ix. Magis tñ hoc ut gloſa
ſubiūgit puulo p baptiſmum
habenti corpus incoinq̄natū
congruere pōt Ex pfatis igiť
liquet iam exemplis quō mul
te diuine formice monarcha
q̊dāmodo careāt ⁊ tñ in iugi
pace ſibi mutuo ſancte obtē
perant

Sequitur Capitulum Sextum

De ſua republica ineſt
cis quedā racō cura et
memoria Racōne hic
accipe ꝓ virtute eſtiātiue po
tentie qua eciam irracōnalia
aīalia ſcḋm auicēnaꝫ ex ſenſatꝭ
intencōib⁹ intencōes nō ſen
ſatas eliciūt. quā virtute medi
ante aīalia multa mīa ꝛ in du
ſtrioſa pficiūt opa nūc fetum
educādo nūc ſanitatē pditā r
parando nūc ſpēcie ſuam aut
ꝓpriū indiuiduū tuendo ⁊ ita
de multis alijs actōibus qui
bus humanū itellectum ſepe
in admiracōeꝫ conuītunt non
modicam Eſt eni virt⁹ hec ſu
prema in aīalib⁹ racōne care
tibus et dnō regimini iuxta
id qḋ bruta ſuſtinent primi
cer et in minutijs aīalibus ut in

apibus ⁊ formicis ad proui
dendū ſibi ⁊ ſuis mirabilior.
Tales hodie eē deberēt ↄtinue
principum ōnīū ⁊ potiſſime p̄
latorꝝ eccleſie racō cura. ⁊ me
moria. ut hec potencie illūina
te diuinitus. ſibi cōmiſſaꝫ rem
publicā facilius poſſent rege
re. Ex quali ſolicitudine ⁊ ad
Theſſꝫ. tercio ait aplus De ce
tero fratres orate pro nobis
ut ſmo dei currat et claiſicet
ſicut ⁊ apud vos ⁊ ut liberem̄
ab īportunis ⁊ malis homini
bꝫ. Et pma Thimot. ii. Obſe
cro p̄mo omnīū fieri obſecraci
ones. poſtulacōes. gratiarum
actiones. pro omnibꝫ hōibus
pro regibꝫ. ⁊ pro omnibꝫ q̄ in
ſublimitate cōſtituti ſunt. ut q̄
etā ⁊ trāquillam vitā agamꝰ
ī ōni pietate ⁊ caſtitate. Hoc
enim bonum ē ⁊ acceptū corā
deo ſaluatore noſtro. q̄ ōnes
homines vult ſaluos fieri ⁊ ad
agnicōnem veritatis venire.
¶ Piger: Tales ſcio eē dēbēt
noſtri epi ⁊ p̄ſules. ſꝫ heu oēs
quos videmꝰ in almania dete
riores ſunt q̄ mūdani ſclarīū
pncipes ⁊ quid queſo de p̄la
tis vel paſtoribus pleb mino
ribus. ¶ Theologus: Caue
ne temerarie iudices. ⁊ ne in il
lud tribile xp̄i verbum īcidas
quo ait. Nolite iudicare ⁊ nō
iudicabimini. nolite cōdemna
re ⁊ non ↄdemnabimini In ea
dem eīn menſura qua metiemi
ni. remecietur vobis. Nunq̄ de
multitudine fando generalem
de malo pferas ſētenciaꝫ. Alio
qn̄ pernicioſum iudicium vix
vel euades nullatenus. Sicut
enim pia mater eccleſia ī cōita
tem nunq̄ anathema iaculat.
ſemper p̄ſumens in multitudi
ne eſſe Innocētes aliquos. Ita
tu ipe facito. ni a ſupmo iudi
ce velis ↄdemnari Nā in omni
loco ⁊ ſtatu boni malis admix
ti eē pnt. Eſt iterea certum ſa
tis tuū iudiciū viſilit eſſe pre
ſuptuoſū. qꝛ oēs almanie p̄ſu
les nō vidiſti. Et ſi audiſti de
ſingulꝭ ⁊ de q̄buſdā mala dici.
Vide ne id ſapientis incidas
Innocēs credit ōni v̄bo. Aſtu
tus ↄſiderat greſſus ſuos. pu.
xiiii. ⁊ ecci. xix. Qui cito credit
leuis eſt corde. nec mirꝫ ſi in tli
bus q̄dā deuotarii ⁊ zelotipi
decipiunt ſepius. q̄ falſo eſti
mat deū ecciam ſuā reliq̄ſſe. et
deſtitutā vbiqꝫ ſāctis paſtori
bꝰ. Audi apoſtolū ad Rōs. xi.
talia demōſtrātem q̄rentem ⁊
rn̄dentem Nunq̄d repulit deꝰ
pplm ſuum. Abſit Nā et ego
iſrahelita ſū ex ſemine abrahe
de tribu benyamin. Nō rpulit
deꝰ plebem ſuam quā p̄ſciuit

An neſcitis ī helya quid dicit
ſcriptura videlicet· iij· Re·xix:
queadmodū interpellat deū ad
uerſū iſrahel dicēs: ꝓphetas tu
os occiderūt altaria tua ſuffo
derūt et ego relict⁹ ſū ſol⁹ ⁊ q̄
rūt animā meam Sed quid
dicit illi diuinū reſponſū: Reli
qui mihi ſeptē milia viroꝝ: q̄
non curuauerit genua ſua ātē
baal· Sic ergo ⁊ in hoc tpe r̄
liquie ſcḋm electionem ſalue fa
cte ſunt. Putabat enī etiā ſan
ctus ꝓpheta iudicio deceptus
humano qn̄ terram iſrahel ple
nam vidit ydolatris ſe ſolum
ꝑmanſiſſe deicolam, q2 ut tra
tus greg· ꝓbat ſup Ezechie
lem In principio: ꝓphetaꝝ ſpi
ritus nō ſemp eis p̄ſto eſt ad
cognoſcendū occulta· ¶ Di
gerſ altem multi ſūt vel q̄dam
De quib⁹ p̄miſi. ut in libro le
gim⁹ experiētie Manifeſta ſūt
ait Apoſtol⁹ ad galla. v· opa
carnis q ſūt fornicacō immun
dicia impudicitia luxuria ydo
loꝝ ſeruitus veneficia inimici
cie contencōes emulacōes rixe
ire diſſencōes ſecte inuidie ho
micidia ebrietates comeſſacō
nes ⁊ hijs ſimilia: q talia agūt
regnū dei non cōſequentur·
¶ Theologꝰ quicquid ſit de
paſtoribus maioribus ſiue mi
noribus non iudico Duo eī
domino ſtabit vel cadet quiſ
q3 ſeruus Vnū credo verū. vi
delicet te erraſſe grauiter in tua
ſententia Nam de plebanis
multis quoꝝ vita nobis ē no
cior tu nō ambigo bonū ſentis
De epīs vero ꝑ exempla ꝓba
bo ¶ Viuit enī reuerēdus pa
ter et dn̄s: dn̄s fridericus de
vffſas de Franconia orientali
genitus nobili ex genere. qui
dudū factus me bambergenſ
eccleſie canonic⁹ et ſacerdos
ita mūdi oblectamēta ſpreuit
omnia ut ſua dom⁹ a minus
deuotis clericis riſu vocaretur
recluſoriū, Vacāte deinde ibidē
ſede kathedrali ſatis p̄ter mul
toꝝ intencōem ꝑmariā a con
canonicis elect⁹ ē ⁊ credo dig
ne in epm. in tali ut videtur di
ſcordia in quali olym in ſūmū
pontificem ut fertur electus fu
iſſe De quo idem in metro dixiſ
ſe fertur. Me prem̄ prm̄ fecit
diſcordia fratrum. Fact⁹ igitr̄
epus de quo nobis ſermo. mores
ſanctos retētauit p̄ores q̄tū
ſtatū ſuū decuit· Nam in habi
tu humilis in affatu gr̄cioſus
in cōſciencia mūdus manus
contra multoꝝ in noſtris ꝑti
bus epiſcoporū morem excuſ
ſit ab omni ſymoniaco mūne
re· Nullum voluit habere ut
alij almanie epi. ſuffraganeū

vel ſacᷓdotalē vſū ptinētem nō
ɔſecraſſʒ.niſi pͥus ad t̄ram pci
dens ſacᷓ̄mentali ɔfeſſiōis anti
dotho ſe expurgaſſʒ. Paupibꝫ
pius. mediocris ditib9. ⁊ re
ligioſ bonis miſeicordiſſimuſ
extitit. Neſcio an viro iſti in
ſpūalibꝫ aliq̄d defuit In tpali
um tn̄ regimine gubabat aīa
innocentis nimiū Vn̄ accidit
ut laboraret ꝓ viribꝫ q̄tenus
ep̄atui cederꝫ. in cuīa illud pe
tijt ⁊ obtinuit. ſicq̄ȝ mō ꝓui
ſus ab eadē ec̄cia nō in eadē ſꝫ
ī poſſeſſione ei9 vitā ducit per
oīa clericalē. Fuit p̄dem ī wor
maꝫē̄ſi dyoceſi. tpe q̊ fui Juni
or, quidam ep̄us Ekkardus
nōīe lr̄is ſacris eruditus. mun
dū tāto pe fugiens ut in opido
laudenburgenſi in quo multiſ
ānis ſederat ut a fidedignis au
dierā ciuibꝫ. paucos ee ɔciues.
q̄ epi pſonam extra ſuū palaci
um vl̄ extra eccleſiā infra anni
ſpatiū vidiſſent. Solebat h̄
etiam ut in ſua curia ſymonia
vitaret. ordines ɔferre ſacroſ
⁊ minores in perſona ꝓpa. Ad
quē eādeꝫ ob cāꝫ a ɔuētu meo
natiuo ⁊ a meis prībꝫ dū eēm
iuuenis miſſus ſū p. iiij. dyoce
ſes. ut ſine macula prauitatis
ſymoniace ɔfirmacōis ⁊ ordi
nis ſacᷓ̄mēta ſuſcipem. Vixit
p̄teā ī hūanis nup ſatis meo

tpe ſācte meōrie ut dicere au
deo. Reuēndus dn̄s Sebaſti
an9. tridentine ec̄cie p̄ſul. Qui
in minoribꝫ cōſtitutus. in vniu
ſitatis wienēſ ſtudio ⁊ alibi
oīm bonoꝝ viroꝝ iudicō vitā
ſanctā tenuit. Erat ei nobilis
gn̄e. lr̄aꝝ ſtudio diligēs ⁊ ſpe
ciali grā ɔtemplacōnis dīme p̄
ditus. cuius rei cā ut iuxta pe
des xp̄i ſedere valerꝫ cū maria
quotidie horaꝫ elegit aliquā
ad vacandū ocio ɔtemplacō
nis. Hic poſtremo ſeruitiſſiō
elcus ē in ep̄m dc̄tē eccleſie. cu
ius electōnem refutauit ɔſtā
tiſſiē. ſciens q̄ eadem ec̄cia et
pene oēs eccleſie in theutonia
adeo p̄ſſe ſunt ſpinis ⁊ mole
reꝝ tpaliū ⁊ negocioꝝ ſeculi.
ut quidē eas regentes nō ſic
olim ꝓcuratoēs paupm ⁊ aīa
rū paſtores ſꝫ ee videant capi
tanei militū ⁊ paupeꝝ negle
ctoēs. Ob quā cām ɔſtat anti
q̄tus dn̄m alb. reſignaſſe Ra
tiſponēſ ec̄cie pn̄cipatum ⁊ p̄ſu
latum. Sꝫ dn̄s ille cuius hiſtoi
am tractamus finalit̄ pſuaſuſ
a Juriſpitis onus paſtoral̄ cuē
ſemimuitus acceptauit. Hij
ei timoātē ɔſcīe viro dixert ꝓ
ut hec ⁊ ſequencia ab Abbate
mulbrūnēſi didici dn̄o Johā
ne qui in ſeculo exiſtens colle
ga extitit ⁊ notari9 dc̄i domi.

Ecce dn̄e· dicebāt eccīa hec q̄n
tum lapſa ſit in ſpūalibus et
tpalibus ipſe noſcis. de veſtra
pbitate nemo ābigit cunctis
eſtis gratus. Cōſanguineis po
tentibꝰ armatus· et electus ſa
tis concordit· q̄obrē ſi electi
oni reſigueritis. eccīa cui alūn
de bonū obligamini. dilapida
cōnis picul̄o in rebꝰ ⁊ moribꝫ
exponetis. et fortaſſis interceden
tibus armatis p̄ēibus in ſortē
cedet ſpurio vel altri apoſtati
co clerico. vnde niſi electiōi ve
ſtre acq̄eueritis: reatū mortalis
criminis non poteritis euadē·
Hoc igr̄ vltiō velut dīno mo
tus ſigillo ⁊ velut quodā di
no mucrone munitus. cōfirma
cōnem electionis ⁊ eius ſuſce
pit regimē Aduolaē aūt cepit
viro ut ē ſolitū cognatoꝝ. mul
titudo nobiliū· ſine quibꝰ mō
ūt dicitur non pn̄t regi ꝓpter
tyrannos cathedrales eccleſie
Cepit hec turba que ſm̄ Se
necam ſolū predā ſequitur. co
piis ſe velle replere ſternis· et
ex aduerſo hii q̄bꝰ obligaba
tur in pecuniis eccīa. debita po
ſtulare Et q2 in theſauro eccīe
ſolū erāt nemo ⁊ nihil: ſtimu
labāt cōſanguinei epm̄ ut red
ditus aliq̄s eccleſie ā ꝑpetuo
venderet aut ipignoraret ſal
tem· Tūc p̄mū vir cōtemplacō
nī aſſuetus ꝓpriam inchoauit
miſeriā deplorare· et dicē con
ſāguineis ſpū ut puto ꝓpheti
co· Vaſa p̄ciosa et clenodia q̄
mee pſone attinēt vendite· ⁊
eccleſie dāna q̄ poteſtis reſar
cite quibꝫ exhauſtis· me ſcito
te nec obulum eccīe ut petiſtis
velle alienare ſpero autē in pa
trē miam dēū q̄ me īfra anni p̄
ſentis ſpatiū p vite tminū libe
rabit ab hac miſeria. dixit ⁊ fa
ctū eſt diuino nutu ut p̄dixit·
Illam in oī quā habuit cura
dyoceſis ad horā quotidie cō
templacōi ſtuduit· et in anni
ſpacio diē clauſit extremū. cū
vite ſcāmōia celebri ¶ Piger
hiis motus exēplis virtutū. te
meritati mee renūntio quā ha
bui de p̄latis ōmibꝰ theutonie
Et pie credo ſi tales fuiſſent in
p̄mitiā eccīa quādo neceſſe eāt
miraculis ſuccurrē infidelibus
nō pauca p eos oīpotens deꝰ
egiſſꝫ ſigna et ꝓdigia ¶ The
ologus Recte ſentis· q2 hodie
ad eos q̄ preſūt fidelibus nul
la eſt neceſſitas faciēdi mīacu
la ſꝫ opus ē ut iuxta doctrinā
principis paſtorū oues et ag
nos paſcāt vita virtuoſa p̄di
cacōne gracioſa· ⁊ tpali ſubſi
dio. ut eius ſic formicis ſaga
cibꝰ iſit p ſua republica dīma
rō cura ⁊ memoria· Sꝫ hiis mō

relictis ad aliã ꝓꝓetatem ꝓce
damus formicaꝝ

Capitulum Septimũ.

Omũ ſiꝉ ſiue ciuitatẽ
oſtruũt formice quã
diſtinctam hitaculiꝰ
diuerſ plantarũ tegũt ꝑticuꝉ
In qbꝫ tplex inuitur mirabiꝉ
iſtorũ aĩalium opacõ. Nam ci
uitatem quandã ſibi oſtruũt:
habitacula varia ibi edificãt:
ꝯ talia tegũt cõtra eſtũ ꝯ pluui
am diuiſ plãtaꝝ ꝑticulis In q̃
bus opacõibus nullũ ſue ſpe
ciei hñt mgr̃m. ſed deũ tm̃mõ
cuius inſtinctu in taliũ oſtructi
one ſiꝉ regũtur ꝯ reformacõe
Typũ aũt in hijs gerunt ꝓpe
eorum. q̃ ad gñalia ptinẽt cõ
cilia p̃latorꝝ p̃cipue Hij enim
ciuitatẽ militantis ecctie ſuis
in edificijs qñtum ſua itereſt
Vbi ruinam patitur deꝫ̃et re
formare. hõĩes diuerſ mõis
deo ibi obſequẽdi oſtruere. et
ab eſtu vicioꝝ ac a gelicidijs
inimicoꝝ defendere ꝯ ꝓtegere.
ꝯ ſeſe verbo ꝯ exemplo hre tli
ter ut in hijs a ſpũ dĩno mere
rent̃ pñcipaliť dirigi Ista enĩ
hanc ciuitatẽ vidit Johẽs de
ſcẽdentem de celo ꝯ in eodẽ ori
ri p̃mitus. Vidi inq̃t ciuitateꝫ
ſanctam ihrl̃m nouam deſcẽ
dentem de celo a deo ꝑatam: ſi
cut ſponſam ornataꝫ viro ſuo. Sꝫ

heu hodie res verſa ẽ in cõtrariũ
nam pocior eiꝰ porcio ſtatus
ecctiaſtici magĩ in pte depmit̃
auaricia. ſupbia. et vtinam nõ
in cõtinẽcia De qbꝫ pſ. lamen
tat̃ d. Deus venerũt gentes ĩ
hẽditatem tuam polluerũt tẽ
plũ ſcm̃ tuũ. In pte vero ſcla
riũ adeo vbiqꝫ rupta ſunt pa
cis federa. ut in eis illud ꝓphe
locũ hẽat. Effuſa ẽ cõtencõ ſu
ꝑ pñcipes ꝯ errare eos fecit in
inuio ꝯ nõ in via. Et iteꝝ dicit
de ciuiũ malicia atꝫ impcatur
Precipita dñe diuide linguas
eoꝝ. qm̃ vidi iniq̃tatem ꝯ cõ
tradictioẽꝫ in ciuitate die ac no
cte. Circũdabit eã ſuper mu
ros eiꝰ iniq̃tas ꝯ labor in me
dio eiꝰ ꝯ iniuſtitia ꝯ non defecit
de plateis vſura ꝯ doliꝰ De reli
giõis aũt vinea cuius radices
dei plãtauit filius q̃ oli imple
uit t̃ra ꝯ opuit montes vmbra
eius et arbuſta eius cedros
dei. que inſup extendit palmi
tes ſuos vſqꝫ ad mare ꝯ vſqꝫ
ad flumen ꝓpagines eius ſic
alibi dicit. Deſtruxiſti maceri
am eius ꝯ vindemiãt eã oẽs q̃
p̃tergrediũtur viam extiauit
eã aper de ſilua ꝯ ſingularis fe
rus depaſtus ẽ eã Pigeꝫ te
pore nr̃o quo oſtãtienſe gnã
le celebrr̃bat̃ ꝯciliũ. q̃tũ meo
ꝯ de reformacõne multum

tractabatur in eo de ſinguloꝝ
ſtatuū ciuitatis ecc̄ie Et letat9
ſū ꝓtunc in hijs q̄ dicta ſūt m̄
qꜫ in corde dixi In domū dn̄i le
tātes ibimus In cui9 atrijs āntea
vix ſtabant pedes noſtri p̄ de
formacōnis malicia Sed fru
ſtrati ſuim9 a deſiderio noſtro
Aduenit poſtmodū hoc pn̄s
Baſilieſe ꝯciliū quod pene in
oīm bullaꝝ ſuaꝝ p̄ferebat ex
ordio reformacōis titulū. Ro
gauim9 in eodem Cōcilio per
an̄ dictū Pō. quotidie diuinā
clemēciam ut id fieret Inſtitue
batur ob id diſputacō ſpēalis
dicta reformatorij. ⁊ vſq₃ ad
ſex ānos iam crebro diſputa
tū eſt de diuerſoꝝ ſtatuū repa
cōnib9. nec in effectu vſq₃ ho
die quicq̄ vidim9 Scire igit̄
multū cupio vtrꝫ ne de totali
reformacōe ecc̄ie in mēbris et
capite aliquā ſpem habere poſ
ſim9. ut iocunde cū ꝓpheta ca
nere poſſem9 In cōuertēdo do
minus captiuitatē ſyon fc̄i ſu
mus ſicut conſolati. ⁊ ſimilia.

¶ Theologus Non ōmino fru
ſtra celebrata fuerūt duo iſta
ꝯcilia Nā in p̄mo inueterātiſ
ſimū ſciſma ecc̄ie quod antea
nullis modis mederi potuit di
no regimine ablatū eſt. In alte
ro vero crudeliſſimā huſſitaꝝ ꝓ
ſecucō. ⁊ eoꝝ infidelitas. q̄ nul
lis tractatibus nec fidelium gla
dio ſub quo infiniti corruerūt ex
vtriſq₃ ꝑtib₃ auferri potuerūt
p xp̄i graciā pene totalit̄ auer
ſa ſūt aut mitigata adminus
at₃ ſopita plurimū De toli aut
quā depingis reformacōe ecc̄ie
ad pn̄s ⁊ ad ꝓpinqua futura
tp̄a nullā penitus ſpem habeo
tū qꜫ voluntas bona in ſubdi
tis deficit. tū qꜫ illud p̄latoꝝ
malicia īpedit. tū eciā qꜫ illud
electis dei qui ꝑſecucōnib₃ ma
loꝝ ꝓbantur nō expedit. Exē
plū de hoc accipe in arte archi
tectonica Da enī architectū q̄
tūcumq₃ artificioſum. ſi is ma
teria cōgrua lignis vel lapidi
bus caruerit nunq̄ domū con
ſtruet. Da rurſus ligna vel la
pides in materia eciā nobili.
ſi domificatorem nō habueris:
domo ydonea ⁊ habitacōib9
ſp carebis. Si p̄terea domus
aliqua amicis tuis accōmoda
non fuit. ⁊ edificata fortaſſis
eis obfuerit. cur eā prudēs cō
ſtrueres. Nec tria cū reforma
cōni totali ecc̄ie applicabis. q̄
īpoſſibilis ſit. ipē mentalibus
oculis videbis Veꝝ de refor
macōe ꝑticulari in ciuitate ec
cleſie poſſibili i multis ſtatib₃
⁊ religionib₃ nō dubito. quā
eaſdem dietim introduci vide
m9 in quibuſdā monaſterijs

ea conuentibus ſed cum qn̄ta
difficultate nouit altiſſimus.
Si enim pſente geneāli cōci
lio in baſilea in annis ſex nec
vnum quidem fragilis ſexus
mōſteriū coopante eciā ſclai
oſulatu refōrri potuit ꝓpt̄ qua
rundā inhitācū vitā maliuo
lam ⁊ eiſdē aſtātem ſeuitiam.
Quid q̄ſo ſpandū eſt de viro
rū nobiliū vel lratoꝝ collegijs
q̄ ruinas ⁊ deformitates ſuas
in ſpūalibꝫ exn̄tes domibꝫ nō
mō armis calibeis. ſꝫ eciam q̄
deteriora ſūt verbalibꝰ ⁊ ligne
is pn̄t defendē. Piger: Puto
p̄latoꝝ malitia totius mali cā
eſt in ſbditis. Si em̄ paſtoeſ
boni eſſent. ad morū eorundē
veſtigia. greges venirent.
Theologꝰ: Parti h̄ ſed nō
i toto erras in grege eī pecud
fortaſſis ita ē ut aſſeis. ſꝫ i cetu
hoim̄ q̄ libtate potiunt̄ animi
nō ſic. verꝫ tn̄ ē ut. b. greg̃. docꝫ
auctoritas. Qd nemo āplius
nocet in dei eccl̄ia q̄ is q̄ in dig
tate vel gradu ordinis oſtitu
tus ſuis facinoribꝫ plebē ſcan
daliſat. Et dū paſtor p abrup
ta gradit̄ grex in p̄cipiciū la
bitur. Dūqꝫ caput egrotat ce
tera mēbra languēt. Nō ſic au
tē in ſbditis imitacōnis facili
tas a virtutibꝫ platoꝝ capit̄
ſicut viceuſa ab eiſdē exēplū

vicij diſcit̄. qꝛ peccare facilius
eſt multitudini q̄ bn̄ facē. Vir
tus inquit phus ē circa diffici
le in nō habituatis ⁊ inſuetis
intellige. Et lata eſt ⁊ ſpacōſa
via q̄ ducit ad pdicionem. Ar
ta vero ⁊ ſtricta que ducit ad
vitā. Prima enim viā egredi
unt̄ plurimi. Secūdam vero
pauci. qꝛ regnum celorū vim
patitur ⁊ violenti rapiūt illd.
Malam ergo conſequenciaꝫ
formas in morali materia. Nō
autem boni paſtoris veſtigia
ſequi ſepe abnuat populus.
multis exēplis noſtro factis
tempore docere poſſum. Vidi
mꝰ namqꝫ legatum ſedis apo
ſtolice cardinalem virꝫ omni
ſanctitate p̄ditum dominum
Nicolaum ſancte crucis lega
tum in frantia: profeſſione et
vita ſemper carthuſienſ ordi
nis p̄latum certe q̄ſi ordinari
um de iure communi ſup t̄ras
legacōis ſue officō commiſſas.
Hic qn̄tum profecerit in eiſdē
ptibꝫ ſciunt multi. In reforma
cōnis enim materia nonnulli
ſibi reſiſtentes in faciē appella
rūt. Multi alij minis. Alij vero
callidis modis alijs ſibi non
obediuerunt. Habuimus in
germania in annis plurimis
a ſūmo pontifice tranſmiſſum
legatum dominum Julianum

cardinalem· cuiꝰ vite ſctiſſime
virtutibꝰ q̄tū in me noſcit hu
mana fragilitas nullū vnq̄ ꝑ
latū parem illi agnouiſſe pu
to· q̄ in reformacōnis ſancto
ope q̄ntum ꝑpeditus ⁊ quoci
ens ꝑſecucōez paſſus ſit· ōnes
vidimꝰ qui viꝝ iſtū agnoui
mꝰ Nō minꝰ em̄ curabātur eiꝰ
exēpla ⁊ ꝑcepta a multis· q̄ ſi
ea tuliſſꝫ ſemi infamis ꝑlatus
alius· Scio ꝑterea vnū ordi
nem int̄ medicātium ordines
cui deꝰ iam an̄ decēniū ꝓuidit
de duobꝫ bonis ⁊ bn̄uolentiſſi
mis capitibꝫ· quoꝝ vnus gn̄a
lis magiſter ē tocius ſui ordi
nis Alius vero ꝓuinciam vnā
grandē hꝫ regere Vterqꝫ zela
tor eſt reformacōis tā validꝰ·
ut ſe ꝓ ea ⁊ pro ſuo grege nō
ſemel ad r̄ſiſtentes ſibi ſecula
res mortis ꝑiculis ſubiecerit ⁊
tn̄ vterqꝫ modicū ꝓficit in ſb̄
ditis Paucos em̄ couentus re
formare potuerūt· q̄bus velle
adiacebat de oībus· ſꝫ ꝓpter i
obedientē materiaꝫ ꝑficere ne
q̄uerūt· ¶ Piger ergo in taliū
ꝑlatoꝝ offitio magnū eē ꝑicu
lū puto Et ſcire vellē an in ſta
tu ſalutis cū tanta rebellione
ſubditoꝝ eē valerēt· ¶ Theo
logus· Nō ſolū iſtos ſꝫ paſto
res oēs alios in ꝑiculo cōſtitu
tos eſſe docet btūs Auguſ· in re

gula· Vbi dicit ad ſubditos
Prelati ſeu ꝑpoſiti miſeremini q̄
int̄ vos q̄nto in loco maioꝛi· tn̄
to i ꝑiculo maioꝛi verſatur In
ſtatu tn̄ ꝑdicōnis nō ſunt ſi i
q̄tum in ſe ē inſtāt oportune
iuxta doctrinā Apoſtoli Argu
unt obſecrant ⁊ increpant in
paciētia omni ⁊ doctrina. Ne
aūt peioꝛ fiat ſciſſura: diſſimu
lare opoꝛtꝫ nōnunq̄ ſbditoꝝ
vitia minoꝛa Vbi ex correpci
one ꝓbabilit̄ mala aduenirēt
maioꝛa Sicut ꝑitus cirurgicꝰ
morbū in corꝑe infirmi aliq̄n
relinquit minꝰ nociuū· ne cū
dem curando deterioꝛ ⁊ letali
vulneri ꝑſtet incētiuū· Sic ꝑ
mꝰ iſrahel rex rebelles ſibi non
dū firmatus i regno ſpū bono
docente quē vicꝫ ſaul adhuc
habuit· non correxit Maioꝛi
em̄ multitudīe ſibi obediēte.
tn̄ quidā filij belial dixerūt ꝑ
mi Re· decīo Num ſaluare nos
poterit iſte· ⁊ deſpexerūt eū· et
nō attulerūt ei munea Ille ve
ro diſſimulabat ſe audire· Cū
eo tn̄ abijt ꝑs exercitꝰ quorū
tetigerāt deus corda ibidē pre
mittitur Dari mō timoꝛe rebel
lis vel furētis multitudīs ꝑſer
tim ꝑn̄cipū Rex Darius poten
tiſſimus inuite ꝑmiſit danielē
in lacū leonū proicere: quod
ſi non feciſſꝫ: vita regis fuiſſet

in piculo nec liberatus fuiſſet
daniel ut habetur Danielis
vltio. Hic mathathias dei ſa
cerdos et paſtor iſrahelitici po
puli videns regis anthiochi
tyrānidem deformantem tem
plū dei cultū et populum in deſ
ta loca receſſit. quouſqꝫ cōgre
gata ē ad eum ſynagoga bo
norū et fortis viribꝰ. Per quā
reformauit p̄dicta p viribus
p̄. macha. ij. et Judas macha
beus ſūmus ſacdos et poſt eū
Jonathas frat̄ eius licet eēnt
animoſiſſimi tn̄ Alchimū qui
p bachidem Anthiochi capi
taneū ē intruſus ad ſūmū ſac
dociū. fretum potentia ſeculi ſe
initiā et deformacōem tēpli ihe
roſolis et populi procuratem
totis niſibꝫ diu ſuſtinē coacti
fuerūt. ibidē. vij. et. viij. ca. Et
ij. machabeorū. x. Sicqꝫ Oni
as deuotiſſimꝰ dei ſūmus ſacer
dos inumera mala p ſymonē
et menelaum ſue gentis defor
matos emulos paſſus eſt. ij.
machabeorū. iij. et ſequētibꝫ.

Capitulū Octauū

Tali ſuis domibus vi
as rectas et occultas
fabricant quibus ſa
tis occulte ſepe inhabitāt. Ec
ce tria moraliter notanda ite
rum. Nam vias in domibus
rectas fabricant que ſemite di

cuntur. Et methodi quibꝫ bre
uiter aliquis ad terminū du
citur. Tales eciam faciunt oc
cultas et eaſdem ſepe inhabi
tant. p que om̄ia viam arripere
compendij ad creatorē docet
in formicis naturalibus et ſpi
ritualibus increata dei ſapien
cia. Vie igitur recte itinea vir
tutum ſunt a vicōrum ſemita
declinantes. Vn̄ eadem ſic ſua
det ſapiencia p Salomonē
puerbiorum quarto. Dirige
ſemitam pedibus tuis et om̄es
vie tue ſtabilient̄. Ne declines
ad dextram nec ad ſiniſtram.
Auerte pedem tuū a malo. Vi
as enim que a dextris ſūt no
uit dn̄s Peruerſe vero ſunt q̄
a ſiniſtris ſunt. Ipſe autem re
ctos faciet curſus tuos Itinea
aūt tua ī pace pducet. Vie aūt
rcē et abſcōdite ſūt mōi dīna
ōtēplādi et p ſuperogacōnis
opa deo obſequendi fideliter
Quales hij arripuerūt de qbꝫ
veritas ait lu. x. Cōfiteor tibi
pr̄ celi et t̄re qꝛ abſcōdiſti hec
a ſapiētibꝫ et prudētibꝫ et reue
laſti ea puulis De q̄ ī Job. iiij.
dr̄ Ad me dcm̄ ē verbū abſcō
ditū q̄ſi furtiue ſuſcepit auris
mea venas ſuſurrij eiꝰ Aialis
aūt hō nō pcipit ea q̄ ſpūs dei
ſūt Stulticia em̄ illi et nō pōt
ītelligē qꝛ ſpūalit̄ examinat̄

Vias vō̄ occultas a rectas
hō tunc inhabitat· qn̄ ſupero
gacōis opa ſecreta cōtēpla
cōne exaiat. a talia opere exe
qui ꝑ viribꝫ diſcrete attemp
tat. Tales vias īcedere debe̅ret
ꝯtemplatiue vite vicꝫ quidaꝫ
viri r̄ligiones approbatas ꝓ
feſſi· ob procurādū fructū aī
maꝝ reptas. Similit̄ epi q̄
ex officio habent p̄dicare ver
bū dei· q2 ad tales omnes ſpe
ctat p̄cipue ea q̄ per ſecretū cō
templacōis hauſerūt aliis ver
bo vel ſcripto tradere. Vn̄ bea
tus grego· in de cura paſto ali
iubet p̄latū ⁊ predicatorē pre
cunctis eſſe in cōtemplacōne ſu
ſpenſū. Diceres q̄d ergo erit
vel quale dabitur iudiciū de
q̄buſdā religioſis· nō ſolū di
co de poſſeſſiōtis· ſꝫ etiaꝫ mēdi
cātib⁹ qui ab ecc̄ia pro aīab⁹
curādis dati ſunt paſtoribus
ecc̄ie in ſubſidiū. ⁊ tamē in nul
la vniuerſitate ī medicīs gra
duati· nec aliūde apprime vel ꝓ
funde in eadē arte eruditi paſ
ſim ſe de medicandis vel ſuble
uādis egrotis corpib⁹ intro
mittāt· viā ꝯtemplacōnis qua
inceſſerūt pr̄es eorū relinquē
tes. Qd̄ proīde de noſtris in al
mania epis qui tāto onere ca
ſtroꝝ ciuitatū militū ⁊ ſimili
um tp̄aliū negocioꝝ tumulti

bus ſūt circūdati· ut reſpirare
vix valeāt· ⁊ qui ōīno ſpūm
ꝯtemplacōis a curā aīe in ſe a
proxīs videtur penitus extīguē.
Quid demū de plebanis ⁊ p̄
latis īferioribus. q̄ ad viam vi
te cōtemplatiue· eciaꝫ ſi alias ſi
ne grauib⁹ pcc̄is ſunt: rariſſi
me vel nūq̄ ſe ad īhabitandū
ponūt. qñymo aliis talia face
re prohibent. Theologus.
Primi certe q̄ ita ſūt obnoxii·
tranſeo eīm nūc de duob⁹ reli
q̄s multiplici pcc̄i cathena ſe
cōſtringūt· qui toxicū mortiſ
multis ſepe ꝓpinant. Irregulai
tatis pena ſeſe ſic illaqueant·
anathematis eccleſiaſtici cām
nō vitant· prīm ſuoꝝ intēciōeꝫ
ſāctā caſſant· a multos diſcre
tos viros actiue ſcādalizant·
Ecce qnq̄ꝫ mala. Primum inq̄
toxicū mortis multis ſepe ꝓpi
nant· q2 dū putant morbo p̄
bere anthidotū· inexpti appli
cant fortaſſis id qd̄ ꝓtūc eſt
venenū. Mouet idcirco mūdi
ph̄us in· v· ethicoꝝ q̄ſtioneꝫ
An facili⁹ ſit eē iuſtū iudicem
vel bonū medicū. Hāc queſti
onē cū me p̄nte in vniuerſita
te coloniēſi quotlibetari⁹ dēt
minandā tradidiſſꝫ cuidā ma
gno ī medicīs doctoꝝ. Iſte dif
ficultates multas medicine ar
tis adduxit. ⁊ inter cetera mihi

Bona questio [illegible] facilius ſit eſſe iuſtum iudicem vel bonum medicum

memoꝛabile verbum protulit Quō Arnoldus de noua villa olim medicoꝝ ſūm⁹ calculaſſz in hūano gn̄e eē poſſe infirmitates diſtinctas duo milia cētūq̄ .xxiiij. In qua vaꝛietate gr̄duū id qđ vnam infirmitatē fugat aliā illico adducit q̄ iuuat q̄ qđ vnū moꝛbum curat. alium intoxicat Quo audito alienis hoībus medicinalia indiuidualia ſuadere hoꝛrui In exptis medicis minꝰ credidi Et ſi expti aliqn̄ errāt: eos clemētius iudicaui Secūdū malū ē irregularitatis ↄſequūtur piculum Quis enī in tāta vaꝛietate moꝛboꝝ nl̄ obmittit de cōtingētibus in noſcēdo moꝛbū ſpecifice ꝛ gradualit̄ in vidēdo tempus ꝑdoneum in celo ſubtiliter q̄ in eligendo medicīe neceſſaria artificialiter Scio quendam magnum in medicina cuiuſdam vniuerſitatis graduatum doctoꝛem qui regis Romanoꝛum q̄ alioꝛum illuſtrium viroꝛum phiſicus ſepe laudabilit̄ exſtitit. Hic publice in ſerio audebat dicere ſcīē ſatis probabiliter mlt̄os ſe interfeciſſe egrotos. A quo dū ſciſſitaretur cauſa. Reſpondit qn̄ inexptus ꝑ̄ctice de ſcholis ꝛ libris ꝑmū veni neſcius de mlt̄is q̄ me poſtmodū docuit expiencia vidi quō plures neci tradidi ex ignoꝛancia quoſ ex itencōe curaē querebā Cauſam eciaȝ anathematis iſti neq̄q̄ꝫ vitant qꝛ ea intēcōne pia mr̄ ecc̄ia audire leges q̄ phiſicā ſub late excōicacōis ſetencia inhibuit ad curam aīaꝝ obligatis. religioſ. ꝛ clericis ut tales ſācτis ſtudijs ꝛ ſacre ſcriptuē libris quoꝝ ē ipſcrutabilis ꝭm aug⁹. profūditas animū daret indefeſſum. Vt in Rubrica ne cleri vel monachi negocijs ſecularibꝫ ſe immiſceant tituli ipſius pondus docꝫ ꝛ ſentencia Et ibidem ſup ſpecula prohibicōis ſupꝑ̄fatē notā ꝛ cāȝ aſſignat Honoꝛius in hec verba theologie inq̄t ſtudium cupimus ampliaī. ut dilatato ſui tentoꝛij loco funiculos ſuo faciat lōgioꝛes. ut ſic fides catholica tucioꝛ fiat ſcꝫ circūcincta muro inexpugnabili bellatoꝝ q̄bus reſiſtē valeat aſcendentib⁹ ex aduerſo Predcā īſuper religioſi q̄ eciā ſi ſeculares ſint clerici ꝑm ſuoꝛum intēcionem q̄ꝫtū in eis ē fruſtrant. quoꝛū pꝛīcipal̄ erat intencō ꝛ ſtudium p̄cipuū animab⁹ prouidē nō mederi moꝛituris coꝛpibus quibus plerūq̄ꝫ plus ad ſpiritum coopera tur egrotacō. q̄ꝫ medicinalis

In huano gnē sunt duo milia cētū et xxiiij infirmitates dicit Arnoldus de noua villa medicoꝝ ...

valeat opacio. Cū inq̄t apo
ſtol⁹ infirmoꝛ tūc fortioꝛ ſum
Et quidā ſcōꝝ patꝝ rn̄dit in
firmo fratri curā poſcenti cor
pis. Rem ait virtutib; tuis ne
ceſſariā amouei deſideras Me
rito aūt hij de quib; loq̄m̄ dei
detur a viris bonis ꝛ prudētib;
quos ideo ſcandaliſāt. q2 ad
tractandū celeſtia ac ad curan
dū ſpūs nobiliſſimos vident
ex auaritia vel ex hūana laude
vrinas amplecti hoim ꝛ eoꝝ
ſtercora. Vn̄ tales abuſus vi
dentes hij religioſi boni. quoſ
zelus dom⁹ dn̄i comedit religi
onē talium lamtantur. velut
deſtructā iheruſalē olym ꝓphe
ta. Iheremias Trenoꝝ quarto
Quō inquit obſcuratū ē auꝝ
mutatus ē coloꝛ optim⁹. diſp
ſi ſūt lapides ſactuarij in capi
te oim plateaꝝ. Qui veſcebā
tur volup tuoſe interierūt ī vijs
q̄ nutrebātur in croceis ample
xati ſunt ſtercora.

Capitulū Nonū

Tam mares q̄ femine in formicis ad laborē egrediūtur vniuerſe p turmas. Docēt in hoc vitaē iners ociū ꝛ deſidiā. quib⁹ fomēta vicijs pſtantur. Laboꝛ enī corpe⁹ ſeu mēbroꝝ fiat exercitijs. ſiue in alia caſtigacione corpis. ſiue ī alijs vite acti

ue medijs. vbi quis mētis cōtemplacōi vel libroꝝ ſtudio ſe nō dederit ſcd̄m cōmunē legē tam neceſſari⁹ ē omnib⁹. ut ſine eo nullus rite ad vitā theoricam migrare poſſit. Vn̄ dicit btūs gregoꝛi⁹ li. vi. moꝛa. tractās illud Exodi. xix. Caue inquit deus p moyſen ad ꝓplm̄ ne aſcendatis in montem. nec tāgatis fines iſrahel. ois q̄ tetigerit montē. moꝛte moꝛietur man⁹ nō tangent eum ſ; lapidib; opprimetur. aut cōfodietur iaculis ſiue iumentū fueit ſiue hō non viuet. Popul⁹ autē a mōte pꝛohibetur. Cū lex a deo accipitur. ut vic; qui infirmis adhuc mētibus trena deſiderāt cōſiderarē ſublimia nō pſumāt. Vn̄ recte dicitur. Si beſtia tetigeit mōtem lapidabitur. Beſtia etenī mōtem tāgit. cum mēs irracōnabilibuſ deſiderijs ſbdita. ad ↄtempla cōis alta ſe erigit. Sz lapidibus pcutitur q2 ſūma nō ſuſtinens: ipis ſupni ponderis ictibus necatur. Qui ergo culmē pfectiōis apphendere nititur. cū cōtemplacōis arcē tenere deſiderat. pus ſe in campo opiſ per exercitiū pbent. ut ſollicite ſciant ſi nulla mala primis irrogāt. Si irrogata a primis eq̄nimit portāt. Si abiectis

boniſ tpalib; neq̄q̄ mens leti
cia ſoluatur. Si ſubtractis nō
nimio merore ſauciatur. ¶ Di
ger. Put ex verb tuis ſen cō: tri
plicē commēdas laborē; Vnū
qui ad modū mechanici opiſ
exercet manib; vel pedib; Ali
um q̊ corp9 vigilijs ieiunijs
abſtinencijs cilicijs domatur
⁊ ſimilibus Poſtreō eum quo
licite conuſando int̄ ho mines
quis animū refrenat cōt̄ iram
odium amorē triſtitiam leticī
am delcāconem ⁊ aduſus paſ
ſiōes ſimiles. Querit igit̄ q̄s
horum laborum eſt melior:
¶ Thologus: Quātū ex natu
ra opeis bonitatis gradū hñt
eo ordīe quo audiſti; minois
etiā meiti eē vid; ceteris pib9 ⁊
miōris difficultatis prim9 q̄
ſcd̄us ⁊ idem q̄ vltimus. Cui
aūt ōnes vel eorū aliq̄ magis
ſūt nectārij ad pfectiōem acq̄
rēdā attente quiſq; in ſua le
gat conſcīa. Sicut enī magis
oportz paupem ditai laborib;
manuū q̄ philoſophai apud
ariſtotelē. Ita apud x̄ imitātēſ
doctrinā plus vrget multos
arte vti mechāica p victu ha
bēdo q̄ opus ſit ſcd̄; exerciciū
q̊ corpus atteritur Ad vltimū
tn̄ gradū quo mediāte paſſio
nes vincunt̄ ⁊ ad medium de
ducuntur in anima p occaſio

nes habitas in exterioribus.
ōnis impfectus tenetur tende
re ut audiſti in auctoritate be
ati gregorij. quia ī eiſdem cō
ſiſtunt virtutes actiue neceſ
ſarie. Hōīe pmo aūt ⁊ ſcd̄o
laborandi genere quidam ſa
tis tranquilli eſſe poſſunt p lo
co et tempore et iuxta diſpoſi
te complexiōis ſue vel cōſuetu
dinis acquiſite naturā ⁊ vtu
tem. Tales enim duo gradus
nō virtutes ſunt ſaltem prin
cipales ſ; virtutes eis mediā
tibus acquiri pñt in edomacō
ne corpis ad ſpūm. Qualiter
autem aſſumenda ſūt talia et
in qn̄to. Vide de hoc Collacō
nē Abbatis moyſi ſecundam
in qua Caſſianus facūdiſſimuſ
illud docet elegantiſſīe. ¶ Di
ger: Sepe miratus ſum Cur i
noſtris ptibus nō modo ſicut
olym repiantur viri q̄ corpus
ieiunijs ⁊ abſtinēcijs aggre
di audeant flagellis et duris
alijs exercicijs ſicuti feciſſe le
guntur ſanctorum canoniſa
torum multi ⁊ patres ī egyp
to ⁊ in ſchiti de quibus vitas
patrū plene ediſſerit ¶ Theo
logus: Quamuis mō non tā
crebro ſicut olym repiantur
de quibus refers: tamē multi
ſunt adhuc deuoti tales de q̄
b9 in ſequētib; ſtatim audies

Ueꝝ prius volo noueris· q̄
ex qnq̄ȝ vel ſex cauſ eueniꝛe po
teſt· cur aliqui tam grauia ex̄
citia habere nō valēt. ex diſpo
ſicōne vicȝ aeris· ex cōplexiōe
corpis· ex ȝelo pfectōis· Ex ha
bitu iuuētutis· Ex fictōne ypo
criſis ⁊ ex ſpēalibus donis Uer
enī ſi in regione aliqua ē mul
tū calidus· digeſtionē ut inq̄
iunt phiſici impedit· Ad extē
riora euocat ⁊ abſtinētiores fa
cit hoīes ex oſequēti ⁊ ex aduer
ſo frigida regio poros cōſtrin
git corpis· ⁊ calorē exinde per
antiparıſtaſim augē pōt ī ſto
macho· Unde prouenit· q̄ in
nrīs ptibus frigidis viri q̄dā
hyemali tpe plus comedunt
q̄ eſtiuo tpe· Nō ergo mirꝫ
ſi in regionibꝫ calidis hoīes ie
iunāt facilius· Cōplexio etiaꝫ
corpis aliquoꝝ hꝫ· ut in natu
ra frigidis liquet· flegmaticiſ
vel melācolicis· cibus tam mo
dicus ſumitur a q̄buſdaꝫ ⁊ ra
ro adeo· ut in cōpatione ad ali
os eis abſtinēcia videatur ad
eē miraculoſa Patꝫ etiā hoc in
q̄buſdam fēis ⁊ in viris frigi
dis ī ranis ⁊ ſerpentibꝫ· pmo in
pfēis animalibꝫ· ut in vrſ qui
multis menſibꝰ in hyeme nul
lū penitus cibū ſumūt in locis
ſiluestribꝰ vel abditis· Zelꝰ
pterea pfectionis ad obſequē

dū deo acriꝰ· ad ſatiſfaciendū
p pctīs viriliꝰ· ⁊ ad adherēdū
deo pacato ⁊ edomito corpore
plures ita ſtimulat ut ex amo
ris magītudīe exceſſum in exer
ciīs tātū faciāt· qualis videtur
tepidis īpoſſibilis· Videmus
hoc apte in philocaptis erga
feminas amore ceco ⁊ venereo
ex quo quidaꝫ tota hyeme ſp
nudis incedunt capitibꝰ· Aliī
veſtimētis carent neceſſariīs·
Aliī haſtiludīs letaliꝰ impin
gūt mutuo· Aliī vigilāt ībūa
niter· et ita de reliq̄s· q̄ omnia
vincit amor cecus ⁊ leuiora fa
cit Cur aūt xpī amor ⁊ caritas
dilectōqꝫ· que ut Cāticoꝝ octa
uo dr· Velut mors fortis eſt
hīs maiora non poſſꝫ facere·
Habitus inſup iuuentutis ar
dua nouit efficē puta· Si q̄s
aſſuetꝰ ē pene a cunabulis mo
dicū victū ⁊ amictū habere· ſi
cut videmꝰ paupes ī villagīs
veſtibꝫ tam otentari modicis
in hyeme ut ſi eaſ deꝫ delicate
nutꝰtus deferret tm̄modo ob
amorē dei. ſcūs eē videretur·
Fictio etiā ypocrīs nō minorē
nouit luere p laude vana vel
ex auaritia Hanc ob cām tru
ctām quidaꝫ ī mēdicā· glacia
li tpe. nudi ſedent ī niuibꝰ· ut
ad ɔpaſſionē moueāt diuites
⁊ ad ſibi ſbueniēdū ī pecuniīs

De zelo pfectionis ad seruiendū deo q̄ zelū facit amor sicut p̱ꝫ ī philocaptis

Prius em̄ ĉtis hbis ul' ſemib;
corp9 fricauerīt ⁊ ligatuis arti
ficialib; ſāguinē ↄſtrīxerūt
vl' poros corpis alijs ꝛ medijs
obturauerūt. Sz ⁊ i ſāctis hoi
b; ſepe ḡuia exītia repiunt' ex
ſpēalib; donis. Hic māifeſtū
eſt ⁊ fuit in btō prē nrō dnico
qui in humo ecc'ie crebro no
ctes fere duxit inſomnes. qua
lia exītia fratrib; ſuis inhibu
it nō ut eis talia nō faueret ſʒ
qz donū illud nouit ſpēale ⁊ i
firmis alijs fratrib9 nō eē cōi
catū a deo. Piger ſpotes ne
ꝓferre i mediū aliquos dīma
clemēcia nris dieb; frigidis in
q̄b; iuxta x̄ vbū ⁊ apl'i caritas
mltoꝝ refriguit donis talib9
laboꝝ corpaliū ſeu exercicioꝝ
de q̄b; loq̄m dotatos? Theo
olog9 ſpoſſum mltiplicit vidi
in ytalia tpe quo fui iunior in
ꝯuētu elugienſi ꝓpe venecias
nri ordinis p̄ore fratrē paulū
de vrbeveteri nō dico hoiēm ſed
vix homūciōem corpe ſʒ gigā
teū in p̄dcis exercicijs. Nam
puus corpore ſtatura puſillus
⁊ obeſus erat totus carnibus
atq; membra eius vix here
bāt oſſibus. Attamē tā alacer
⁊ expeditus animo fuit ⁊ viri
b; ut ſcdm in ordine nō noue
rim. Jeiunium regulae quod
durat ꝓpe anū dimidiū pſolue

bat itegre. Carnes nō edebat
eciā debil', die ac nocte ſeq̄ba
tur choꝝ aſſidue. In q̄drageſi
mali tpe pene p̄dicans quoti
die ⁊ occupatus in cōfeſſiōm
audiēcia aſſidue nō dicam vi
no limphato. ſʒ aq̄ vinata vi
no modicaſſiē vtebat'. qn nō
purā recepit aquā. Pictāciam
aq̄ ſepius abſtinebat tā curio
ſe a ſe ꝓpinquis ⁊ diſtantib;
diuidebat fratribus ac minu
tatim occulte molebat int' ma
nus ne notaretur a circumſe
dentibus de abſtinencia. ut nō
curioſus explorator vix pſi
mōiam poſſʒ aduertere veſti
tus. Dure nocte iacebat. vigi
lijs multis iſiſtebat ⁊ oracōi
bus deuotis ſedulo incūbebat
Nemo i choro ⁊ cātu alacrior
in labore manuū nullus ꝓ cōi
tate ſollicitior nec in ſedādis
fratꝝ temptacōib; efficacior
Et ne tempus ſibi tranſiret in
caſſum quando audiencie cō
feſſionum. p̄dicacōni. oracōi.
vel ſcripture nō vacabat ſtati
coquinā p̄ſertim poſt prandi
um intrauit ⁊ cocum ad diſpo
nēdū ⁊ laborādū ꝓ futura fra
trum refectiōe iuuabat ſollici
te i mūdādo nūc pyſa nūc ole
ra nūc vero cooperando ad ſilia
torijs manib; lapidō tabula
tu totā ecciam vel refectoriū

quorū vtrūq3 nō minime ē la
titudīs ſtrauit ⁊ ornabat. Et
qꝛ ſcriptoꝛ multū artificialis
extitit. choꝝ eadem arte libris
valde nōbilib9 omniq̄q3 ꝓui
dit. Et nō obſtantib9 p̄dictis
oībus. in hijs vſq3 ad ānum
ſue etatis perſeuerauit circiter
octogeſimū in regulari obſuā
cia. quā tuebatur ꝑ viribꝫ tan
de aūt pn̄ti vita funct9 ē. Vidi
ibidē nr̄i ordinis in eodē cōuē
tu prēꝫ ꝓut oñdebat ſui canici
es capitis ſeptuagenariū nū
q̄ꝗ hyemali tēpoꝛe nec die nec
nocte q̄cūq3 coopto͛io vtentē
in capite. Nudis icedentē pedi
bus ꝯtinue. Abſtinētia cibi ꝑ
ut tradit regularis obſuantiā
durā ⁊ tn̄ in hijs tāta p̄ditum
leticia ut alijs fribus p̄ceteris
honeſtū cōmunit̄ ꝓcuraꝛ ſola
ciū licitis loco ⁊ tpe. Nouī in
nr̄a prouīcia de Thureb genſi
ꝯuētu frēm aliū. qui in ſui no
uiciatus tpe a demōe qui ī do
loꝛe viri p̄noſcebat temptacō
nes ſuſtiebat acerrime. Sepiſ
ſime em̄ ꝓponebat dādo ꝑ ta
bulaꝫ pacis oſculū in ecc̄ia di
cē alicui ſibi note puelle. fuit
em̄ p̄us notus a multis ⁊ no
tus ī ciuitate. Queſo p̄oꝛem in
poꝛta adeas. ſibiq3 dicas qꝛ ti
bi mr̄imonīū promiſeri ⁊ me
poſtules iuridice. Sepi9 aūt

firmit̄ ꝓpoſuit in choꝛo ex̄ns p̄
ori publice ſcapulare ⁊ cappā
tradere. ⁊ ꝑ ecc̄iam rcedēdo ſta
tim de ordīe fugere. Sꝫ vicit
in eo xp̄i grā. profeſſ9 eſt em̄
⁊ ī ꝯuentus baſilieñ. refoꝛma
cōne poſtmodū effect9 procu
rator gr̄cioſus. Nā occulte vſ9
ē exercicioꝝ in multis nr̄is tpibꝫ
armis. habuit ciliciū: nō qua
le poꝛtāt prēs carthuſieſ. ſꝫ cō
textū tm̄ ex equoꝝ groſſiſſimi
crinib9 ⁊ nodis. vſus ē flagel
lo ſtimulis ⁊ calcaribꝫ equoꝝ
ſimilimis. Toꝛq̄ ferrea cū ap
penſis de eadē minera campa
nellaꝝ nodis groſſis clā moē
nobiliū collo detulit. loꝛica fer
rea ⁊ alijs miris ad domādam
carnē inſtrumētis vtebatur.
Crucem habebat in ſiropodio
magnā ⁊ ligneā ⁊ abſcōditā
ſup q̄ iacuit nec vllis ſub capi
te vtebatur plumis. Nec caita
tē proximi q̄ feruebat ī pectoē
hui9 pulchꝫ ſacdotis ⁊ iuueis
cohibuit dcā excitacō vel ꝑcu
racōis offitiū. qđ in dcō cōuen
tu ē grauiſſimū. qn̄ dieb9 feſti
uis circuiret p̄dicādo ꝑ villa
gia dei verbū. ⁊ populū īfoꝛmā
do ꝯſilijs ſalubribꝫ. Verꝫ quia
ingenio fuit ſubtiliſſim9. ideo
ē poſtmodū miſſ9 in Papiennā
ad gn̄ale ſtudiū. vbi annū vi
te hn̄s ꝓpe tceſimū circit̄. aīa

ſua deo ḡta aſſumpta ē de cor
pe. Bileo de frā recluſa q̄ ꝓpe
ma gñciā vſa ē lorica ferrea et
ro ſi nō fuit calibea. Jde iuuētu
tis ſue tpe fecit. Joħes benedi
ct⁹ poſtmodū euiſm⁹ āntiſtes
qñ venecijs cōuētū nr̄m intra
uit reforētū nr̄i ordinis Erat ei
cuiuſdā de maioribꝫ venetis fi
lius quē priarchatus q̄dā ex
ſpectabat p̄us eidē collatus q̄
pat̄ poſtmodū electus ē in tui
ſinū epm Antea tñ p̄or fuit ve
necijs in cōuentu ſanctoꝝ Jo
hīs ꝛ pauli

Capitulū.x.

Vias ſuas multū occul
tas ordinate obſuāt.
ne ille q̄ exeūt reintraē
volētes obuiādo īpediant vie
rtē ꝛ occl'te q̄ ſint dem ē.viij.
ꝓpetate ſup̄. Sunt eñ modi
diuina ɔtēpladi p ſuperoga
cōnis opa qualia cōīt̄ bonis re
ligioſis ad fructū aiaꝝ ordi
natis apte cōgruūt, quales eē
debēt de p̄dicatoꝝ ꝛ minoꝝ or
dinibꝫ ꝛ ſibi ſilibꝫ. Tales eñ
ſm ordinacōem ecclīe in occl'
tis ɔtemplacōibꝫ hauſta itr̄
ſua loca ꝛ extr̄ exeūdo debent
alijs ɔtemplata tradere nec ſe
impedirē mutuo ſꝫ adiuuaē po
cius inuicē dicti duo ordines
ſtatuti ad eoſdē fines Aꝝ ſic
in republica formicaꝝ ꝛ ī vijs
eaꝝ nulla exiens nec intrans
aliā impedit in ope. ſꝫ alia diri
git aīalia ipſas ꝛ vias eaꝝ ſe
pe moliūtur deſtruē ꝛ ita ad
errorē eas ponūt. Sic ī refor
matis cōuētibꝫ dictoꝝ ordinū
maioēs beſtie demōes vicꝫ ta
liū vias ꝛ opacōnes cōgruas
qñtūcūqꝫ recte ꝛ caute incē
dant īpedire nitunt̄. ut ā ſe p
turbēt mutuo ā ut a reforma
cōis cepte reſiliāt ꝓpoito. Hac
itē nōe ſathanas in exordio
taliū ordinū ſepe viſibilit̄ ꝛ ſe
pius īuiſibilit̄ trōibꝫ ꝛ tēpta
cōib⁹ i locis pacificis armis
applicatis infernalibꝫ ſatage
bat turbare. de q̄bꝫ ſuoꝝ ordi
nū libri mltū ꝛ late nōnt. Si
cuti eē ī ichoacōe mōchoꝝ vel
poci⁹ ī reforcōne taliū p̄ma de
mōes viros religioſiſſiōs ve
xauert plimū liquet ī reforo
rū cenobitarū p̄mituoꝝ vita
Anthonij ſcꝫ Baſilij ꝛ ſilium
Anthoni⁹ ei nō p̄moꝝ mōcho
rū religioſoꝝ. ſꝫ p̄mo reforto
rū pat̄ fuit Quia ꝑut teſtatur
Euſebius ī eccīaſtica hiſtoia.
Certū ē ꝙ tpe btī Marci euā
geliſte ī alexādria vbi p̄ſul ex
titit vtuſqꝫ ſexus fideles diſim
hitacula velut mōſteia cōſtru
xerunt ꝛ vitam monaſticam
in caſtitate paupertate et obe
diencia. p̄mo in ſtudio ſacra
rū litterarum ſancte duxerūt.

Conſtat etiaꝫ btūm dyoniſiū
bti pauli apoſtoli diſcipulum
epiſtolaꝫ ad dymophilū mō
chū intitulaſſe ſcribēdo. Et ſi ex
ordiri placet altius. ɔſtat dei
filiū ī aſſumpta hūanitate pri
mū vna cum ſuis diſcipulis ī
choaſſe mos ⁊ vitā. ad quoꝝ
iſtar ſupͣtactoꝝ ordines ſūt ī
ſtituti ꝑmitus. Certū ē enī ex
ſerie euangelica in ſenatu apo
ſtoloꝝ xp̄m ꝑoris petꝝ ſuppri
oris. Judā ꝓcuratoris. philippū
quodāmō portarij habuiſſe
officiū. In eis pauptas fuit et
abdicacō oīm reꝝ tpaliū. teſte
petro math. xix. ꝓditore dēp
to ibi. Ecce nos reliqm⁹ oīa
Ibi caſtimōia fuit ob quā Io
hannē a nuptijs euocauit. Ibi
obediencia fuit ad xp̄m. Stu
diū ibi in xp̄i doctriā nocte fu
it ⁊ die excellētiſſimū. dicente
ſaluatorē oīm Diſcite a me qꝛ
mitis ſū ⁊ hūilis corde. Pdica
cōis etiā exercebatur offitiū. qn̄
miſit eos binos ad p̄dicādū
an̄ faciē ſuā. Poſſeſſio reꝝ tpa
lium grādis nulla. ſed pauper
tas affuit copioſa. Hanc ob
cām ut oppinor demonis mali
cia a pn̄cipio mēdicātiū ordi
nū. q̄ ꝑlibatam xp̄i vitā ſuaē
debrēt. p̄ cūctis per ſe ⁊ per q̄ſ
daꝫ de clero ſepe vexauit ⁊ ho
die pſeq̄ nō ceſſat ad extremū

pluſq̄ ceteros ordies. Et in lo
cis vbi nunc ad vnguē regu
las ſuas obſuant quoꝝ tn̄ ty
rānides. Sicut nec xp̄i fidem
nec petri nauiculaꝫ. ita nec re
ligiōes iſtas delere potuit nec
delebit deo ꝓpicio in poſterum.
queadmodū recolende ⁊ ſacte
memoie magiſter henric⁹ de
haſſia ſacre pagine profeſſor
pulchre deducit in lectura ſua
ſup geneſim. Pigerꝫ ɔſtat
libros iuris dīni ⁊ humani. ⁊
colentibꝫ theologiaꝫ. ⁊ ſāctio
nes canōicas. q̄ dictoꝝ ordi
num frēs in ſac̄ ꝑtim pagina
lōge amplius q̄ ſecularis cleri
doctoēs laborauerūt Nā libros
fere innūeros ſcīs tho. edide
rūt ⁊ dn̄s Alb. nō ſolū in dīna
ſꝫ etiaꝫ ī philoſophica ſcriptu
ra ſpm⁹ ⁊ pfect⁹ poſtillator to
ci⁹ biblie Hugo cardinalis ⁊
poſtrem⁹ petr⁹ de palude. me
dijqꝫ alij fuerūt plurimi. Sup
ſentēciaꝝ libꝝ Petr⁹ de thara
taſia poſtmodū ꝑp. Innocētius
Durādus ⁊ multi ſcripſerūt la
tiſſime. Sermōes de tpe ⁊ ſcīs
qui in cōparacōne alioꝝ ut a vi
ris audiui lr̄atiſſimis dicitur
aurei. ſcripſit ⁊ totū paſſiōle
qd̄ lombardica dr̄ de legēdis
ſanctoꝝ Jacobus de voragine.
Johēs ianuēſis epus Sumā
cōfeſſoꝝ. Que ſūma. lac⁹ q̄ſo

ↄſcīe cōſos caſus theologicoſ
pit̄ ⁊ Iuridicos ↄtīn; q̄ Johis
friburgenſ· Que ſūma breui
oꝛe ⁊ diſertiōe ī eiſdē q̄ bartho
lomei de brixia· Quis deīq; tex
tū quīq; librorꝫ decretaliū et
Sūmā iuris ꝑ̄mā· Nōne Ra
imūd⁹ de pēna forti· Sileo de
oīb; textib⁹ phi quos heynri
cus kroſbein de greco trāſtu
lit De noua loyca topica ⁊ ſo
phiſtica eiuſdē phi quā ſb̄ cō
pēdio tradit nō ſolū in qn̄q; ſꝫ
multis alijs puis tractatibus
clauſit De· hy ſ· ⁊ de inumeriſ
alijs libris ⁊ opuſcul· q̄ oīa
ꝑ̄fata cōpoſuerūt frēs ꝑ̄dica
torꝫ ordis Porro Alexāder de
halis q̄ ſumas ſcripſit maxīas
⁊ pfūdiſſiās Venerabil' bona
uē· Nouus Scotus Johes Ri
chard⁹· et alij pl'imi q̄ ſup ſē
tēcias ſcripſert egregie· Aſta
xan⁹ et Johes erdfordēſ q̄ Iu
riū ſūmas ⁊ Nicolaus de lyra
ſup oēs biblie libros ad lrā;
quē null⁹ in hoc excelliſſe vidꝛ
q̄ oēs minorꝫ ordinis fuerunt
quos et alios me melius exꝑ̄
mere valerēt qui dēm ordinē
profeſſi eēnt Ita de alijs ordi
nib⁹ excellētes multi extiterūt
Cū igr̄ ex dictis religiōib; tot
fructus prodierit ecc̄ie· et ho
die in multis ptib; prodeant ⁊
multos ſuā religiōem profeſ

ſos ab ecc̄ia canoīſatos hēant
⁊ de ꝑ̄fatis volūib; clerus ſe et
pplm hēat regē mirū vn̄ apud
quoſdā odīm tale procedat.
Theolog⁹: A demonis ſeui
tia origīalit̄ ex abuſu iuriū cō
mūium ⁊ vtrūq; fortaſſis ex
quorꝫdā auaricia Poſtrēa duo
qꝫ clerꝫ tāgūt ⁊ religiones p
nūc reliq̄ .vnū credo· q̄ ſi q̄dā
religioſi abutēnt̄ puilegijs:
nō totus ordo ſꝫ pſeq̄ dērent
rei· Et ētū ē q̄ illos qui rligio
nē ſuā mō huāt pſeq̄ admnuſ
nō dērēt· q̄s tn̄ ī ſuis prib; ī ī
choacōe ordinū ſcim⁹ pſecuti
oībus amariſſimis eē vexatos
Piger ergo de demone An
adhuc tales vexet religioſos
exēplo velis oñdē· Theolo
gus maifeſte pandā· Nā a re
lacōne fidedigna didici mgri
gwidonis ſacre theologie p
feſſoris· ꝑ̄oris ; ambati ⁊ eiuſ
ſubprioris ⁊ ſcripto ꝑ̄oris in
aſſiaco prouincie francie no
ſtri ordinis reformatoris reli
gione litteris ⁊ fama appro
batorum Didici inq̄ q̄ poſtq̄
idem conuētus in aſſiaco pre
terito anno reductus fuit ad
reformacōnis decus Spūs
malignus fratrum officinas
cepit patenter inuadere fene
ſtras fregit Vtenſilia ſubuer
tit Dolia vinaria diſſoluit·

[illegible] in quodam loco

cordas cãpane ſcidit ⁊ eaſdẽ
aſportauit· Cimbalũ qđ dum
taxat de die pulſai ſolet ad mẽ
ſã ⁊ collacõnem tp̄e pulſauit
nocturno· Sicqȝ iquietauit
ſolũ infra triduũ frẽs ut quoſ
dã fere ducerȝ ad amẽtiaȝ Telã
de die in domibꝰ ꝯuentus infri
ceibus· de nocte vero habita
uit i dormitorio adeo t̃ribiliter
ut nullꝰ fratꝝ auderet ſolꝰ per
cõuentũ incedere· Quid plura?
vna die iuaſit nouitiũ i etate
cõſtitutũ vite ſue· ⁊ q̃rto circi
ter anno· cuiꝰ veſtes laceauit
in· xij· foraminibȝ· veſtigia i eis
reliquẽs vngwiũ· quaſi cuiꝰ
dã fere ſilueſtris Alia die in vi
gilia vicȝ octauaꝝ Epĥie· di
cto apparuit nouicõ in forma
catti nigerrimi di· ñ habitũ
ordinis exueris· die t̃cia te int̃
ficiã· Quo viſo ⁊ audito· iuue
nis alta voce adiurare cepit de
monẽ in xp̄i noīe· Inuaſit tũc
demon de nouo nouitiũ defen
dit ſe idem· In q̃ lucta accurre
bãt frẽs· ex lucta amboꝝ in cel
la repiẽtes mẽſã· pulpitũ· lcm̃
⁊ fere alia ſbuerſa oīa· Vñ
debilitatũ ad recreandũ frẽs
detulerũt ad ignẽ· Quo facto
ſtatĩ eũ de nouo de manibȝ fra
trũ eripuit in flãmas ignĩũ p
iecit· ⁊ p longũ tractũ tempo
ris caput eius in medio igniſ
detinuit· Deinde nouitiũ frẽs
magno cũ labore eripiẽtes eũ
in eccłiam ad ſũmũ altare detu
lerunt, vbi iterato eum demon
e manibȝ eoꝝ explodit· ⁊ p to
tũ choꝝ violent̃ traxit· ⁊ adeo
pcuſſit grauit̃ ut demũ r̃lictuſ
a demone pene a cũctis fribuſ
diceretur eẽ mortuꝰ· Quã ob
rẽõnes ad deigenitricem ⁊ ad
ſcõs plurimos p̄ces p defun
cto ceperũt fundere· ⁊ poſtre
mo ad ſãctũ prẽm noſtꝝ dñm
cũ recurrẽ· Ob cuius r̃uerẽciã
locus nouella reformacõe de
coratus erat· ⁊ vbi hec petiebã
tur a demõe· Et ecce pater iſte
piiſſimus ſuoꝝ merore opm ſu
per altaẽ ſubito in fõe viri ele
gantiſſimi ⁊ in habitu ordis
apparuit· Frat̃ vero q̃ credeba
tur mortuus ⁊ in fratꝝ quorũ
daȝ iacuit manibȝ vultu cepit
hylareſcere ſe de medio fratꝝ
erigere· ⁊ verſus altare ut ibi
deũ adoraret ⁊ ſanctũ dñicũ ce
pitqȝ currere· demon int̃ hec a
loco· ⁊ deinde p diuerſas offi
cinas domus tanto cũ ſtrepitu
fugiẽdo furẽ· ut tocius patrie
malleatores adeẽ putares· Et
qđ admiracõe ẽ dignius mox
ut ſacramẽto dĩiſſimo cõmuĩ
catus fuit frat̃ q̃ putabatur eẽ
defunctꝰ, cõtĩ iuaſiõeȝ demõis
tãtã ei dĩna virtꝰ valitudinẽ

tribuit ut mēbris oib9 plena
et pfcā reſtitueēt̃ ſanitas Mi
nabat̃ ꝑtea eiſdē diebꝫ demō
iſte peſſim9 voce clamoroſa ſe
nſſaten9 a domo iſta receſſurꝫ
quā dixit ſe lōgo tpe titulo ꝓ
ꝓpetatis poſſediſſe. Sꝫ ſcientes
deo deuoti frēs demonē eē mē
dacē ⁊ prēꝫ mendatij. cepte re
fōe cōmi ꝓ viribꝫ opaꝫ dedert li
cꝫ i hijs ⁊ alijs vexacōibꝫ adeo
ḡuati fuerīt. ut noctes bn̄ iſō
nes ducēnt. nec demō iſte ma
ligni deſtitit. Nā poſtmodū al
tius nouicij cappā deſtruxit. ⁊
famlo in coqna fratꝝ necitati
b9 ſuiētiviolent̃ librum ſatis
pulchꝝ in q̄ hore canoice ɔti
nebant̃ cepit ⁊ in ollā bulien
tē iecit ⁊ tōlit̃ deſtruxit. Sicqꝫ
tandē miſer ille demon abſceſ
ſit ⁊ frēs. Iam velut laborioſaſ
formicas occultas ⁊ patētes
vias ꝑambulare ſinit.

Capitulū. xi.

Extra domū via ſatis rcā
⁊ apta ābulāt. ut necca
ria acq̄rant paſcua ꝓ q̄
docēt oēs viuentes collegialit̃
ſeu ciuilit̃ ꝗ extra locū ſue ha
bitacōis ꝓ neceſſarijs edifica
tōie pn̄t egredi Recta enī via
moꝝ rcitudieꝫ denōt, apta au
teꝫ ē extr̄ domū via rcā. qn̄ iux
ta x̄ vbū ſic lux nr̄a corā hoib9
luceat ut videāt opa bōa nr̄a ꝓ
q̄ mitoia acq̄rimus paſcua vi
rentia heditatis et̃ne. Cā aūt
q̄re extra domū ābulāt eſt. ut
paſcua neccāria acq̄rant. aīaꝝ
mo ālit̃ intelligo ul' corpm. qn̄
tūcūqꝫ ei q̄s vitā duxēit bonā
⁊ clauſā. tn̄ ſepe opus eſt ut ꝓ
victu vtriuſqꝫ hoīs ſibi l' ꝓ ſi
bi cōmiſſis extra domū egredi
atur. Si via rcā tūc incedē ge
ſtiat ſiue in via pedū fuit ſiue
moꝝ nō ābulent ꝑbtim ſine
teſte ſocio in abditis l' vbi ſoꝛ
des eſſe ɔſueuerāt cōiter velut
in āgul'. Alioqn̄ ſpolij piclo ſe
q̄s cōmittit in rebꝫ honorē vel
theſauꝝ aīe ɔcernētibꝫ. Pi
ger. Dic q̄ſo ſi occurrit aliqd̄
miāculū nrō factū tpe de bono
fideli q̄ extra ſuā habitacōem
ꝓcedēdo ꝓ aīe l' corpis neceſ
ſarijs dīna grā viſitatus ſit in
hoc maligno tpe. Theolo
gus: Duplex tibi pandā ꝓdi
giū de vno x̄ famulo dīmitus oñ
ſum in ſuo corpali itinē. Nam
nrō tpe fuit vir ille dign9 me
moria de quo tibi in ꝓprietate
ꝑma ſup̄ retuli q̄ ob amorem
dei genitricis ob ſatiſfactiōeꝫ
ꝓ delictis ⁊ ut deo vacaret q̄e
tus. Alōnunq̄ ad pegrinan
dū verſus aq̄ſgranū de Nuren
berga ſe deuote dedit itineri
bus. Conſuetudo ꝑterea ta
lis illi crebra extitit in itinere

ūt īnt prandiū ꝛ cenā; cū ſi ſiti grauī ꝑmeretur. nullatenꝰ tñ biberet. Sꝫ delectacōi tali ob reuerēciam dñice paſſiōis reſignaret. Hāc aūt afflictōe; ze lo dīni amoꝛis aſſūptā qꝛ for te nature debili nocere potrāt ita tā de miro mō tparauit dīna clemēcia. Siqdem in itinē tpe illo ꝛ hora qua ſitis dei fuū gr uaē cepit ſtatī oꝛe clauſo quā dam humectacōe; rorifluam oꝛi ſuo infundi ſenſit. quā qꝛ hauſtus refrigerantis naturā geſtit mirādo deglutire cepit ꝛ onē ſitim ſibi extīnxit. nec hoc ſemel tm̄ accidit. ſed quotidie qñ ſitis ut ꝑmittitur ſactū vi rū vexare cepiſſꝫ. Cūqꝫ hanc dīnam ut ꝑſumitur rcreacōe; plurīmo tpe pcepiſſꝫ affuit in fauſta qdam ut ita dicam. Illi dies cū hora in qua pegrinādo ut antea vſus beatā virginem in Aquiſgranū grauī vexatus eſtu. ſiti acuta tēptatus ē. affu it etiā ptūc in ipſiꝰ itīneis ſpa cio abſtinētie bone ipſius viri maioꝛis tnſgreſſiōis fomētū. Fons qdam amenꝰ ꝛ frigidꝰ. quo viſo pugre cepit ingluui es cū abſtinentia. q etiam deui cta ē. Nā appetitui coꝛpis ſatiſ faciēdo bibit. cū dīnū quē pus ſuſcepat hauſtū irrcupabilit ptūc pdidit. ¶ Piger. Scire

vellē. cur deus illi ſuo famulo ob tāpui ſi dicē audeo exceſſꝰ tnſ greſſione talem voluit oſolaci onē adimere. ¶ Theologus. Reſpōſū non aliud qꝫ ut ſupra prima ꝓprietate dixi accipito. qꝛ eo de ꝑpenſo cām qſiti tui he bis. Audi aliud eide dei famu lo īpenſū beneficiū. Eſt oſuetu do multū laudabilis multoꝝ ne dica; plebroꝝ vtriuſqꝫ ſex us in almania. Verūetiā mag natoꝝ cū nobiliū. adminus ſe mel die naturali in hora aliqua ſūmū hūano gnī īpenſum bñ ficiū xpī paſſiōem meditari ꝛ remēoꝛari. ut exinde deo grati mala mūdi ferant paciēcius cū virtutes opentur facilꝰ. Hūc moꝛē poſtqꝫ dei famulꝰ audiſ ſet in ſmōe cōmēdari pluimū. cepit ipē eūde; dietim pſequi deuocius quo potuit. Ammiā cio aūt qdam magna tande; eū tetigit vic; acerba ꝛ grādiſ q fuit in xpō triſticia tpe quo patiebatur. In die paſche ueſ. q āmiracōe ſacta creſcente. po ſtremo oꝛōnes īgeminaē nō deſinebat ad xpī clemētiā. ut ſi ſua volūtas eſſꝫ. ſentimentū aliqd pceptibile darꝫ. In quo p expientiā veri ſimultatē dec amaitudīnis legeret. nec frau datus eſt a deſiderio ſuo bono Nā die quadā cū iuxta ſuam

ꝯſuetudīem de ciuitate Nurē
berge exiret verſus capellā ſcī
Leonardi ſatis ꝓpe muros di
cte ciuitatis iacētē ad quā de
uotorū hoīm mltitudo dietim
ſolꝫ ꝯfluere. Cōſtitutus ī itine
ris dicti ſpacio meditabūdꝰ ꝛ
ſitibūdꝰ ad obtinendū id qḋ
iā diu deſiderauerat īopinate tā
tꝰ dolor ſuo corpi ꝛ triſticia il
labebatᷣ aīe. ut oībꝫ deficiētibꝰ
viribꝰ cogētur ſolotenꝰ cadē.
ſeſeqꝫ putabat illico aīaꝫ e cor
pe ꝑdē. Verꝫ qꝛ iſtud dīnū mu
nuſclm cōicacōis dnīce paſſio
nis nō in hitu ꝗ pmanerᷣ. ſꝫ ſo
lū dabatᷣ in paſſiōis ꝛ triſticiā
cuiuſdā modo. Idcirco reſūptis
viribꝫ reſedit. ꝗ vltio ſurrexit.
gciꝰ deinceps ꝗ deuotiꝰ pmo
ꝛ dulcius xp̄i paſſioēm mēte
reuoluēdo. Piger: Tria hᷣ oc
currūt dubia. In eīn cōſtat qˡſ
dā fꝛezi a xp̄i vita meditāda.
pꝛ̄ſtim vbi paſſiōis eius ſit me
moria. turbulētiā triſtē xp̄m
ꝑ decurſū ſue vite fuiſſe exiſti
mātes. naturaliᷣ autē cū triſti
diu queqꝫ moꝛari tedet. Primo
igꝛ qro. An xp̄us qui vitā du
xit pfectiſſimā ꝗ ſemꝑ via inceſ
ſit publica. An inqꝫ martir ſe
per fuit q̄ paſſione ſuā acerbiſ
ſimā ꝑuidit. Secundo vtꝝ cō
ſulacōnem letā in vultu geſtu
ꝗ verbo crebro ſuis oñdit. Ter
cio an ne aliqn̄ riſerit. Theo
logꝰ: Ad p̄. dico. mārtir fuit ut
ita dicā ſciē infuſe notitia ſꝫ nō
ſenſu doloris ꝛ expientia. Ab iſtā
ñ eī ꝯcepcōis ſue notitiā habu
it oīm futuroꝝ ī ſupioꝛibꝫ aīe
bte potēcijs vbi vbū vidit cla
riſſiē ꝑ infuſā ſciāꝫ. ſꝫ hec futu
ra ꝑagnoſcē ſenſualitatem nō
mouebāt ad triſticiē ꝗ doloꝛis
ſētimēta ñ appropinqn̄te paſ
ſiōis tpe. Hoc vult S. doctor
cum in. iij. di. xvij. q. vir. di. q̄
uis mors a pn̄cipio ꝯcepcōiſ
eēt ꝑuiſa non tn̄ ꝑuidebatur
ut īminēs. ideo dubitacōeꝫ ꝛ
formidīeꝫ affcus non fatiebat
Sꝫ ſolū qn̄ iā iminebat. Sic
eīn nob exꝑim̄ timorē vl do
lorē. Scit eīn ſtudēs vitam in
uenis oīm tribuliū ſinē eē mor
tem. Ex dcō phi in. iiij. ethi. et
ſe moꝛitur. Sꝫ qꝛ non eā pma
ginatᷣ ut ꝓpinquā ſꝫ ut diſtan
tem: ad triſticiā modicū uľ ni.
mouꝫ. Mouet aūt in ſēſato ſe
ne eē ꝗ ꝓpinq̄ ſi ſic ꝑcogitatᷣ.
Ad. ij. repio qꝛ xp̄s in facie ꝛ ī
oībꝫ artubꝫ ſui corpis pulchri
mꝰ fuit ꝑ maioꝛi pte vite cōu
ſādo cum alijs vultu hylari ꝛ
iocundo inceſſit ꝛ in verbis af
fabilitatis ꝛ eutrapelie virtu
tes perfecte oſtendit. Primū
ptꝫ ex ſacra ſcriptura. ex ſcōꝝ
doctrīa. ex aꝓbata hiſtoīa.

⁊ ex rõnis id cõuincitur indu ſtria. Nã ſm hebreos ⁊ ſtios ſacre ſcripture expoſitores illō pſ. de xpi hũanitate ad lr̃am exponitur. Speciosus formã p̃ fi lijs hoim̃ deſuſa ẽ gr̃a in labijs tuis Sup quo btũs Jhero. in ep̃la ad p̃ncipiam virginẽ di cit. Abſq; paſſionib⁹ crucis: pulchrior vniuerſ fuit virgo de virgine q̄ nõ ex volũtate vi ri ſ; ex deo natus eẽ habuiſſ; et in vultu occultaſſet lumen quoddam ſyderiũ nũq̃ eum apoſtoli ſtatim ſecuti fuiſſent nec illi q̄ ad eũ cõp̃hendendũ venerãt corruiſſent Jdem ſuper math. dicit Certe ipſe fulgor diuinitatis occulte q̄ eciã ĩ hũa na relucebat facie ex ipõ p̃mo aſpcũ diſcipulos ad ſe trahere poterat. Sicut magnes lapiſ anulos ⁊ ſtipulas ac feſtucaſ ſibi copulat de vitũs aũt hy laritate ad lr̃am tam ſm iude os q̃ iuxta catholicos yſaias yſaie q̄dragesĩo ſecũdo de xpõ ſic p̃dicit. Nõ erit triſtis nec turbulẽtus. v. glõ. Semper hylaris ſemp q; iocũdus fuit Et ibidẽ btũs Jhero. dicit Deũ q; iuxta ꝓphetiã yſaie non tri ſtis neq; turbulẽtus fuit. ſed eq̃litatem vultus õni tpe cõſ uauit. Rõm fallo ꝑhi gloian tur de ſocrate nunq̃ ſc; eũ plꝰ

ſolito triſtẽ aut letũ fuiſſe. Jdẽ ponitur in glõ. ſup math. xij. Vbi xp̃s p̃fatũ textum yſaie xlij. appropriat in multis ſibi ⁊ prelibata verba yſaie vitio ſcriptor; obmiſſa eẽ denõt. vñ ⁊ ſcũs doctor ibidẽ ſic cõmẽta tur de xpõ. Non erit triſtis in corde. nec turbulẽtus in facie. Semp eñ hylaris iocũdus q; fuit. eq̃litatem mẽtis ſeruans. Et ſi q̃tũ ad ptẽ ſenſibilẽ fuit ꝑpaſſio triſtitie nõ q̄dẽ neccita tis ſed volũtatis vnde mat. xxvi. Triſtis eſt aĩa mea vſq; ad mortem. hinc btũs bern̄. in pſona penitentiũ ſmone de ſã cto martino cõpando xp̃i be nignitatem ad duiciã ſeculi ſic dicit dñs ihũs libenci⁹ mecũ q̃ ego ſecũ eẽ dignatur quem inueio quotiẽs quero q̄ occur rit cũ panib; fugienti. q̄ vultũ letũ mihi oñdit. q̄ meam peni tenciã ſicut innocẽciam ampie xatur. vbiq; let⁹ vbiq; bon⁹ vbiq; pius. vbiq; dulcis cum magna multitudie dulcedis. Nõ facit ſupcilũ. oculos nõ obliquat. nec retorquet faciẽ nec verba reſonãt ãpuloſa. Sz occurrit reuertẽti ⁊ accurrit i amplex⁹ flens ſup collũ meũ. ⁊ iubet pferri ſtolã p̃mam hec bernãd⁹ ⁊ alia ſimilia de filio pdigo cum ſuo pr̃e adducit

ꝑpoſito Hiſtoīa ꝑtēa de Aba
garo rege auctēticata ſcriptꝰ
yuonis carnotēſ. Epl̄a adria
ni ad karolū cū ſētentijs Johiſ
damaſceni li. iiij. de ymagīne
gcioſiſſiā ſaluatoīs ab eodem
linthео impſſa ꝑlibata confir
mat. Romib; etiā idem ↄuinci
tur in ſacro eloquio fūdatis
⁊ in moralipħia: Nā ea q̄ ime
diate a deo manāt ſm Criſoſ.
excellūt alia ſui generis. ut in
adā creato ⁊ eua: In vino per
xp̄m de aqua facto ⁊ filib; pa
tuit. Sꝫ xp̄i huāītas imedia
te a ſpūſacto creata ⁊ facta ē.
Inſup ſm ōnes nr̄e ſophie ꝓ
feſſoēs xp̄s ōnes v̄tutes ha
buit q̄ ipfectiōe; nō includūt
Sꝫ affabilitas ſeu amicicia eſt
vera ac ſpeālis ⁊ pfecta virtus
nullā ipfectoīs notā includēs
ut ꝓbat. ſ. tho. 2. 2. q. cxvi. qua
affabilis quis ē debite ꝓrio
de q̄ ſapiens mādat Ecci. iiij.
Cōgregacōni paupm affabi
lē te facito. ꝓmo ꝗs eſt iuſtitie
q2 hō naturalit̄ ē aīal ſoiale
ideo deb; ex quadā honeſtate
veritatis maīfeſtacōem alijs.
Sicut aūt hō nō poſſꝫ viuere
in ſocietate ſine veritate: Ita
nec ſine delcacōe q2 ſic pħus
dic. viij. ethico. Nullꝰ pōt per
diē morari cū triſti nec cū nō
delcābili Ideo tenetur ex debi
to quodā naturali honeſtatis
hō ut alijs hominib; delcābili
ter ↄuiuat niſi ꝓpt̄ aliquā cāꝫ
neceſſe ſit aliqn̄ alios vtiliter
contriſtare. ut in correctiōe ꝑ
peccatis ſicut Apoſtolus. ij. co
rin. vij. ꝑmis ad peccatum nō
hylarem vultum oñdendo. ſic
Ecci. vij. filie tibi ſūt ſerua cor
pꝰ illaꝝ ⁊ nō oſtēdas hylarē
fatiē ad illas Ergo ad ſapien
tē ꝑtinet ut delcacōem affcāt
cōuiſantibꝰ nō laſciuiā. quā
virtus cauet ſed honeſtā ſm il
lud pſalmiſ. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄
iocūdū habitare frēs in vnū
Hec de thō. Hinc ē q̄ phari
ſeis x̄ diſciplos ymo mgr̄m
calūniātibus Luce. ij. dn̄s ait
Nūquid filios ſpōſi poteſtis
facē ieiunare dū cū ill' ē ſpōſus:
veniēt aūt dies cū ablatus ab
ill' fuerit ſpōſus Jeiunab ūt ieiu
nio ſcꝫ exultacōis nō afflictō
nis ſm glō. Luce. x. ait euāgeli
ſta Exultauit ihūs ſpū ⁊ dixit
Cōfiteor tibi pr̄ ⁊c. Vnde Ciril
lus Albertus magnus ⁊ Hu
go de criſti humanitate expo
nunt. ꝓmo virtus eutrapelie
qua quis bene ſcit conuertere
aliqua dicta vel facta in ſola
cium ut in. iiij. ethicorū ponit
philoſophꝰ ⁊ ſāctus Doctor
2. 2. queſtione. clxviij. a criſto
neganda eſſe non apparet.

Dicit ꝓpterea Origenes. Venit
tradicio talis ad nos de ihesu
qm̄ nō ſolum due forme in eo
fuerīt. Una ſm quā omnes eū
viderīt. Altera ſm quā tra̅ſfigurā
tus eſt coram diſcipulis in mō
te. ſʒ etiā vnicuiqʒ apparebat
ſm q̄ fuerat dign⁹. ſicut de
māna ſcriptū eſt q̄d habebat
saporē ad omnem vſū ouenientē
Ita etiā hodie diuſimode adi
uerſis vid̄r mētib; Vn̄ Caſſian⁹
coll'. abbatis yſaac. ij. ſm na
tura puritatis ſue vnaqq; mēs
in orōne ſeu ōtemplacōne ſua
erigitur vel formatur tātū ſcʒ a
terrenaꝝ ac materialiū reꝝ ōtē
placōe diſcedēs quātū eū ſta
tus ſue puexerit puritatis. fecit
qʒ ihesū humilem hoīeʒ adhuc
ꝛ carneū vel gloificatū ꝛ i ma
ieſtatis ſue gloia venientē int
nis obtutibus aīe puiderit. Ad
terciū dubiū de riſu caute loqui
oportʒ ꝛ itelligē. ne impfectio
aliqua pfectōni ſume aſcriba
tur. Repio igr̄ i ſacro eloquio
riſum triplicem. Vnū virtuoſū.
Aliū delicoſum ſeu iocoſū. Ter
ciū pnitioſū. Pernicioſ⁹ ē quo
q̄s p ineptā letitiam ad pccm
mortale declinat cū rōnis cōſen
ſu deliberato. De quo veritas.
luce. vi. ait Ve vobis q̄ ridetis
nūc q2 lugebitis ꝛ flebitis. Vbi
btūs Baſilius Supflu⁹ riſ⁹

eſt immoderatie ſignū ꝛ effre
nis aīe motus. Vbi etiaʒ dn̄s
pctō se addidit ſm doctoꝝ cō
mūeʒ doctrinā criminale pccm
adeē xpus initit. De quo puer.
ij. dr. Letatur cū malefecerint
ꝛ exultāt in reb⁹ peſſimis. De
litioſū vo eo quū ad tales oſen
ſus metas nō puenit. ſʒ ex ioe
diata animi leticia pcedit. Si
cut de riſu ſare legimus geneſ
xviij. q audito ōceptu ex ſem
b⁹. diſceptando de dei oraculo
vt glō. di. riſit. Quā ob rē ec.
ab angelo correpta fuit quia
fidem nōdū de eius verbis ha
buit. Vn̄ ꝛ btūs aug⁹. ibidē
dicit in glō. q̄ riſus fuit dubi
tacōnis nō admiracōnis ſolū
qle pccm forte btūs aug⁹. ri
dendo cōmiſit. qn̄ poma q̄daʒ
iuuenis exns ſbtraxit aliis. De
quo li. cōfeſſionū dicit. Riſus
erāt quaſi titillato corde q̄ eos
fallebam⁹ q̄ hoc a nobis fieri
nō putabāt ꝛ vehement nole
bāt. Nemo aūt ſolus facile ri
det. niſi cū aliq̄d nimis ridicu
lū ſenſibus occurrit aīo. Vel
ſaltem riſus pnicōſus hic fuit
De quib⁹ duob⁹ riſib⁹ Ben.
li. de. iiij. vtutib⁹ dicit. Repbē
ſibilis ē riſus. ſi ē imoderatus.
Si pueilit effuſ⁹ ſi muliebrit
fract⁹. Odibileq; fit hoīeʒ riſ⁹
ā ſup bꝫ ꝛ clar⁹. ā malign⁹. ā

furtiuꝰ ā maľ alienis euocatꝰ
De ſcd̄o riſu di. b. Baſiliꝰ i re
gula. In cōtinētie ſignū ē. iordi
natis ⁊ icōpoſitis moribꝰ agē
in riſu. cū vtiq̧ ſubridendo tm̄
mō leticiaȝ oportȝ indicari. In
decorꝫ ē ei trepidātē cū ſonitu
eleuare riſū. q̄d p incōtinēciaȝ
mētis accidē ſolȝ eciā iuitis. q̄
res ġuitatem ⁊ cōſtātiaȝ anīe
emolliē ac reſoluē ſolȝ. q̄ riſus
ꝙ̄ alienus eē debeat a religio
ſis oſtendit exemplū in vitas
patrum vbi dicitur. patribuſ
in caritate mādu cantibꝰ riſit
vnꝰ ad menſam. quem vidēs
Abbas Johānes amare fleuit
di. Quid putas frater iſte hēt
ī corde q̄ riſit cum magis flere
dēret. q̄ caritateȝ māducat. ¶
Virtuoſus aūt riſus eſt quē
Bern̄ vbi ſup̄ ſic deſcribit hē
dū. Nō iquit ſit riſus tuꝰ ſcur
rilis ſȝ ġta vrbanitas. Pales
tui ſine dēte ſint. ioci ſine vili
tate. Riſus ſine cachino. vox ſi
ne clamore. Talem leticiā vel
ut baſ. ait ſub riſū fuiſſe affirt
beatus Bern̄. i ſcō malachia
epiſcopo. Quid ait non edifi
cās in eiꝰ icēſſu. aſpectu. hitu.
vultu. Demiq̧ vultus hylari
tatē nō fuſc auit meror nec
leuigauit riſus. Totum in eo
diſciplinatum totum inſigne
virtutis pfectionis forma per

Risus virtuosus

oia ſerioſus ſed nō auſterus.
Remiſſus int̄dū. diſſolutus au
tē nūq̄. negligēs nl ⁊ ſi p tpe
mlta diſſimulās. Taleȝ ſe fuiſ
ſe teſtatˀ. b. iob tpe pſpitatis
iob. xxix. Si qn̄ ridebā ad eoſ
ſcȝ cū q̄bus ꝯuerſabar nō cre
debāt et lux vultus mei nō ca
debat ī t̄rā. ſup q̄. l. doctor dic̄.
Hoc oñdit q̄ erat in cōuſaci
one moderatus. nec enim diſ
ſoluebatˀ ad eos ī gaudio. vn̄
dic̄. Si qn̄ ridebā ad eos. ſcȝ
aliq̄ ſigna leticie oñdēs: nō cre
debāt. ſcȝ me eē riſibileȝ. Et ſili
ter eciā nō erat p triſticiā dep̄ſ
ſus. vn̄ ſb̄dit. ⁊ lux vultus mei
nō cadit. Solēt ei hoīes mero
re dep̄ſſi oculos dimiſſos ad t̄
rā hr̄e. Et dn̄s Alb̄. ſup eodē di
cit. Si qn̄ ridebā ait. q̄ ad eoſ
exhibēs hylaitatē quod āqn̄
faciēdū ē. vn̄ Ecci. iiij. Noli eē
ſicut leo ī domo tua euītens do
meſticos tuos. nō credebant.
ſcȝ q̄ riſus ut riſus eēt. ſȝ q̄ eſ
ſet hylaitas benīgtatis mag
na matuitate modeſta nl hn̄s
īeptie. ſm illud Ecci. ij. Riſum
reputaui errorē ⁊ gaudio di
xi. q̄d fruſtra decipis. Et hoc ex
planat idem ſubdens. Lux vul
tus mei in hylaitate ſignifica
ta nō cadebat ī t̄rā. hoc ē ī cō
culcacōeȝ. ſicut lux eoꝝ q̄ inep
tas hn̄t letitias ⁊ diſſolutas.

De quibꝰ dr̄ ſapie· xiiij· Dum
letantur inſaniūt Virtuoſum
hunc riſum Abraham habu
it De quo geneſ· xvij· dicitur
Cecidit abrahā in faciē ⁊ riſit
dicēs in corde ſuo putas ne cē
tenaio naſcetur filiꝰ ⁊ ſara no
nagenaia pariet Sup quo glō·
gauiſus ē vn̄ yſaac riſus voca
tur Sequēs aūt applaudādo
dixit nō diſceptādo Et ut ibi
augꝰ· ca· xviij· dicit Hic riſus
admiracōis fuit nō dubitatio
nis· vn̄ ab angelo nō hic· ſed
ſare riſus repꝛehēſus eſt Ad ter
ciū igr̄ queſitū tuū ex tercio ri
ſu virtuoſo recipe poteris· qui
ꝑ q̄nto pfectionē importat a
xpō nō eſt negandꝰ Sed quia
plus pdeſt aduerſa ꝙ̄ pſpera
fortuna· teſte Sen̄· ⁊ teſte p
pheta a latē ſiniſtro aduſita
tis ſcꝫ cadunt tm̄ mille· vbi de
cem milia cadunt a dextris p
ſperitatis Criſtus paupertatē
elegit ⁊ pine opera fleuiſſeqꝫ
legitur non qn̄ prefata ſcōꝝ
dicta de eo locū oīno habeāt
ut pmittitur Diligens ꝯtentꝰ
ſto Et put ex ſupioꝛibus con
cio· res magni pfectus ē ⁊ vir
tutū materia ſepe ⁊ multū mei
toꝛum dn̄icā meditai paſſio
nē ⁊ tn̄ nonnulli lratoꝝ repei
untur ꝗ̄ ꝯtrariū huius ſuadēt.
aut ad illā quā laudas medi

tacōeꝫ nec exclamatoꝛijs. nec
puatis ſmonibꝫ fideles xpī tra
here nitūtur Theologꝰ Im
pfectū meū fateoꝛ verius pſū
pcioneꝫ ⁊ ſtulticiā diebꝫ ei ali
quibꝫ ⁊ tpibus meditacōnes
tales non magnipendi apud
me ⁊ alios ut debui· ſꝫ xpī ver
boꝝ imemoꝛ ⁊ ſactoꝝ auctoꝛi
tatibꝫ obmiſi in me ⁊ i proxio
de quo doleo· doctus ſū etiā cū
confuſione mea tacitus ꝙ̄ me
rito multū dolere de neglectis
debere· quia reuera a generoſ
⁊ a ſimplicibꝫ· a doctis. ⁊ a ſe
cularibus ab opidanis· ⁊ a ru
ralibꝫ· ab hijs inꝗ̄ quos ōnes
ni fallar ſum ā expertus ſum de
uocōnem acq̄ſiſſe in xpī paſſi
one didici· ꝙ̄ fructuoſū illd̄ ſit
memoria reuoluē qd̄ xp̄us fie
ri mādauit Apoſtolꝰ docuit ⁊
ſactoꝝ autoꝛitas autēticauit
Hec inꝗ̄t quociēſcūqꝫ feceritis·
vicꝫ cōſecrādo vel ſumēdo ſac
mentū dn̄icū· in mei memoꝛiā
facietis· ut eccīa in miſſe habet
officio· ⁊ a xpō ſumptū ē· Vn̄
pma coꝛin· ij· Apoſtolus dicit
poſt eucariſtie pmā tradicōeꝫ
xpm dixiſſe apoſtolis Hoc fa
cite quotiēſcūqꝫ bibetis· in me
am cōmēoꝛacōeꝫ quotiēſcūqꝫ
ei mādūcabitis panē hūc ⁊ ca
licē bibetis moꝛteꝫ dn̄i ānūtia
bitis donec veniat In eiuſdem

etiā laudē ita dic̄· ſ· tho· in· iij· di· vij· q· i· ar· iiij· Cōfeſſionis fidei xpiane tō ſūma ɔſiſtit in paſſiōe xp̄i· vn̄ aplus· i· corin· ij· Nō iudicaui me aliq̄d ſcīe int̄ vos n̄ iħm xp̄m ⁊ hūc crucifixū· Cuiꝰ articuli ɔfeſſio maiorē hꝫ difficultatē· qꝛ ſic d̄r in ead̄ ep̄la· i· ca· Nos p̄dicamꝰ xp̄m crucifixū iudeis q̄dem ſcandalū gentibꝫ aūt ſtulticiam· hec tho· Pretēa ibidem· i· 2· 2· q· lxxxij· vbi tractat de deuocōe cōcludens q̄ tria ad deuocōem cauſādā ſūt accōmoda· Vicꝫ dei gratuitū donū· Cōſideratio ꝓpo2 defectuū· Et cōtēplacō ſiue meditacō de dīuis· ſic cōtra vltimam cām arguit· Si cōtēplacō eſſꝫ ꝓpa et p ſe cauſa deuocōis: oportēt q̄ ea q̄ ſūt altioris ɔtēplacōnis magis deuocōnem excitarent· Huius aūt contrariū apparꝫ frequēter· ei maior deuocio excitat̄ ex cōſideracōe paſſiōis xp̄i ⁊ alijs miſterijs hūanitatis ipſius· q̄ ex ɔſideracione dīne magn̄tudinis· Rn̄dꝫ ea q̄ ſunt dīuitatis ſunt ḃm ſe maxiē excitantia dilectōem ⁊ p ɔn̄s deuocōem· qꝛ deus ē ſup oīa diligendus· ſꝫ ex debilitate mētis hūane ē q̄ ſic indigꝫ manuduci ad ɔgnicōēꝫ dīnorū· Ita eē ad dilectōem p aliq̄ ſēſibilia nob̄ magis nō· Int̄ q̄

p̄cipue ē hūanitas xp̄i· ḃm q̄ in pfacōe d̄r· Vt dū viſibilit̄ deum ɔgnoſcimꝰ p hūc in inuiſibiliū amorē rapiam̄· Et ideo ea q̄ ptinēt ad xp̄i hūanitatē p modū cuiuſdā manuductoīs maxiē deuocōēꝫ excitant· cū tn̄ deuocio p̄ncipalit̄ circa ea q̄ ſūt dīuitatis ɔſiſtat· Hic venerabilis Beda ſup illō math· xvi· Tu es xp̄s filiꝰ dei viui· ſic dicit· Si aplō paulo ſatis eſt nil ſcire niſi iħm xp̄m ⁊ hūc crucifixū· Quid ap̄lꝰ m̄ deſiderādū ē ſcīe q̄ xp̄m· In vno ei̅ hoc nomie ⁊ dīuitatis ⁊ incarnacōis ⁊ fides ē paſſiōis· Cōplexus ē itaqꝫ oīa· q̄ ⁊ natura ⁊ nomē expſſit in q̊ ſūma v̄tutū ē· Sꝫ quo ptclator logiꝰ· finis fidei mee xp̄s eſt· finis fidei mee filius dei ē· In quo ſcꝫ igrediendo ⁊ egrediendo moral̄ formica paſcua inueniet·

Capitulū· xij·

Nō more apū ſibi formice cibū faciūt· ſꝫ a deo ⁊ a natura cibos dōtos recōdunt· In p̄mis ɔtēplatiuo2· In ſc̄dis vero refectio et labor actiuo2 datur intelligi· Pām̄ enī iſte de q̊ lu· xiiij· d̄r btūs q̄ mādúcat panem in regno celo2 a quibuſdā ſollicitudine q̄ſi ꝓpria et labōe acquirit̄ ut a doctoribꝰ ſanctis et p̄latis

prudẽtib⁹. q̃ conatu ſibi a na
tura indito. nõ tñ ſine dei inſti
gante gr̃a opib; bonis īſiſtũt
De quali cibo eccĩ. xiiij. dr̃ Añ
tuũ obitũ opare iuſticiã; qm̃
non ẽ apud inferos reperire ci
bũ Et q̃buſdã vero incipiẽtib;
et iperfectis mẽtis recreacõ cũ la
bore modico pl⁹ reperitur q̃ꝫ fa
tiga p̃pararetur De eodẽ et pri
dei pũ. xiij. dr̃ Multi cibi ī no
ualib⁹ patꝝ ꝛ alij ꝯgregãtur
abſq; iudicio Eſt eñi ut tactũ
ẽ ſup̃ circa finem p̃mi capituli
xxiiij. mentẽ ꝯſolans gratia di
ſeruis collata ī via. vna gratũ
faciẽs q̃ a quibuſdã ī modico
vel in nullo aliq̃n ꝑcipitur ſen
ſibilit̃. Alia eſt g̃tia gratis da
ta in qua diuina dulcedo ſenſibi
lit̃ acq̃ritur. dei ſolius munere
ſine merito p̃uio. Primã paci
entes ſine ſcd̃a ſepe ſub virtu
tũ et tẽptacõnũ ſtatu laborant
grauit̃. ſꝫ merito ie pluimũ. ſic
xp̃i apoſtoli ablato ſponſo lu
xiſſe repiuntur Scd̃i vero im
pugnacõib; nõ q̃ſſantur pro
tũc g̃uib; ſed cũ gaudio dine
cõſolationis minus merẽtur
cetẽis ꝑibus. velut ſaluatoris
diſcipuli. qui in pñcia ſponſi
lugere nequibãt Pigenda
peto exẽplũ de ſcd̃is. de p̃mis
eñi eſt ꝯmune. Theologꝰ
Noui aliq̃n militem Boarum

nomine. generoſũ multum ꝛ
etiã apd̃ ſeculũ prudẽtem virꝝ
in herbipolenſi dyoceſi qui m̃
ſatis familiaris fuit et notus ꝛ
q̃ ſequũtur. ut ſibi ꝯſulerez pa
tefecit Cũ eñi fuiſſꝫ aliq̃n Iuue
nis. cũ filijs ꝑcerꝝ ſatis male ī
q̃buſdã educatus ẽ. nõ verbũ
dei. ſꝫ fiſtulatores audiẽ cõſue
uit. prudentũ et grauiũ virorꝝ
ſocietates fugit. ꝛ verba blaſ
phemiã di notãtia vix aut nul
laten⁹ in ore cõtinẽ potuit Ve
nit interea tẽpus quo pro ac
q̃renda milicia ire debuit ad
t̃rã quã dei filius ſuo cruore et
pedib⁹ ꝯſecrauit. Vbi cũ alijs
ꝑegrinis ꝑ loca varia in q̃bus
xp̃us paſſus eſt deduct⁹ ẽ. et
ab alto tũc ꝑ dei graciam viſi
tari cepit. Nam q̃ſdam oroẽs
crebro ob dei reuerẽtiam dicẽ
ꝓpoſuit Et miles effectus ī ter
ram ꝓpriã; rediit Vbi in virũ
alterꝝ ẽ mutatus. Ex p̃dicacõ
nũ eñi audicõne diſcere cepit
q̃ꝫ lõge deuiaſſꝫ a deo ꝛ an mi
litãdo antea ī diuerſ guerris
ꝓximis nocuiſſꝫ in mũdo. Cõ
feſſionẽ ſacramẽtalem oĩm fa
cinorꝝ ſuorꝝ fecit ꝛ pro loco ꝛ
tpe leſis ſꝫm prudẽtum cõſilia
ſatiſfecit. Deinde nõ mõ ut an
tea ſemel. ſꝫ bis in anni ſpacio
eucariſtie ſacramentũ ſuſcepit
Quo facto ī ſcd̃a cõmunicacõe

ecīā deglutita iā ſacta hoſtia·
quēdā inſolitū pcepit ſaporē
dulcē q̄ de ea put ꝯiecturare po
tuit ſilem hn̄tē odorē panis
frumēti nouit ⁊ optie depiſti
Sʒ cū de hoc mirareť ⁊ cogita
ret cibo ſūpto matiali· talē ſa
porē ⁊ odorē debere recedere Il
lud nō ſtatī euenit. ſʒ longo tē
pis tractu poſtea ꝯtinuauit p̄
fata pceptō que tn̄ poſtrēo de
ſijt· Cepit intea ſequēti āno t̄
na vice eukariſtiā ſumere In fe
ſtiuitatibʒ vicʒ maioribʒ ⁊ in q̄li
bet cōione ſe ſapor ⁊ odor pre
dicti augmētauerit in pceptibi
litate ⁊ in ꝯtinuacōe quouſqʒ
deuenerit ad tātā ſuauitatē· q̄
nulli rei dulci ⁊ ſuaui ea cōpa
re poterat Verberatus ē interim
dei iā miles in ſua conſciā Vn̄
hec ſentimen̄ pueniret An ne
a dei munere vel ab hoſtis āti
qui verſutia Viciis em̄ ſe hitu
atū eſſe ſciuit. licet cōtritū iā ſe
eſſe credēt de pctis q̄ oīa aīo
reliquit Vn̄ teſtimōium ꝯſci
encie ſe hre nō vidit de tā in
ſolita percepta dulcedine q̄
a deo eſſʒ E diuſo vero opacio
nem demōis adeo appropin
q̄re eukariſtie effectu vix aīo
ꝯcepit Cūqʒ diu in hac nuta
ret ābiguitate Euenit deo diſ
ponente temp⁹ quo ſmonē
a quodā lr̄ato audiuit diſtin

guente int virtuoſā dulcedi
nē q̄ aliqn̄ nō ſentitur in guſtu
ſʒ pcipit ſolū in viciorʒ quā fa
cit fugā ⁊ int ſēſibilē dulcedi
nē que pceptibilit aīm iocun
dat nōnūq̄ ⁊ corp⁹· q̄ dotāť
⁊ cibātur ideo aliqn̄ debiles
et infirmi a xp̄o. ne a ceptis de
ſiſtāt ſāctis pme opib⁹ Quo
audito. miles ſe eſſe de ſcd̄o ge
nere hoīm cōiecit. ⁊ deinceps
acrioribus virtutum operibʒ
operam dedit Prius em̄ a mlť
tis queſiuerat ſecreto pruden
tibus quid de ſētimento p̄di
cto tenere deberet. ſed tm̄mō
ut tactū eſt viro plene reſpō
ſum fuit in p̄dicacione publi
ca Noui ptēa q̄ndā aliā vir
ginem Adelheydim nomine
que i loco villagij valde ruſti
cano nō lōge ab yſnenſi opi
do Conſtan· dyoceſis nata
fuit ⁊ diuinitus vocata a p̄mo
iuuentutis flore· Naʒ ſeptēniſ
pntum paſcens pecora ⁊ coeta
neis ſolo tamen nutu nonnū
q̄ pꝛocabatur amatoribus·
ut in illa etate ab inſolentibus
pueris de longinquo ſolet fieri
Sed illa ſtatim ut dolum af
futurum ſenſit: ad oraciōis
fugit tutamē. flectēdo genua
⁊ manus ad ſuū ſpōſū quem
elegerat īeuādo· Sicqʒ tēpta
torū fugit ōīmqʒ ad malum

machinacioē remēdo proīnde
ad ānos nubiles magnā dul
cedīnē in dn̄o obſequio ī ora
cōnibꝫ ſenſit ⁊ ꝑuatis medita
tionibꝫ. q̄ ſibi exercitia deuota
corꝑis quo ad deū ⁊ laborē in
domo et in agris adeo fecerat
leuia. ut opa pficerꝫ ī proporci
onata feīe viribꝫ. Nāp totā q̄
dr̄ geſiāꝫ ſtricte ieiunabat. pi
ſces ⁊ oleū nūq̄ ⁊ minīe butirꝫ
guſtabat interī. ī agris ſulcoſ
q̄ a vomē lingbātur poſt ara
trū inſtrumēto ferreo diuide
bat. in quo maxim⁹ cōſiſtit la
borꝫ. Et ſi quidē t̄ra ibi culture
tā inydonea eāt. ut aratꝫ ſemi
nibꝫ ſufficient̄ nō preparet. n̄
pſulcetur terra iterātis vicibus
vomē ⁊ n̄ poſtremo ſulci diui
dantur. quoꝝ tn̄ ptes adhuc
velut glutē ſibi coherent mū
tuo. Tpe hyemali qn̄ ōnia cō
gelātur ſtrictiſſime poſt diur
nos labōes duriſſimos virgo
ad horā et vlt̄ ſepe tam diu co
ram lectulo orabat. q̊uſqꝫ plā
te pedum antea in ſtabulo vel
apud pecora madefacte in cal
ceis eiſdē cōgelate adhererēt
tā valide. ut ſolute a calceis cu
tē virginis excoriarēt ſepius.
Que ōnia ſibi facilia reddebat
diuīna quā tūc ſenſit ꝯſolatio
in ſuis meditatiōibꝫ. Tādē ve
ro circ̄ annū ſuū. xxiiij. ciuitatē

pſim intrauit. vna cū tribus ſo
roribꝫ. quas ꝯſeruabat ī caſti
tate virgines. et ibidem tātā
aggregauit virginū aliarum
multitudiēm. ut in opido ꝓpe
modico. l. virgines eſſent in
medio ſeculi deuotiſſīe deo ſui
entes. cū ꝓpoſito ita pſeueran
di. Cariūqꝫ mater effecta eſt. ⁊
demū felicit̄ ꝓpe annum. xl. vi
tā hanc reſignauit moritura.
Piger. Cur p hūc librꝫ iam
multa vidis dei ſeruoꝝ dixiſſe
miracula. Aliquid naturales
⁊ phi eiſqꝫ expimentatores ſi
miles aliq̄ mira ſciūt facere mi
raculoꝝ typū gerētia. Thẽ
ologus: Sciūt q̄dem et multi
talibꝫ abutūtur. aut ad curioſi
tatis. aut ad auaricie vitiū. licet
ſint mere natualia ut de albo
lapide qui aimaſt dr̄. De quo
ſic dicit dn̄s Alb. li. ſuo de cau
ſis ꝓprietatū elemētarū li. p̄.
tractatu. et ca. x. Nō inquit mi
rabile eſt ⁊ lapis quidā alb⁹
cui⁹ nomē eſt aimaſt q̄ attra
hit ignē ex magna lōgitudie
et ſeqtur eū ignis ⁊ inflāmatur
in ipo et fatiunt cū illo decepto
res ſacdotes lāpades ad aras
quas p ſeipſas dicūt accendi.
⁊ ſic deludūt ꝑpłum ſimplicē.
Seq̄tur aūt ignis aimaſt al
bū vbicumqꝫ oppoſitus fueit
ei ſiue ſupius ſiue inferi⁹ ſiue

mirabile magnum de isto lapide albo s[cilicet] aymaste qui attrahit ignem de magno [illegible] vt dicit albertus magnus

lapidem

a dextris siue a sinistris ꝛ hoc p̄ cto ē/ qꝛ lapis ille spirat q̄si spm̄ sulphuris q̄ spū sic ignis ad locū attrahit̄/ nec tm̄ attr̄ hitur sed etiaꝫ mouetur ignis ad ipm̄ siue ad rem in qua est loc9 ei9 natural' ꝫ aliq̄d sicut magnes locus gn̄acōis ferri hec ille. Dic q̄dā lanā quādā circūferunt q̄ igne nō ardet Quā q̄dā salamādre serpētis Alij lanūgīnē plante cuiusdā asserūt eē/ ꝫ Alb. li. xxij. de neū tris se eē exptū dic̄. Sꝫ exptus sū inq̄t q̄ ē lanugo ferri. vbi eī magne masse ferri ꝯfabricāt̄ Aliq̄n scīdit̄ ferrū ꝛ euolat va por ignis Et cū ille capitur p̄ pā no l' manu l' p se adhēt tecto fabrice ꝛ ē sic lana fusca / ꝫ ali q̄n alba ē ꝛ q̄d de illo fit ꝛ ipā lanūgo nō aduritur igne. Et hoc trutāni dicūt eē lanā sala mādre Hec Alb. Itē idē dicit de lapide Albistō li. suo mineā liū: qꝛ semel accēsus m̄ltis an nis ardꝫ ꝓpt̄ vnctuosū cōnatu rale. Itē ponit inde reg. ꝛ plura de corilo cui9 ptes diuise se na turalit̄ reuniūt ꝛ plura silia ꝛ exprimeñ sūt q̄ simplicibꝫ mira cla vl' supsticōes eē videtur ꝛ tm̄ apud sapiētes sciūntur eē naturalia solum

Explicit lib Prim9 formi. Incipit lib Secūd9. Ca. i.

De vitiis libꝫ bonis reue lacōnibus acridꝫ ali9 duodenari9 de formica rū ꝓpetatibꝫ Quarꝫ prima est in drn̄a motuū. qꝛ q̄dam re punt tm̄modo. Alie alas acq̄ rūt. alie volāt In quibꝫ tripli cē vitā iustoꝝ innuūt Actiua. cōtemplatiuā. ꝛ doctrinalē si ue informatiuā. In actiua em vita degentes: qꝛ corporalib9 ꝛ terrenis negocijs miserie ꝛ necessitatis insistūt. Idcirco in hui9 mūdi exilio q̄si in terra re pūt. Cōtemplacōnis aūt stu dio se dantes p viribꝫ q̄ spūa libꝫ ꝛ celestibꝫ bonis inuigilāt cū columba cuius pēne de argē tate ꝛ posteriora dorsi eius in pallore auri / ad supna tēdūt. Sed doctrinalē vitā hn̄tes ex vita ꝛ officō puta q̄ ꝯtēplata aliis p documēta tradūt. non mō pēnati ꝫ volātes merito di cūtur ꝛ vitā aplicaꝫ ducunt. De q̄bus ꝓpha ammirat̄ ysaie. lxj. di. Qui sūt isti q̄ ut nubes volāt ꝛ q̄si columbe ad fenestrās suas. Piger: Te dictuꝝ de reuelacōibꝫ bonis nūc exorsus ī q̄ satis vereor ꝛ ambigo An ne ridiculo te ī p̄sp̄cō plurium expones q̄ vtilitati q̄rūdā dcb̄ uies. Quid inq̄ent op9 ē reue lacōibꝫ modnis stilo īsistē. cū ī sacris scripturis ꝛ p studiosos